Κανόνες ανταγωνισμού σχετικά με τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας

Ανακοίνωση δυνάμει του άρθρου 5 του κανονισμού του Συμβουλίου αριθ. 19/65/ΕΟΚ της 2ας Μαρτίου 1965 περί εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ σε κατηγορίες συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών, όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1/2003

(2003/C 235/04)

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

Η Επιτροπή καλεί όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν παρατηρήσεις σχετικά με τα ακόλουθα κείμενα:

— το σχέδιο κανονισμού της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης ΕΚ σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας,

— το σχέδιο κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας.

Οι παρατηρήσεις πρέπει να σταλούν στην Επιτροπή το αργότερο εντός οκτώ εβδομάδων μετά την ημερομηνία της δημοσίευσης στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Πάγια πρακτική της Επιτροπής αποτελεί η δημοσίευση των παρατηρήσεων που λαμβάνονται ως ανταπόκριση σε δημόσια διαβούλευση. Ωστόσο, μπορείτε να ζητήσετε να παραμείνουν οι παρατηρήσεις σας ή ένα μέρος τους, εμπιστευτικές. Σε αυτήν την περίπτωση παρακαλείστε να σημειώσετε ευκρινώς στην πρώτη σελίδα των παρατηρήσεών σας ότι θέλετε να μην δημοσιοποιηθούν. Πρέπει επίσης να στείλετε στην Επιτροπή μια μη εμπιστευτική εκδοχή των παρατηρήσεών σας, η οποία θα δημοσιευτεί. Μπορείτε να στείλετε τις παρατηρήσεις σας είτε με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, στη διεύθυνση:

COMP-TECHNOLOGY-TRANSFER@cec.eu.int

είτε γραπτά, στη διεύθυνση:

European Commission
Directorate-General for Competition
Unit A 1 — Policy Development (Antitrust/mergers)
Technology Transfer Review
B-1049 Brussels.

Σχέδιο κανονισμού της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ,

Έχοντας υπόψη: τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας,

τον κανονισμό αριθ. 19/65/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 2ας Μαρτίου 1965 περί εφαρμογής του άρθρου 85 παράγραφος 3 της συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών [1], όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1/2003 [2] και ιδίως το άρθρο 1,

Αφού δημοσίευσε σχέδιο του παρόντος κανονισμού [3],

Κατόπιν διαβουλεύσεων με τη συμβουλευτική επιτροπή για τις περιοριστικές πρακτικές και τις δεσπόζουσες θέσεις,

Εκτιμώντας τα εξής:

(1) Ο κανονισμός αριθ. 19/65/ΕΟΚ εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να εφαρμόζει το άρθρο 81 παράγραφος 3 της συνθήκης με έκδοση κανονισμού σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας και αντίστοιχες εναρμονισμένες πρακτικές που εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1 εφόσον οι εν λόγω συμφωνίες και πρακτικές συνάπτονται μόνον μεταξύ δύο μερών.

(2) Δυνάμει του κανονισμού αριθ. 19/65/ΕΟΚ, η Επιτροπή εξέδωσε συγκεκριμένα τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 240/96 της 31ης Ιανουαρίου 1996 σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας [4].

(3) Στις 20 Δεκεμβρίου 2001, η Επιτροπή δημοσίευσε μια έκθεση αξιολόγησης σχετικά με τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία αριθ. 240/96 [5] για συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας. Η δημοσίευση αυτή οδήγησε σε δημόσια συζήτηση σχετικά με την εφαρμογή του εν λόγω κανονισμού και τη γενικότερη εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 1 και 3 της Συνθήκης στις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας. Οι αντιδράσεις των κρατών μελών και των τρίτων μερών στην έκθεση αξιολόγησης είναι, γενικά, υπέρ της μεταρρύθμισης της κοινοτικής πολιτικής ανταγωνισμού στον τομέα των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας. Ως εκ τούτου κρίθηκε σκόπιμη η αντικατάσταση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 240/96.

(4) Ο νέος κανονισμός, που αντικαθιστά τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 240/96, θα πρέπει να καλύπτει συγχρόνως δύο ανάγκες οι οποίες είναι η διασφάλιση της ύπαρξης ουσιαστικού ανταγωνισμού και η παροχή επαρκούς ασφάλειας δικαίου στις επιχειρήσεις. Η επιδίωξη των στόχων αυτών πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ανάγκη απλούστευσης του κανονιστικού πλαισίου και της εφαρμογής του. Ενδείκνυται να μην ακολουθείται πλέον η τακτική της απαρίθμησης των απαλλασσόμενων διατάξεων, αλλά να δίδεται μεγαλύτερη έμφαση στον καθορισμό των κατηγοριών συμφωνιών που απαλλάσσονται μέχρι ένα συγκεκριμένο επίπεδο ισχύος στην αγορά και στον προσδιορισμό των περιορισμών και των διατάξεων που δεν επιτρέπεται να περιλαμβάνονται σε τέτοιου είδους συμφωνίες. Η τακτική αυτή συμβαδίζει με μία οικονομοκεντρική προσέγγιση στο πλαίσιο της οποίας αξιολογούνται οι συνέπειες της εκάστοτε συμφωνίας για την αγορά αναφοράς. Στο πλαίσιο της προσέγγισης αυτής πρέπει να γίνει επίσης διάκριση ανάμεσα σε συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστικών και συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστικών επιχειρήσεων.

(5) Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας αφορούν την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης της τεχνολογίας. Ο παρών κανονισμός πρέπει να αφορά μόνον τις συμφωνίες στις οποίες ο δικαιοπάροχος επιτρέπει στον δικαιοδόχο να εκμεταλλευθεί τη σχετική τεχνολογία για την παραγωγή αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών. Δεν πρέπει να αφορά συμφωνίες εκμετάλλευσης σκοπός των οποίων είναι η περαιτέρω έρευνα και ανάπτυξη. Επίσης, δεν πρέπει να αφορά συμφωνίες εκμετάλλευσης με τις οποίες δημιουργούνται δεξαμενές ευρεσιτεχνίας, δηλαδή συμφωνίες με τις οποίες συγκεντρώνονται διάφορες τεχνολογίες με σκοπό την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης για τις δημιουργούμενες δέσμες δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας σε τρίτους.

(6) Η εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 βάσει κανονισμού δεν προϋποθέτει τον καθορισμό εκείνων των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας που ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Κατά την ατομική αξιολόγηση των συμφωνιών βάσει του άρθρου 81 παράγραφος 1, πρέπει να ληφθούν υπόψη διάφορες παράμετροι, και ιδιαίτερα η δομή της συγκεκριμένης αγοράς τεχνολογίας ή προϊόντος.

(7) Το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία πρέπει να περιορίζεται στις συμφωνίες εκείνες οι οποίες πληρούν, με επαρκή βαθμό βεβαιότητας, τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Προκειμένου να επιτευχθούν τα οφέλη και οι στόχοι της μεταφοράς τεχνολογίας το ευεργέτημα του παρόντος κανονισμού πρέπει να καλύπτει και τις διατάξεις εκείνες των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας οι οποίες δεν αποτελούν πρωταρχικό αντικείμενο των συμφωνιών αυτών αλλά αφορούν άμεσα την εφαρμογή της παραχωρούμενης τεχνολογίας.

(8) Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας συνήθως βελτιώνουν την οικονομική αποτελεσματικότητα και προάγουν τον ανταγωνισμό δεδομένου ότι διευκολύνουν τη διάδοση τεχνολογιών, μειώνουν το ενδεχόμενο διπλασιασμού της έρευνας και ανάπτυξης, αυξάνουν τα κίνητρα για τη διεξαγωγή αρχικής έρευνας και ανάπτυξης, προωθούν την προσθετική καινοτομία και γεννούν ανταγωνισμό στις αγορές προϊόντων.

(9) Το ενδεχόμενο τα εν λόγω αποτελέσματα αύξησης της αποτελεσματικότητας και προαγωγής του ανταγωνισμού να υπερβαίνουν τα τυχόν αντιανταγωνιστικά αποτελέσματα από περιορισμούς που επιβάλουν οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας εξαρτάται από την ανταγωνιστική ισχύ των ενεχόμενων επιχειρήσεων και, συνεπώς, από τον ανταγωνισμό που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις αυτές από επιχειρήσεις που κατέχουν υποκατάστατες τεχνολογίες ή επιχειρήσεις που παράγουν υποκατάστατα προϊόντα.

[1] ΕΕ 36 της 6.3.1965, σ. 533/65.

[2] ΕΕ L 1 της 4.1.2003, σ. 1.

[3] ΕΕ C 235 της 1.10.2003, σ. 10.

[4] ΕΕ L 31 της 9.2.1996, σ. 2.

[5] COM(2001) 786 τελικό, 20.12.2002.

(10) Όσον αφορά τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ ανταγωνιστών μπορεί να θεωρηθεί ότι, εφόσον το συνολικό μερίδιο που διαθέτουν στην αγορά τα μέρη των συμφωνιών δεν υπερβαίνει το 20 % και εφόσον οι συμφωνίες δεν περιλαμβάνουν ορισμένους τύπους πολύ σοβαρών αντιανταγωνιστικών περιορισμών, οδηγούν κατά κανόνα σε βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής και εξασφαλίζουν στους καταναλωτές δίκαιο μερίδιο από τα οφέλη που προκύπτουν.

(11) Όσον αφορά τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ μη ανταγωνιστών μπορεί να θεωρηθεί ότι, εφόσον το μερίδιο που διαθέτει στην αγορά καθένα από τα μέρη των συμφωνιών δεν υπερβαίνει το 30 % και εφόσον οι συμφωνίες δεν περιλαμβάνουν ορισμένους τύπους πολύ σοβαρών αντιανταγωνιστικών περιορισμών, οδηγούν κατά κανόνα σε βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής και εξασφαλίζουν στους καταναλωτές δίκαιο μερίδιο από τα οφέλη που προκύπτουν.

(12) Όταν το μερίδιο αγοράς υπερβαίνει τα ανωτέρω όρια δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1 επιτυγχάνουν συνήθως αντικειμενικά πλεονεκτήματα τέτοιου είδους και έκτασης ώστε να αντισταθμίζονται οι αρνητικές τους επιπτώσεις στον ανταγωνισμό.

(13) Ο παρών κανονισμός δεν πρέπει να απαλλάσσει συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που περιλαμβάνουν περιορισμούς οι οποίοι δεν είναι απαραίτητοι για τη βελτίωση της παραγωγής ή διανομής. Συγκεκριμένα, οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που περιλαμβάνουν ορισμένους τύπους πολύ σοβαρών αντιανταγωνιστικών περιορισμών, όπως ο συνεννοημένος καθορισμός των τιμών που χρεώνονται σε τρίτους πρέπει να εξαιρούνται από το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία που παρέχει ο παρών κανονισμός, ανεξαρτήτως των μεριδίων αγοράς των ενεχόμενων επιχειρήσεων. Σε περίπτωση που περιλαμβάνονται τέτοιοι σοβαροί περιορισμοί η συμφωνία πρέπει να εξαιρείται στο σύνολό της από το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία.

(14) Προκειμένου να προστατευθούν τα κίνητρα για καινοτομία και η ορθή εφαρμογή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις ώστε να ισχύσει η απαλλαγή κατά κατηγορία. Προς τούτο, η απαλλαγή ιδίως υποχρεώσεων επανεκχώρησης για διακριτές βελτιώσεις πρέπει να περιορίζεται στις μη αποκλειστικές υποχρεώσεις. Όταν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές μόνον ο σχετικός περιορισμός πρέπει να εξαιρείται από το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία.

(15) Ο περιορισμός του μεριδίου αγοράς, η μη απαλλαγή των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας που περιλαμβάνουν σοβαρούς αντιανταγωνιστικούς περιορισμούς και οι όροι που προβλέπονται από τον παρόντα κανονισμό κατά κανόνα θα εξασφαλίζουν ότι οι συμφωνίες στις οποίες εφαρμόζεται η απαλλαγή κατά κατηγορία δεν επιτρέπουν στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις να καταργήσουν τον ανταγωνισμό για σημαντικό μέρος των εν λόγω προϊόντων.

(16) Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις όπου οι συμφωνίες οι οποίες πληρούν μεν τις προϋποθέσεις του παρόντος κανονισμού αλλά έχουν αποτελέσματα ασυμβίβαστα με το άρθρο 81 παράγραφος 3, η Επιτροπή μπορεί να άρει το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία. Αυτό μπορεί να συμβεί κυρίως όταν τα κίνητρα προς καινοτομία μειώνονται ή όταν παρεμποδίζεται η πρόσβαση στις αγορές.

(17) Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1/2003 παρέχει στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών την εξουσία να άρουν το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία στην περίπτωση συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας οι οποίες παράγουν αποτελέσματα ασυμβίβαστα με τους όρους του άρθρου 81 παράγραφος 3, εφόσον τα εν λόγω αποτελέσματα γίνονται αισθητά στην εκάστοτε επικράτειά τους ή σε τμήμα αυτής και εφόσον η επικράτεια αυτή διαθέτει τα χαρακτηριστικά διακριτής γεωγραφικής αγοράς. Τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε η άσκηση της εξουσίας αυτής να μην θίγει την ομοιόμορφη εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού σε όλη την κοινή αγορά και την πλήρη αποτελεσματικότητα των μέτρων που λαμβάνονται κατ' εφαρμογή των κανόνων αυτών.

(18) Προκειμένου να ενισχυθεί η εποπτεία παράλληλων δικτύων συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας που παράγουν παρόμοια περιοριστικά αποτελέσματα και καλύπτουν πάνω από το 50 % μιας δεδομένης αγοράς, η Επιτροπή μπορεί να κηρύξει τον παρόντα κανονισμό ανεφάρμοστο σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που περιέχουν συγκεκριμένους περιορισμούς ως προς την εν λόγω αγορά, αποκαθιστώντας έτσι την πλήρη εφαρμογή του άρθρου 81 στις συμφωνίες αυτές.

(19) Ο παρών κανονισμός καλύπτει μόνον τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ δικαιοπάροχου και δικαιοδόχου. Καλύπτει συμφωνίες του είδους αυτού ακόμη και όταν περιλαμβάνουν όρους για περισσότερα από ένα επίπεδα εμπορίου και π.χ. απαιτούν από τον δικαιοδόχο να δημιουργήσει ένα συγκεκριμένο σύστημα διανομής και προσδιορίζουν τις υποχρεώσεις τις οποίες ο δικαιοδόχος οφείλει ή δύναται να επιβάλει στους μεταπωλητές των προϊόντων που παράγονται βάσει της άδειας εκμετάλλευσης. Ωστόσο, οι εν λόγω όροι και υποχρεώσεις πρέπει να συμμορφώνονται με τους κανόνες ανταγωνισμού που ισχύουν για τις συμφωνίες προμηθειών και διανομής. Οι συμφωνίες προμηθειών και διανομής που συνάπτονται μεταξύ δικαιοδόχου και των πελατών του δεν απαλλάσσονται με τον παρόντα κανονισμό. Οι συμφωνίες αυτές απαλλάσσονται μόνον εφόσον καλύπτονται από κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία για συμφωνίες προμηθειών και διανομής.

(20) Ο παρών κανονισμός δεν προδικάζει την εφαρμογή του άρθρου 82.

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

Άρθρο 1

Ορισμοί

1. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

α) Ως «συμφωνία» νοείται μια συμφωνία, απόφαση ένωσης επιχειρήσεων ή εναρμονισμένη πρακτική.

β) Ως «συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας» νοείται μια συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης ευρεσιτεχνίας, μια συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης τεχνογνωσίας, μια συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης πνευματικών δικαιωμάτων λογισμικού ή μια μεικτή συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης ευρεσιτεχνίας, τεχνογνωσίας ή πνευματικών δικαιωμάτων λογισμικού, συμπεριλαμβανομένων συμφωνιών που περικλείουν διατάξεις οι οποίες αφορούν την πώληση και αγορά προϊόντων ή την εκμετάλλευση άλλων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ή την εκχώρηση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω διατάξεις δεν αποτελούν το πρωταρχικό αντικείμενο της συμφωνίας και αφορούν άμεσα την παραγωγή ή την παροχή των προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση· ως συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας θεωρείται επίσης η εκχώρηση ευρεσιτεχνιών, τεχνογνωσίας, πνευματικών δικαιωμάτων λογισμικού ή συνδυασμού αυτών, εφόσον ο κίνδυνος που συνδέεται με την εκμετάλλευση της τεχνολογίας βαρύνει τον εκχωρητή, ιδίως όταν το πληρωτέο ποσό για την εκχώρηση εξαρτάται από τον κύκλο εργασιών που επιτυγχάνει ο εκδοχέας για τα προϊόντα που παράγονται ή παρέχονται με την εκχωρούμενη τεχνολογία, την ποσότητα των προϊόντων που παράγονται ή τον αριθμό των συναλλαγών που διεξάγονται με χρήση της υπόψη τεχνολογίας.

γ) Με τον όρο «προϊόν» νοείται ένα αγαθό ή/και μία υπηρεσία, περιλαμβανομένων τόσο των ενδιάμεσων αγαθών ή/και υπηρεσιών και των τελικών αγαθών ή/και υπηρεσιών.

δ) Ως «προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση» νοούνται τα προϊόντα που παράγονται ή παρέχονται βάσει της παραχωρούμενης τεχνολογίας.

ε) Τα «δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας», περιλαμβάνουν δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, δικαιώματα δημιουργού και συγγενή δικαιώματα.

στ) Ως «ευρεσιτεχνίες» νοούνται τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, οι αιτήσεις διπλώματος ευρεσιτεχνίας, τα υποδείγματα χρησιμότητας, οι αιτήσεις καταχώρησης υποδειγμάτων χρησιμότητας, τα σχέδια, οι τοπογραφίες προϊόντων ημιαγωγών, τα συμπληρωματικά πιστοποιητικά προστασίας για ιατροφαρμακευτικά προϊόντα ή άλλα προϊόντα ως προς τα οποία είναι δυνατή η έκδοση συμπληρωματικών πιστοποιητικών προστασίας και τα πιστοποιητικά φυτοκαλλιέργειας.

ζ) Ως «τεχνογνωσία» νοείται ένα πακέτο μη κατοχυρωμένων πρακτικών πληροφοριών, προϊόν πείρας και δοκιμών, το οποίο είναι απόρρητο, ουσιώδες και προσδιορίσιμο: στο πλαίσιο αυτό «απόρρητο» σημαίνει ότι η τεχνογνωσία δεν είναι ευρύτερα γνωστή ή εύκολα προσπελάσιμη. «Ουσιώδες» σημαίνει ότι η τεχνογνωσία περιλαμβάνει πληροφορίες οι οποίες είναι απαραίτητες για την παραγωγή ή την παροχή των προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση. «Προσδιορίσιμο» σημαίνει ότι η τεχνογνωσία πρέπει να περιγράφεται κατά τρόπο αρκούντως διεξοδικό ώστε να είναι δυνατό να διαπιστωθεί αν πληροί τα κριτήρια του απόρρητου και του ουσιώδους.

η) Ως «ανταγωνιστικές επιχειρήσεις» νοούνται οι επιχειρήσεις οι οποίες ασκούν ανταγωνισμό στη σχετική αγορά τεχνολογίας ή/και τη σχετική αγορά προϊόντος:

— οι επιχειρήσεις ασκούν ανταγωνισμό στη «σχετική αγορά τεχνολογίας» όταν παραχωρούν άδειες εκμετάλλευσης για ανταγωνιστικές τεχνολογίες (πραγματικοί ανταγωνιστές στην αγορά τεχνολογίας),

— οι επιχειρήσεις ασκούν ανταγωνισμό στη «σχετική αγορά προϊόντος» όταν δραστηριοποιούνται στη σχετική αγορά προϊόντος ή σχετική γεωγραφική αγορά στην οποία πωλούνται τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση (πραγματικοί ανταγωνιστές στην αγορά προϊόντος) ή όταν είναι πρόθυμες, για ρεαλιστικούς λόγους, να προβούν στις απαραίτητες πρόσθετες επενδύσεις ή στις απαραίτητες δαπάνες μετατροπής ούτως ώστε να εισέλθουν στη σχετική αγορά προϊόντος ή στη σχετική γεωγραφική αγορά, ανταποκρινόμενες σε μια μικρή αλλά μόνιμη αύξηση των σχετικών τιμών (δυνητικοί ανταγωνιστές στην αγορά προϊόντος).

θ) Ως «σύστημα επιλεκτικής διανομής» νοείται ένα σύστημα διανομής στο πλαίσιο του οποίου ο δικαιοπάροχος αναλαμβάνει να παραχωρήσει άδεια για την παραγωγή και την παροχή των προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση μόνον σε δικαιοδόχους που επιλέγονται βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων και εφόσον αυτοί αναλαμβάνουν τη δέσμευση να μην πωλήσουν τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση σε μη εγκεκριμένους διανομείς.

2. Οι όροι «επιχείρηση», «δικαιοπάροχος» και «δικαιοδόχος» καλύπτουν τις αντίστοιχες συνδεόμενες επιχειρήσεις.

«Συνδεόμενες επιχειρήσεις», είναι:

α) οι επιχειρήσεις στις οποίες ένα από τα μέρη της συμφωνίας έχει, άμεσα ή έμμεσα:

i) τη δυνατότητα να ασκεί πάνω από το ήμισυ των δικαιωμάτων ψήφου, ή

ii) τη δυνατότητα να διορίζει πάνω από το ήμισυ των μελών του εποπτικού συμβουλίου, του διοικητικού συμβουλίου ή των οργάνων που εκπροσωπούν κατά νόμο την επιχείρηση ή

iii) το δικαίωμα να διαχειρίζεται τις υποθέσεις της επιχείρησης

β) οι επιχειρήσεις οι οποίες έχουν, σε επιχείρηση που είναι μέρος της συμφωνίας, άμεσα ή έμμεσα, τα δικαιώματα ή τις εξουσίες που παρατίθενται στο στοιχείο α)

γ) οι επιχειρήσεις επί των οποίων επιχείρηση που αναφέρεται στο στοιχείο β) έχει, άμεσα ή έμμεσα, τα δικαιώματα ή τις εξουσίες που παρατίθενται στο στοιχείο α)

δ) οι επιχειρήσεις επί των οποίων κάποιο από τα μέρη της συμφωνίας μαζί με μία ή περισσότερες από τις επιχειρήσεις που αναφέρονται στα στοιχεία α), β) ή γ) ή επί των οποίων δύο ή περισσότερες από αυτές έχουν από κοινού τα δικαιώματα ή τις εξουσίες που αναφέρονται στο στοιχείο α)

ε) οι επιχειρήσεις επί των οποίων τα δικαιώματα ή οι εξουσίες που παρατίθενται στο στοιχείο α) κατέχονται από κοινού:

i) από μέρη της συμφωνίας, ή από τις αντίστοιχες συνδεδεμένες με αυτά επιχειρήσεις που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως δ), ή

ii) από ένα ή περισσότερα μέρη της συμφωνίας, ή μία ή περισσότερες από τις συνδεόμενες με αυτά επιχειρήσεις που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως δ), και ένα ή περισσότερα τρίτα μέρη.

Άρθρο 2

Απαλλαγή

Δυνάμει του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης και εφόσον τηρούνται οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού, με τον παρόντα κανονισμό κηρύσσεται ανεφάρμοστο το άρθρο 81 παράγραφος 1 στις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που συνάπτονται μεταξύ δύο επιχειρήσεων με σκοπό την παραγωγή ή παροχή των προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση.

Η εν λόγω απαλλαγή εφαρμόζεται στο βαθμό που οι εν λόγω συμφωνίες περιλαμβάνουν περιορισμούς του ανταγωνισμού που εμπίπτουν στο πεδίο του άρθρου 81 παράγραφος 1. Η απαλλαγή ισχύει εφόσον το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί της παραχωρούμενης τεχνολογίας δεν έχει λήξει ή δεν έχει ακυρωθεί ή, στην περίπτωση τεχνογνωσίας, εφόσον αυτή παραμένει απόρρητη εκτός από την περίπτωση που η τεχνογνωσία καθίσταται γνωστή δημοσίως ως αποτέλεσμα ενεργειών του δικαιοδόχου, οπότε η απαλλαγή ισχύει για τη διάρκεια της συμφωνίας.

Άρθρο 3

Ανώτατα όρια μεριδίου αγοράς

1. Όταν οι επιχειρήσεις που μετέχουν στη συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας είναι ανταγωνιστικές επιχειρήσεις η απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 2 του παρόντος κανονισμού ισχύει υπό τον όρο ότι το συνολικό μερίδιο αγοράς αμφοτέρων των μερών της συμφωνίας δεν υπερβαίνει το 20 % είτε σε μια σχετική αγορά τεχνολογίας είτε σε μια σχετική αγορά προϊόντος.

2. Όταν οι επιχειρήσεις που μετέχουν στη συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας δεν είναι ανταγωνιστικές επιχειρήσεις η απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 2 του παρόντος κανονισμού ισχύει υπό τον όρο ότι το μερίδιο αγοράς καθενός των μερών της συμφωνίας δεν υπερβαίνει το 30 % στις σχετικές αγορές τεχνολογίας και προϊόντος.

3. Για τους σκοπούς των παραγράφων 1 και 2, το μερίδιο αγοράς ενός των μερών της συμφωνίας στη σχετική αγορά τεχνολογίας προσδιορίζεται βάσει της παρουσίας της παραχωρούμενης τεχνολογίας στη σχετική αγορά προϊόντος. Ως μερίδιο του δικαιοπάροχου στη σχετική αγορά τεχνολογίας λαμβάνεται το συνολικό μερίδιο που κατέχουν στη σχετική αγορά προϊόντος τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση, τα οποία παράγονται ή παρέχονται από τον δικαιοπάροχο και τους δικαιοδόχους του.

Άρθρο 4

Περιορισμοί ιδιαίτερης σοβαρότητας

1. Όταν οι επιχειρήσεις που μετέχουν στη συμφωνία είναι ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, η απαλλαγή του άρθρου 2 δεν ισχύει για συμφωνίες οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες τους οποίους ελέγχουν τα μέρη, έχουν ως αντικείμενο:

α) τον περιορισμό της ικανότητας των μερών να καθορίζουν τις τιμές τους κατά την πώληση προϊόντων προς τρίτους,

β) περιορισμό της παραγωγής ή των πωλήσεων, εκτός από περιορισμούς που αφορούν την παραγωγή προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση, οι οποίοι επιβάλλονται στον δικαιοδόχο στο πλαίσιο μιας μη αμοιβαίας συμφωνίας,

γ) τον καταμερισμό αγορών ή πελατών εκτός:

i) από την υποχρέωση του δικαιοδόχου σε περίπτωση μη αμοιβαίας συμφωνίας να εκμεταλλευθεί την παραχωρούμενη τεχνολογία μόνον σε έναν ή περισσότερους τεχνικούς τομείς χρήσεως ή σε μια ή περισσότερες αγορές προϊόντος,

ii) από την απαίτηση να παράγει ή να παρέχει ο δικαιοδόχος τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση αποκλειστικά για δική του χρήση, περιλαμβανομένης της πώλησης προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση ως ανταλλακτικών για τα δικά του προϊόντα,

δ) τον περιορισμό της ικανότητας του δικαιοδόχου να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία ή τον περιορισμό της ικανότητας των μερών της συμφωνίας να διεξάγουν έρευνα και ανάπτυξη, εκτός εάν ένας τέτοιος περιορισμός είναι απαραίτητος για την αποτροπή της κοινοποίησης της παραχωρούμενης τεχνογνωσίας σε τρίτους.

2. Όταν οι επιχειρήσεις που μετέχουν στη συμφωνία δεν είναι ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, η απαλλαγή του άρθρου 2 δεν ισχύει για συμφωνίες οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες τους οποίους ελέγχουν τα μέρη, έχουν ως αντικείμενο:

α) τον περιορισμό της δυνατότητας ενός μέρους να καθορίζει τις τιμές του κατά την πώληση προς τρίτους, χωρίς να θίγεται η δυνατότητά του να επιβάλει μέγιστη τιμή πώλησης ή να συνιστά τιμή πώλησης, υπό τον όρο ότι δεν ισοδυναμεί με προκαθορισμένη ή ελάχιστη τιμή πώλησης συνεπεία πιέσεων που ασκούνται ή κινήτρων που προσφέρονται από οποιοδήποτε από τα μέρη της συμφωνίας,

β) τον περιορισμό ως προς την περιοχή στην οποία, ή τους πελάτες στους οποίους, ο δικαιοδόχος δύναται να πωλεί τα αγαθά τα οποία αφορά η σύμβαση εκτός από:

i) τον περιορισμό των πωλήσεων στην αποκλειστική επικράτεια ή προς μια αποκλειστική κατηγορία πελατών την οποία έχει αναλάβει ο ίδιος δικαιοπάροχος,

ii) τον περιορισμό των ενεργητικών πωλήσεων στην αποκλειστική επικράτεια ή προς μια αποκλειστική κατηγορία πελατών την οποία ο δικαιοπάροχος έχει αναθέσει σε άλλον δικαιοδόχο,

iii) την απαίτηση να παράγει ή να παρέχει ο δικαιοδόχος τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση αποκλειστικά για ίδια χρήση, περιλαμβανομένης της πώλησης προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση ως ανταλλακτικών για τα δικά του προϊόντα,

iv) τον περιορισμό των πωλήσεων προς τελικούς χρήστες από έναν δικαιοδόχο δραστηριοποιούμενο σε επίπεδο χονδρικής πώλησης,

v) τον περιορισμό των πωλήσεων προς μη εξουσιοδοτημένους διανομείς από τα μέλη ενός επιλεκτικού συστήματος διανομής,

γ) τον περιορισμό των ενεργητικών ή παθητικών πωλήσεων προς τελικούς χρήστες από δικαιοδόχο ο οποίος είναι μέλος ενός επιλεκτικού συστήματος διανομής και δραστηριοποιείται σε επίπεδο λιανικού εμπορίου, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα απαγόρευσης σε ένα μέλος του συστήματος να πραγματοποιεί πωλήσεις από μη εγκεκριμένο σημείο εγκατάστασης.

Άρθρο 5

Προϋποθέσεις

1. Η απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 2 δεν εφαρμόζεται όσον αφορά τις ακόλουθες υποχρεώσεις που περιέχονται σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας:

α) οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση υποχρέωση του δικαιοδόχου να παραχωρήσει αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης στον δικαιοπάροχο ή σε τρίτο υποδεικνυόμενο από τον δικαιοπάροχο για δικές του συγκεκριμένες βελτιώσεις ή νέες εφαρμογές της παραχωρούμενης τεχνολογίας,

β) οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση υποχρέωση του δικαιοδόχου να εκχωρήσει συνολικά ή εν μέρει στον δικαιοπάροχο ή σε τρίτο υποδεικνυόμενο από τον δικαιοπάροχο τα δικαιώματα επί των βελτιώσεων ή νέων εφαρμογών της παραχωρούμενης τεχνολογίας,

γ) οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση υποχρέωση να μην προσβληθεί η εγκυρότητα ή να μην αμφισβητηθεί το απόρρητο ή το ουσιώδες των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας την οποία κατέχει ο δικαιοπάροχος στην κοινή αγορά, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα να προβλεφθεί η λύση της συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος προσβάλλει την εγκυρότητα ή αμφισβητήσει το απόρρητο ή το ουσιώδες των παραχωρούμενων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

2. Η απαλλαγή του άρθρου 2 δεν ισχύει για τις άμεσες ή έμμεσες υποχρεώσεις που περιορίζουν την παραγωγή, από τον δικαιοδόχο, προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση στο πλαίσιο μιας μη αμοιβαίας συμφωνίας μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ ανταγωνιστικών επιχειρήσεων.

3. Η απαλλαγή του άρθρου 2 δεν ισχύει όταν οι επιχειρήσεις που μετέχουν στη συμφωνία δεν είναι ανταγωνιστικές, για καμία άμεση ή έμμεση υποχρέωση η οποία περιορίζει την ικανότητα του δικαιοδόχου να εκμεταλλευθεί τη δική του τεχνολογία ή την ικανότητα των μερών της συμφωνίας να διεξάγουν έρευνα και ανάπτυξη, εκτός εάν ο τελευταίος περιορισμός είναι απαραίτητος ώστε να αποτραπεί η κοινοποίηση της παραχωρούμενης τεχνογνωσίας σε τρίτους.

Άρθρο 6

Άρση του ευεργετήματος της εφαρμογής του κανονισμού

1. Η Επιτροπή δύναται να άρει το ευεργέτημα της εφαρμογής του παρόντος κανονισμού, δυνάμει του άρθρου 29 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 εφόσον διαπιστώσει συγκεκριμένα ότι μια συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας στην οποία εφαρμόζεται ο παρών κανονισμός παράγει, παρά ταύτα, αποτελέσματα ασυμβίβαστα με τους όρους του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης και ιδίως στις περιπτώσεις που:

α) περιορίζεται η πρόσβαση τεχνολογιών τρίτων μερών στην αγορά, π.χ. εξαιτίας του σωρευτικού αποτελέσματος παράλληλων δικτύων παρόμοιων περιοριστικών συμφωνιών που απαγορεύουν στους δικαιοδόχους να χρησιμοποιούν τεχνολογίες τρίτων,

β) περιορίζεται η πρόσβαση δυνητικών δικαιοδόχων στην αγορά, π.χ. εξαιτίας του αθροιστικού αποτελέσματος παράλληλων δικτύων παρόμοιων περιοριστικών συμφωνιών που απαγορεύουν στους δικαιοπάροχους να παραχωρούν άδειες εκμετάλλευσης σε άλλους δικαιοδόχους,

γ) τα μέρη δεν εκμεταλλεύονται την παραχωρούμενη τεχνολογία χωρίς κανέναν αντικειμενικό λόγο.

2. Όταν, σε δεδομένη περίπτωση, μια συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας ως προς την οποία ισχύει η απαλλαγή του άρθρου 2 παράγει αποτελέσματα ασυμβίβαστα με τους όρους του άρθρου 81 παράγραφος 3 της Συνθήκης στο σύνολο ή σε ένα μέρος της επικράτειας ενός κράτους μέλους, που διαθέτει όλα τα χαρακτηριστικά διακριτής γεωγραφικής αγοράς, η αρχή ανταγωνισμού του εν λόγω κράτους μέλους δύναται να άρει το ευεργέτημα της εφαρμογής του παρόντος κανονισμού για την εν λόγω επικράτεια υπό τους ίδιους όρους με εκείνους της παραγράφου 1.

Άρθρο 7

Μη εφαρμογή του κανονισμού

1. Δυνάμει του άρθρου 1α του κανονισμού αριθ. 19/65/ΕΟΚ, η Επιτροπή δύναται με την έκδοση κανονισμού να ορίσει ότι, όταν τα παράλληλα δίκτυα παρόμοιων συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας καλύπτουν πάνω από το 50 % μιας σχετικής αγοράς, ο παρών κανονισμός δεν έχει εφαρμογή στις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που περιλαμβάνουν ειδικούς περιορισμούς για την υπόψη αγορά.

2. Ο κανονισμός που εκδίδεται σύμφωνα με την παράγραφο 1 δεν αρχίζει να εφαρμόζεται πριν παρέλθουν έξι μήνες από την έκδοση του.

Άρθρο 8

Εφαρμογή του ανωτάτου ορίου μεριδίου αγοράς

1. Για τους σκοπούς της εφαρμογής του περιορισμού που προβλέπεται στο άρθρο 3 όσον αφορά το μερίδιο αγοράς, ισχύουν οι εξής κανόνες:

α) το μερίδιο αγοράς υπολογίζεται με βάση την αξία των πωλήσεων στην αγορά· εάν δεν υπάρχουν στοιχεία για την αξία των πωλήσεων στην αγορά, μπορούν να χρησιμοποιηθούν εκτιμήσεις που βασίζονται σε άλλες αξιόπιστες πληροφορίες της αγοράς, συμπεριλαμβανομένου του όγκου των πωλήσεων στην αγορά, για να καθοριστεί το μερίδιο αγοράς της εν λόγω επιχείρησης,

β) το μερίδιο αγοράς υπολογίζεται βάσει στοιχείων που αφορούν το προηγούμενο ημερολογιακό έτος,

γ) το μερίδιο αγοράς που κατέχουν οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1 σημείο 2 στοιχείο ε) κατανέμεται ισομερώς σε κάθε επιχείρηση που διαθέτει τα δικαιώματα ή τις εξουσίες που αναγράφονται στο άρθρο 1 σημείο 2 στοιχείο α).

2. Εάν το μερίδιο αγοράς που προβλέπεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 ή παράγραφος 2 δεν υπερβαίνει αρχικά, αντίστοιχα, το 20 % και το 30 %, αλλά αργότερα αυξάνεται πάνω από τα όρια αυτά χωρίς, ωστόσο, να υπερβεί το 25 % και 35 % αντίστοιχα, η απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 2 εξακολουθεί να ισχύει για διάστημα δύο συναπτών ημερολογιακών ετών μετά το έτος κατά το οποίο σημειώθηκε για πρώτη φορά η υπέρβαση του ορίου του 20 % ή του 30 %.

3. Εάν το μερίδιο αγοράς που προβλέπεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 ή παράγραφος 2 δεν υπερβαίνει αρχικά, αντίστοιχα, το 20 % και το 30 %, αλλά αργότερα αυξάνεται πάνω από 25 % και 35 %, αντίστοιχα, η απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 2 εξακολουθεί να ισχύει για διάστημα ενός ημερολογιακού έτους μετά το έτος κατά το οποίο σημειώθηκε για πρώτη φορά η υπέρβαση του ορίου του 25 % ή του 35 %.

4. Ο συνδυασμός του ευεργετήματος των παραγράφων 2 και 3 δεν μπορεί να υπερβαίνει περίοδο δύο ημερολογιακών ετών.

Άρθρο 9

Μεταβατική περίοδος

1. Ο κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 240/96 καταργείται με ισχύ από 1ης Μαΐου 2004.

2. Η απαγόρευση που προβλέπεται στο άρθρο 81 παράγραφος 1 της συνθήκης δεν εφαρμόζεται κατά το χρονικό διάστημα από την 1η Μαΐου 2004 έως τις 31 Οκτωβρίου 2005 σε σχέση με συμφωνίες οι οποίες ισχύουν ήδη στις 30 Απριλίου 2004 και οι οποίες δεν πληρούν μεν τις προϋποθέσεις απαλλαγής βάσει του παρόντος κανονισμού, αλλά οι οποίες, στις 30 Απριλίου 2004 πληρούσαν τις προϋποθέσεις απαλλαγής βάσει του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 240/96.

Άρθρο 10

Διάρκεια ισχύος

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την 1η Μαΐου 2004.

Η ισχύς του λήγει στις 30 Απριλίου 2014.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, . . .

Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές καθορίζονται οι αρχές για την εκτίμηση των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας βάσει του άρθρου 81 της συνθήκης. Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας αφορούν την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας, στο πλαίσιο της οποίας ο δικαιοπάροχος επιτρέπει στον δικαιοδόχο να εκμεταλλεύεται την παραχωρούμενη τεχνολογία για την παραγωγή ή διάθεση προϊόντων ή υπηρεσιών, όπως ορίζεται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. .../2004 της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας (κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας — ΚΑΚΜΤ) ([1]).

2. Οι κατευθυντήριες γραμμές παρέχουν οδηγίες σχετικά με την εφαρμογή του ΚΑΚΜΤ, καθώς και σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ. Οι κατευθυντήριες γραμμές δεν θίγουν την ενδεχόμενη παράλληλη εφαρμογή του άρθρου 82 της συνθήκης σε συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης. Η εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 σε μεμονωμένες περιπτώσεις ή μέσω απαλλαγής κατά κατηγορία δεν εμποδίζει την εφαρμογή του άρθρου 82 ([2]).

3. Οι κανόνες που περιέχονται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να εφαρμόζονται λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες περιστάσεις που ισχύουν σε κάθε υπόθεση. Δεν πρέπει να γίνεται μηχανική εφαρμογή τους. Κάθε υπόθεση πρέπει να εξετάζεται με βάση τα εκάστοτε πραγματικά περιστατικά και οι κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να εφαρμόζονται με λογική και ευελιξία. Η Επιτροπή θα επανεξετάσει τη λειτουργία του ΚΑΚΜΤ και τις κατευθυντήριες γραμμές για να διαπιστώσει αν πρέπει να τροποποιηθούν.

4. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν θίγουν την ερμηνεία του άρθρου 81 που μπορεί να δοθεί από το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο.

II. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

1. Το άρθρο 81 και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας

5. Ο γενικός στόχος του άρθρου 81 είναι η προστασία του ανταγωνισμού στην αγορά με απώτερο σκοπό την προώθηση της ευημερίας των καταναλωτών και την αποτελεσματική κατανομή των πόρων. Το άρθρο 81 παράγραφος 1 απαγορεύει όλες τις συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων και τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων ([3]) που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών ([4]) και οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού ([5]). Κατ' εξαίρεση σε σχέση με τον εν λόγω κανόνα, το άρθρο 81 παράγραφος 3 προβλέπει ότι η απαγόρευση του άρθρου 81 παράγραφος 1 δύναται να κηρυχθεί ανεφάρμοστη σε κάθε συμφωνία η οποία συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, και η οποία δεν επιβάλλει περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών, και δεν παρέχει στην επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων.

6. Το δίκαιο περί πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχει αποκλειστικά δικαιώματα στους δικαιούχους διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, δικαιωμάτων δημιουργού, σχεδίων, σημάτων και άλλων δικαιωμάτων που τυγχάνουν έννομης προστασίας. Ο κύριος πνευματικής ιδιοκτησίας δικαιούται βάσει του δικαίου περί πνευματικής ιδιοκτησίας να εμποδίζει τη μη εξουσιοδοτημένη χρήση της πνευματικής ιδιοκτησίας του και να την εκμεταλλεύεται, μεταξύ άλλων, παραχωρώντας άδεια εκμετάλλευσης αυτής σε τρίτους. Όταν ένα προϊόν που ενσωματώνει δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας έχει διατεθεί στην αγορά του ΕΟΧ από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του, το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας έχει αναλωθεί κατά την έννοια ότι ο δικαιούχος δεν μπορεί πλέον να ελέγχει την πώληση του προϊόντος ([6]). Ο δικαιοπάροχος δεν έχει έννομο δικαίωμα να εμποδίζει τις πωλήσεις από δικαιοδόχους ή αγοραστές προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Από την άλλη πλευρά, η πώληση αντιγράφων ενός προστατευόμενου έργου δεν οδηγεί σε ανάλωση των δικαιωμάτων παράστασης, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων εκμίσθωσης του έργου ([7]). Η αρχή της ανάλωσης είναι σύμφωνη με τη βασική λειτουργία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, που είναι η παροχή στον δικαιούχο του δικαιώματος να εμποδίζει τρίτους να εκμεταλλεύονται την πνευματική του ιδιοκτησία χωρίς τη συναίνεσή του.

7. Το γεγονός ότι το δίκαιο περί πνευματικής ιδιοκτησίας χορηγεί αποκλειστικά δικαιώματα εκμετάλλευσης δεν σημαίνει ότι τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας εξαιρούνται από την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού. Τα άρθρα 81 και 82 έχουν εφαρμογή σε συμφωνίες βάσει των οποίων ο δικαιούχος χορηγεί σε άλλη επιχείρηση άδεια εκμετάλλευσης των δικαιωμάτων του πνευματικής ιδιοκτησίας ([8]). Δεν σημαίνει επίσης ότι υπάρχει εγγενής αντινομία μεταξύ των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού. Ειδικότερα, και τα δύο σώματα δικαίου έχουν τον ίδιο βασικό στόχο, δηλαδή την προώθηση της ευημερίας των καταναλωτών και την αποτελεσματική κατανομή των πόρων. Η καινοτομία αποτελεί ουσιώδες και δυναμικό στοιχείο μιας ανοικτής και ανταγωνιστικής οικονομίας της αγοράς. Τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας προωθούν τον δυναμικό ανταγωνισμό ενθαρρύνοντας τις επιχειρήσεις να επενδύουν στην ανάπτυξη νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και διαδικασιών. Το ίδιο αποτέλεσμα έχει και ο ανταγωνισμός, καθότι ωθεί τις επιχειρήσεις σε καινοτομίες. Συνεπώς, τόσο τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, όσο και ο ανταγωνισμός είναι απαραίτητα στοιχεία για την προώθηση της καινοτομίας και την ανταγωνιστική της εκμετάλλευση.

8. Η εκτίμηση βάσει του άρθρου 81 δεν εστιάζεται μόνο στην μετά την παραχώρηση του αποκλειστικού δικαιώματος κατάσταση, όταν μπορεί να προκληθεί περιορισμός του ανταγωνισμού στην αγορά. Για να μην περιορισθεί ο δυναμικός ανταγωνισμός, δεν πρέπει να λησμονείται ότι η δημιουργία δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας συχνά προϋποθέτει σημαντικές επενδύσεις και εμπεριέχει επιχειρηματικό κίνδυνο. Πολλά δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας έχουν μικρή εμπορική αξία. Συνεπώς, η εκμετάλλευση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που αποδεικνύονται πολύτιμα δεν πρέπει να περιορίζεται αδικαιολόγητα, ούτως ώστε οι καινοτόμες επιχειρήσεις να εξακολουθήσουν να έχουν κίνητρο να καινοτομούν.

9. Κατά την εκτίμηση των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης βάσει του άρθρου 81 η Επιτροπή εφαρμόζει κατ' αρχήν στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας το ίδιο πλαίσιο εξέτασης που ισχύει και για κάθε άλλη ιδιοκτησία. Το πλαίσιο αυτό είναι αρκούντως ευέλικτο ώστε να μπορεί η Επιτροπή να λαμβάνει δεόντως υπόψη τις δυναμικές πτυχές της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας. Ειδικότερα, τούτο σημαίνει ότι δεν υπάρχει τεκμήριο ότι τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και οι συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης καθαυτές προκαλούν προβλήματα ανταγωνισμού. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης είναι δυνατό να μην περιορίζουν τον ανταγωνισμό και να προκαλούν μόνο βελτίωση της αποτελεσματικότητας, η οποία είναι επωφελής για τον ανταγωνισμό. Επίσης, συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης που είναι περιοριστικές πολλές φορές είναι δυνατό να προκαλούν βελτίωση της αποτελεσματικότητας προς όφελος του ανταγωνισμού, γεγονός που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο του άρθρου 81 παράγραφος 3 και να σταθμίζεται με τις αρνητικές συνέπειες που έχουν για τον ανταγωνισμό οι περιοριστικές συμφωνίες ([9]).

2. **Το γενικό πλαίσιο εφαρμογής του άρθρου 81**

10. Το άρθρο 81 παράγραφος 1 έχει εφαρμογή στους περιορισμούς του ανταγωνισμού τόσο μεταξύ των συμβαλλομένων μερών σε μια συμφωνία, όσο και μεταξύ των συμβαλλομένων ή ενός εκ των συμβαλλομένων και τρίτων. Οι περιορισμοί του ανταγωνισμού μπορεί να προκαλούνται είτε εκ του αντικειμένου είτε εκ του αποτελέσματος της συμφωνίας. Περιορισμοί εξ αντικειμένου είναι αυτοί που λόγω της ίδιας τους της φύσης περιορίζουν τον ανταγωνισμό. Πρόκειται για περιορισμούς που, με βάση τους στόχους των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού, κατά τεκμήριο έχουν αρνητικές συνέπειες στον ανταγωνισμό και έτσι παρέλκει να αποδειχθεί η ύπαρξη πραγματικών αποτελεσμάτων στην αγορά για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 1 ([10]). Επιπλέον, οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 κατά πάσα πιθανότητα δεν πληρούνται στην περίπτωση περιορισμών εξ αντικειμένου. Το κατά πόσον μια συμφωνία έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού εξετάζεται βάσει διαφόρων παραγόντων. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται, ιδίως, το περιεχόμενο της συμφωνίας και ο αντικειμενικός σκοπός της. Πρέπει επίσης να εξετάζεται ενδεχομένως το πλαίσιο εντός του οποίου εφαρμόζεται (ή πρόκειται να εφαρμοστεί) και η πραγματική συμπεριφορά των συμβαλλομένων στην αγορά ([11]). Ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζεται στην πράξη μια συμφωνία μπορεί να αποκαλύψει την ύπαρξη περιορισμού εξ αντικειμένου, ακόμη και αν η επίσημη συμφωνία δεν περιέχει ρητές διατάξεις προς τούτο. Τα τυχόν αποδεικτικά στοιχεία περί υποκειμενικής βουλήσεως των συμβαλλομένων να περιορίσουν τον ανταγωνισμό αποτελούν σχετικό παράγοντα, αλλά όχι αναγκαία προϋπόθεση. Στην περίπτωση των συμφωνιών για άδειες εκμετάλλευσης, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι περιορισμοί που περιλαμβάνονται στον κατάλογο σοβαρών περιορισμών του άρθρου 4 του ΚΑΚΜΤ εμπίπτουν στους περιορισμούς εξ αντικειμένου.

11. Για να έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, οι συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης πρέπει να μπορούν να επηρεάζουν τον ανταγωνισμό σε τέτοιο βαθμό, ώστε να είναι σε εύλογο βαθμό πιθανή η εμφάνιση αρνητικών συνεπειών στη σχετική αγορά ως προς τις τιμές, την παραγωγή, την καινοτομία, την ποικιλία ή την ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών. Οι πιθανές αρνητικές συνέπειες στον ανταγωνισμό πρέπει να είναι σημαντικές ([12]). Επιζήμιες συνέπειες για τον ανταγωνισμό είναι πιθανό να εμφανιστούν όταν ένας τουλάχιστον από τους συμβαλλομένους κατέχει ή αποκτά κάποια ισχύ στην αγορά και η συμφωνία συμβάλλει στη δημιουργία, διατήρηση ή ενίσχυση αυτής της ισχύος στην αγορά ή επιτρέπει στους συμβαλλομένους να εκμεταλλευθούν αυτή την ισχύ. Ισχύς στην αγορά είναι η ικανότητα διατήρησης των τιμών σε επίπεδα υψηλότερα από τα ανταγωνιστικά, ή η ικανότητα διατήρησης της ποσότητας, της ποιότητας και της ποικιλίας ή της καινοτομίας των παραγόμενων προϊόντων σε επίπεδα χαμηλότερα από τα ανταγωνιστικά για σημαντικό χρονικό διάστημα.

12. Οι συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης μπορούν να συμβάλλουν στη δημιουργία, διατήρηση ή ενίσχυση ισχύος στην αγορά, περιορίζοντας τον ανταγωνισμό μεταξύ των συμβαλλομένων ή περιορίζοντας τον ανταγωνισμό από τρίτους. Κατά την εκτίμηση των πιθανών αρνητικών συνεπειών στον ανταγωνισμό είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνο οι συνέπειες στις τιμές και στην παραγωγή, αλλά και οι τυχόν αρνητικές επιπτώσεις στην καινοτομία. Οι συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης που έχουν σημαντικές αρνητικές συνέπειες στη δραστηριότητα των συμβαλλομένων ή τρίτων στον τομέα της καινοτομίας εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1.

13. Στο πλαίσιο της εξέτασης των περιοριστικών συνεπειών μιας συμφωνίας κατά κανόνα απαιτείται να γίνει ορισμός της σχετικής αγοράς, να εξεταστεί και να εκτιμηθεί, μεταξύ άλλων, η φύση των σχετικών προϊόντων και τεχνολογιών, η θέση που κατέχουν οι συμβαλλόμενοι στην αγορά, η θέση των ανταγωνιστών στην αγορά, η θέση των αγοραστών στην αγορά, η ύπαρξη δυνητικών ανταγωνιστών και ο βαθμός φραγμών εισόδου στην αγορά.

14. Το αν μια συμφωνία άδειας εκμετάλλευσης περιορίζει τον ανταγωνισμό πρέπει να εκτιμάται εντός του πραγματικού πλαισίου στο οποίο θα εκδηλωνόταν ανταγωνισμός απουσία της συμφωνίας με τους προβαλλόμενους περιορισμούς ([13]). Για να εκτιμηθούν οι περιοριστικές συνέπειες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι πιθανές συνέπειες της φερόμενης ως περιοριστικής συμφωνίας στον διατεχνολογικό ανταγωνισμό (δηλαδή στον ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες) και στον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό (δηλαδή στον ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν την ίδια τεχνολογία) ([14]). Οι συνέπειες της συμφωνίας στον ανταγωνισμό μπορούν να εξακριβωθούν θέτοντας τις εξής δύο ερωτήσεις:

α) Περιορίζει η συμφωνία τον πραγματικό ή δυνητικό ανταγωνισμό που θα υπήρχε αν δεν είχε χορηγηθεί άδεια εκμετάλλευσης; Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, η συμφωνία κατά κανόνα εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1, εφόσον το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μπορεί να περιοριστεί σημαντικά. Για παράδειγμα, όταν δύο επιχειρήσεις εγκατεστημένες σε διαφορετικά κράτη μέλη παραχωρούν σταυροειδώς άδειες εκμετάλλευσης ανταγωνιστικών τεχνολογιών και καθεμιά δεσμεύεται ότι δεν θα πωλεί προϊόντα στην εγχώρια αγορά της άλλης, περιορίζεται ο (δυνητικός) ανταγωνισμός που υπήρχε πριν από τη συμφωνία. Ομοίως, όταν ένας δικαιοπάροχος επιβάλει στους δικαιοδόχους του την υποχρέωση να μη χρησιμοποιούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες και οι υποχρεώσεις αυτές αποκλείουν τις τεχνολογίες τρίτων, περιορίζεται ο πραγματικός ή δυνητικός ανταγωνισμός που θα υπήρχε απουσία της συμφωνίας.

β) Περιορίζει η συμφωνία τον ανταγωνισμό που θα υπήρχε απουσία του ή των περιορισμών του ανταγωνισμού που φέρεται ότι προκαλεί; Το ερώτημα αυτό αφορά το κατά πόσον ο περιορισμός είναι αντικειμενικώς απαραίτητος για τη σύναψη της συμφωνίας. Αν είναι απαραίτητος, η συμφωνία με τους περιορισμούς της δεν εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Το ανωτέρω ερώτημα διερευνάται βάσει αντικειμενικών παραγόντων μη εξαρτώμενων από τους ίδιους τους συμβαλλόμενους και όχι βάσει των υποκειμενικών κρίσεων και χαρακτηριστικών των συμβαλλομένων. Το ερώτημα δεν είναι αν τα μέρη ενεργώντας υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες θα δέχονταν να συνάψουν μια λιγότερο περιοριστική συμφωνία, αλλά αν άλλες επιχειρήσεις θα συνήπταν μια λιγότερο περιοριστική συμφωνία υπό παρόμοιες συνθήκες, δηλαδή μια συμφωνία της ίδιας φύσης στο πλαίσιο της αγοράς με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα, οι εδαφικοί περιορισμοί σε μια συμφωνία μεταξύ μη ανταγωνιστών ενδέχεται να μην εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1, εφόσον οι περιορισμοί είναι αντικειμενικώς απαραίτητοι για τη διείσδυση σε μια νέα αγορά. Οι ισχυρισμοί ότι απουσία του περιορισμού ο προμηθευτής θα κατέφευγε σε κάθετη ολοκλήρωση δεν αρκούν. Μια τέτοια απόφαση εξαρτάται από ευρύ φάσμα πολύπλοκων οικονομικών παραγόντων, ορισμένοι από τους οποίους εξαρτώνται από την ενδιαφερόμενη επιχείρηση. Η αρχική επιλογή της συνεργασίας αντί της κάθετης ολοκλήρωσης δείχνει ήδη ότι, γενικά, η κάθετη ολοκλήρωση δεν είναι εφικτή.

15. Ωστόσο, οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης δεν μπορούν να προκαλέσουν μόνο επιζήμιες συνέπειες στον ανταγωνισμό. Έχουν επίσης σημαντικά δυνητικά οφέλη για τον ανταγωνισμό. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορούν να προωθήσουν την καινοτομία επιτρέποντας στις επιχειρήσεις που καινοτομούν να αποκομίσουν κέρδη ώστε να καλύψουν εν μέρει τουλάχιστον τα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε διάδοση των τεχνολογιών, γεγονός που δημιουργεί αξία μειώνοντας το κόστος παραγωγής του δικαιοδόχου ή επιτρέποντάς του να παράγει νέα ή βελτιωμένα προϊόντα. Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας του δικαιοδόχου κατά κανόνα προέρχεται από το συνδυασμό της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου με τα πάγια στοιχεία και τις τεχνολογίες του δικαιοδόχου. Αυτή η ενσωμάτωση συμπληρωματικών πάγιων στοιχείων μπορεί να οδηγήσει σε μια σχέση κόστους/παραγωγής που δεν θα ήταν δυνατή διαφορετικά. Για παράδειγμα, ο συνδυασμός της βελτιωμένης τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου με το αποτελεσματικότερο σύστημα παραγωγής ή διανομής του δικαιοδόχου μπορεί να οδηγήσει σε μείωση του κόστους παραγωγής ή σε βελτίωση της ποιότητας του προϊόντος.

16. Οι θετικές για τον ανταγωνισμό συνέπειες των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης πρέπει να σταθμίζονται με τις περιοριστικές συνέπειες στο πλαίσιο του άρθρου 81 παράγραφος 3. Όταν πληρούνται και οι τέσσερις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, η εκάστοτε περιοριστική συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης είναι έγκυρη και εκτελεστή, χωρίς να είναι αναγκαία η προηγούμενη έκδοση σχετικής απόφασης ([15]). Οι σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 μόνο σε πολύ εξαιρετικές περιπτώσεις. Οι συμφωνίες που περιέχουν τέτοιους περιορισμούς εν γένει δεν πληρούν (τουλάχιστον) μία από τις δύο πρώτες προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Κατά κανόνα δεν δημιουργούν αντικειμενικά οικονομικά οφέλη ή οφέλη για τους καταναλωτές. Επιπλέον, οι συμφωνίες αυτού του είδους εν γένει δεν πληρούν το κριτήριο της τρίτης προϋπόθεσης σχετικά με τους απαραίτητους περιορισμούς. Για παράδειγμα, αν δύο ανταγωνιστές παραχωρήσουν ο ένας στον άλλο άδεια εκμετάλλευσης των τεχνολογιών τους και στο πλαίσιο αυτής της συμφωνίας περιορίζουν αμοιβαία την τιμή ή την παραγωγή των προϊόντων που παράγονται με αυτές τις τεχνολογίες, τούτο κατά κανόνα θα οδηγήσει σε μικρότερη παραγωγή, μη αποτελεσματική κατανομή των πόρων και υψηλότερες τιμές για τους καταναλωτές. Οι περιορισμοί της τιμής και της παραγωγής των προϊόντων δεν είναι επίσης απαραίτητοι για να επιτευχθεί η βελτίωση της αποτελεσματικότητας που θα επέλθει πιθανόν χάρη στο γεγονός ότι αμφότεροι οι ανταγωνιστές θα μπορούν να χρησιμοποιούν τις δύο τεχνολογίες.

3. **Ορισμός της αγοράς**

17. Η προσέγγιση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς εκτίθεται στην ανακοίνωσή της για τη σχετική αγορά ([16]). Στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές εξετάζονται μόνο ορισμένες πτυχές του ορισμού της αγοράς με ιδιαίτερη σημασία για τον τομέα της παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας.

18. Η τεχνολογία αποτελεί μια εισροή που ενσωματώνεται είτε σε ένα προϊόν είτε σε μια παραγωγική διαδικασία. Συνεπώς, η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί να επηρεάσει τον ανταγωνισμό τόσο στις αγορές εισροών όσο και στις αγορές εκροών. Μια συμφωνία μεταξύ δύο συμβαλλομένων που πωλούν ανταγωνιστικά προϊόντα και παραχωρούν σταυροειδώς άδειες εκμετάλλευσης για τις τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται κατά την παραγωγή αυτών των προϊόντων μπορεί να περιορίσει τον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά προϊόντος. Μπορεί επίσης να περιορίσει τον ανταγωνισμό στην αγορά τεχνολογίας και πιθανώς σε άλλες αγορές εισροών. Έτσι, για να εκτιμηθούν οι συνέπειες που έχουν στον ανταγωνισμό οι συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης ενδέχεται να χρειαστεί να οριστούν σχετικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών (αγορές προϊόντος), καθώς και αγορές τεχνολογίας ([17]). Ο όρος «αγορά προϊόντος» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 3 του ΚΑΚΜΤ αφορά αγορές σχετικών προϊόντων και υπηρεσιών καλύπτοντας ταυτόχρονα τη γεωγραφική διάσταση του όρου και τη διάσταση του προϊόντος. Όπως καθίσταται σαφές στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο η) του ΚΑΚΜΤ, ο όρος χρησιμοποιείται απλώς για να διαχωριστούν οι σχετικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών από τις σχετικές αγορές τεχνολογίας.

19. Οι αγορές προϊόντος περιλαμβάνουν ιδίως τελικά και ενδιάμεσα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία, καθώς και τα υποκατάστατα αυτών.

20. Οι αγορές τεχνολογίας περιλαμβάνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία και τα υποκατάστατα αυτής, δηλαδή άλλες τεχνολογίες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν οι πελάτες ως υποκατάστατα. Η μέθοδος ορισμού των αγορών τεχνολογίας ακολουθεί τις ίδιες αρχές με τον ορισμό αγορών προϊόντος. Ξεκινώντας από την τεχνολογία που εμπορεύονται οι συμβαλλόμενοι, πρέπει να οριστούν οι λοιπές τεχνολογίες στις οποίες θα μπορούσαν να στραφούν οι πελάτες κατόπιν μιας μικρής αλλά μόνιμης αύξησης των σχετικών τιμών, δηλαδή των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης.

21. Άπαξ και οριστούν οι σχετικές αγορές, μπορούν να κατανεμηθούν μερίδια αγοράς στις διάφορες πηγές ανταγωνισμού στην αγορά και να χρησιμοποιηθούν ως ένδειξη της σχετικής ισχύος των συμμετεχόντων στην αγορά. Στην περίπτωση των αγορών τεχνολογίας, τούτο μπορεί να γίνει υπολογίζοντας τα μερίδια αγοράς με βάση το ποσοστό κάθε τεχνολογίας στα συνολικά έσοδα από την είσπραξη δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, που θα αντιπροσωπεύει το ποσοστό της τεχνολογίας στην αγορά παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης για ανταγωνιστικές τεχνολογίες. Μια εναλλακτική μέθοδος, η οποία χρησιμοποιείται στο άρθρο 3 παράγραφος 3 του ΚΑΚΜΤ, είναι να υπολογιστούν τα μερίδια αγοράς στην αγορά τεχνολογίας με βάση τις πωλήσεις των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία στις αγορές προϊόντος επόμενου σταδίου. Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης λαμβάνονται υπόψη όλες οι πωλήσεις, ανεξαρτήτως εάν το προϊόν ενσωματώνει μια τεχνολογία για την οποία παραχωρείται άδεια εκμετάλλευσης. Λαμβάνοντας υπόψη τις τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται (μόνο) εσωτερικά στην επιχείρηση, το άρθρο 3 παράγραφος 2 αποκλίνει από τη συνήθη πρακτική ([18]). Ωστόσο, στην περίπτωση των αγορών τεχνολογίας η προσέγγιση του άρθρου 3 παράγραφος 3 θεωρείται δικαιολογημένη. Πράγματι, η προσέγγιση αυτή αποτελεί γενικά μια καλή ένδειξη για την ισχύ της τεχνολογίας. Πρώτον, καλύπτει τον ενδεχόμενο δυνητικό ανταγωνισμό από επιχειρήσεις που παράγουν με τη δική τους τεχνολογία και είναι πιθανό να αρχίσουν να παραχωρούν άδειες εκμετάλλευσης σε περίπτωση μικρής, αλλά μόνιμης αύξησης της τιμής των αδειών εκμετάλλευσης. Δεύτερον, ακόμη και όταν άλλοι κάτοχοι τεχνολογίας δεν είναι πιθανό να αρχίσουν να παραχωρούν άδειες εκμετάλλευσης, ο δικαιοπάροχος δεν έχει κατ' ανάγκη ισχύ στην αγορά τεχνολογίας, ακόμη και όταν έχει υψηλό ποσοστό στα έσοδα από άδειες εκμετάλλευσης. Αν η αγορά προϊόντος επόμενου σταδίου είναι ανταγωνιστική, ο ανταγωνισμός σε αυτό το επίπεδο μπορεί να θέτει έναν αποτελεσματικό περιορισμό στον δικαιοπάροχο. Η αύξηση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης στο προηγούμενο στάδιο επηρεάζει τα έξοδα του δικαιοδόχου, με αποτέλεσμα να καθίσταται λιγότερο ανταγωνιστικός και να μειώνονται οι πωλήσεις του. Το μερίδιο αγοράς της τεχνολογίας στην αγορά προϊόντος καλύπτει επίσης αυτό το στοιχείο και έτσι αποτελεί κατά κανόνα ορθή ένδειξη για την ισχύ του δικαιοπαρόχου στην αγορά. Ωστόσο, σε μεμονωμένες περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ μπορεί να είναι απαραίτητο να εφαρμοστούν και οι δύο ανωτέρω μέθοδοι για να εκτιμηθεί με ακρίβεια η ισχύς του δικαιοπαρόχου στην αγορά.

22. Ορισμένες συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης ενδέχεται να επηρεάζουν την καινοτομία. Ωστόσο, όταν η Επιτροπή εξετάζει τις συνέπειες στην καινοτομία κατά κανόνα περιορίζεται στις συνέπειες της συμφωνίας σε υπάρχουσες αγορές προϊόντος και τεχνολογίας ([19]). Ο ανταγωνισμός σε τέτοιες υπάρχουσες αγορές μπορεί να επηρεαστεί από συμφωνίες που καθυστερούν τη διάθεση βελτιωμένων ή νέων προϊόντων στην αγορά που εν καιρώ θα αντικαταστήσουν τα υφιστάμενα προϊόντα. Σε τέτοιες περιπτώσεις η καινοτομία είναι πηγή δυνητικού ανταγωνισμού που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την εκτίμηση των συνεπειών της συμφωνίας στις αγορές προϊόντος και τεχνολογίας. Ωστόσο, σε λίγες περιπτώσεις μπορεί να είναι χρήσιμο και απαραίτητο να οριστούν αγορές καινοτομίας. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα όταν η συμφωνία επηρεάζει την καινοτομία που αποσκοπεί στη δημιουργία νέων προϊόντων και όταν είναι δυνατό να καθοριστούν πολύ νωρίς οι πόλοι της Ε & Α ([20]). Σε τέτοιες περιπτώσεις, μπορεί να εξεταθεί αν μετά τη συμφωνία μένουν αρκετοί ανταγωνιστικοί πόλοι Ε & Α για να διατηρηθεί ο αποτελεσματικός ανταγωνισμός στην καινοτομία.

4. **Η διάκριση μεταξύ ανταγωνιστών και μη ανταγωνιστών**

23. Εν γένει οι συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών αποτελούν μεγαλύτερο κίνδυνο για τον ανταγωνισμό στην αγορά από ό,τι οι συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών. Ωστόσο, ο ανταγωνισμός μεταξύ επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν την ίδια τεχνολογία (ενδοτεχνολογικός ανταγωνισμός) αποτελεί σημαντικό συμπλήρωμα του ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες (διατεχνολογικός ανταγωνισμός). Για παράδειγμα, ο ενδοτεχνολογικός ανταγωνισμός μπορεί να οδηγήσει σε μείωση των τιμών των προϊόντων που ενσωματώνουν την ίδια τεχνολογία, γεγονός που όχι μόνο αποφέρει άμεσα οφέλη στους καταναλωτές αυτών των προϊόντων, αλλά μπορεί επιπλέον να τονώσει τον ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων που χρησιμοποιούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες. Στο πλαίσιο της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης, πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη ότι οι δικαιοδόχοι πωλούν το δικό τους προϊόν. Δεν μεταπωλούν ένα προϊόν που προμηθεύονται από άλλη επιχείρηση. Έτσι, μπορούν να υπάρξουν μεγαλύτερα περιθώρια διαφοροποίησης του προϊόντος και ανταγωνισμού με βάση την ποιότητα μεταξύ δικαιοδόχων, από ό,τι στην περίπτωση κάθετων συμφωνιών μεταπώλησης προϊόντων.

24. Για να καθοριστεί η ανταγωνιστική σχέση μεταξύ των συμβαλλομένων πρέπει να εξεταστεί αν οι συμβαλλόμενοι θα ήταν πραγματικοί ή δυνητικοί ανταγωνιστές απουσία της συμφωνίας. Αν χωρίς τη συμφωνία οι συμβαλλόμενοι δεν ήταν πραγματικοί ή δυνητικοί ανταγωνιστές σε καμία σχετική αγορά, τότε θεωρούνται ως μη ανταγωνιστές. Από την άλλη πλευρά, αν ο δικαιοπάροχος και ο δικαιοδόχος δραστηριοποιούνται αμφότεροι στην ίδια αγορά προϊόντος ή στην ίδια τεχνολογική αγορά, είναι πραγματικοί ανταγωνιστές στην εξεταζόμενη αγορά. Οι συμβαλλόμενοι θεωρούνται ως δυνητικοί ανταγωνιστές στην αγορά προϊόντος, όταν απουσία της συμφωνίας πιθανώς θα προέβαιναν στις απαραίτητες πρόσθετες επενδύσεις για να εισέλθουν στη σχετική αγορά κατόπιν μιας μικρής, αλλά μόνιμης αύξησης των τιμών του προϊόντος. Για παράδειγμα, οι συμβαλλόμενοι είναι πιθανό να θεωρηθούν ως δυνητικοί ανταγωνιστές στην αγορά προϊόντος όταν ο δικαιοδόχος χρησιμοποιεί δική του τεχνολογία για την παραγωγή του σε μια γεωγραφική αγορά και αρχίζει να παράγει σε μια άλλη γεωγραφική αγορά χρησιμοποιώντας μια ανταγωνιστική τεχνολογία. Σε τέτοιες περιπτώσεις, είναι πιθανό ότι ο δικαιοδόχος θα μπορούσε να εισέλθει στη δεύτερη γεωγραφική αγορά χρησιμοποιώντας τη δική του τεχνολογία, εκτός αν τούτο αποκλείεται για αντικειμενικούς λόγους. Οι συμβαλλόμενοι θεωρούνται ως δυνητικοί ανταγωνιστές στην αγορά τεχνολογίας όταν υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασης μεταξύ των τεχνολογιών που κατέχουν, ακόμη και αν στη συγκεκριμένη περίπτωση ο δικαιοδόχος δεν παρέχει άδειες εκμετάλλευσης της δικής του τεχνολογίας, υπό τον όρο ότι θα το έπραττε κατόπιν μιας μικρής, αλλά μόνιμης αύξησης των τιμών της τεχνολογίας.

25. Αν οι συμβαλλόμενοι κατέχουν τεχνολογίες που βρίσκονται σε κατάσταση μονομερούς ή αμοιβαίας εμπλοκής, τότε θεωρούνται ως μη ανταγωνιστές στην αγορά τεχνολογίας. Μονομερής κατάσταση εμπλοκής υπάρχει όταν δεν είναι δυνατή η εκμετάλλευση μιας τεχνολογίας χωρίς να θιγεί μια άλλη τεχνολογία. Τούτο συμβαίνει, για παράδειγμα, όταν ένα δίπλωμα ευρεσιτεχνίας καλύπτει τη βελτίωση μιας τεχνολογίας καλυπτόμενης από άλλο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Στην περίπτωση αυτή η εκμετάλλευση του διπλώματος ευρεσιτεχνίας που καλύπτει τη βελτίωση προϋποθέτει ότι ο κάτοχός του θα αποκτήσει άδεια για το βασικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Αμοιβαία κατάσταση εμπλοκής υφίσταται όταν δεν είναι δυνατή η εκμετάλλευση καμίας από τις δύο τεχνολογίες χωρίς να θιγεί η άλλη τεχνολογία και έτσι οι δικαιούχοι πρέπει να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης ή παραίτηση εκ των δικαιωμάτων ο ένας από τον άλλο. Η Επιτροπή εκτιμά την ύπαρξη καταστάσεων εμπλοκής με βάση αντικειμενικούς παράγοντες και όχι με βάση τις υποκειμενικές απόψεις των συμβαλλομένων. Η Επιτροπή τεκμαίρει ότι οι κάτοχοι τεχνολογιών, μεταξύ των οποίων υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασης από τεχνική άποψη, είναι δυνητικοί ανταγωνιστές στην αγορά τεχνολογίας, εκτός εάν οι συμβαλλόμενοι υποβάλουν πειστικά στοιχεία για την ύπαρξη κατάστασης εμπλοκής. Ιδιαιτέρως πειστικά στοιχεία απαιτούνται στην περίπτωση της αμοιβαίας κατάστασης εμπλοκής. Μεταξύ των στοιχείων που είναι συναφή εν προκειμένω περιλαμβάνονται οι τελεσίδικες δικαστικές αποφάσεις επί του θέματος και οι γνωμοδοτήσεις ανεξάρτητων εμπειρογνωμόνων. Στη δεύτερη περίπτωση η Επιτροπή θα εξετάζει προσεκτικά κυρίως το πώς επελέγησαν οι εμπειρογνώμονες.

26. Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δυνατό να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι, παρόλο που ο δικαιοπάροχος και ο δικαιοδόχος παράγουν ανταγωνιστικά προϊόντα, δεν είναι ανταγωνιστές στη σχετική αγορά προϊόντος και στη σχετική αγορά τεχνολογίας, διότι η παραχωρούμενη τεχνολογία εισάγει μια τόσο ριζική καινοτομία που καθιστά απαρχαιωμένη ή μη ανταγωνιστική την τεχνολογία του δικαιοδόχου. Σε τέτοιες περιπτώσεις η τεχνολογία του δικαιοπαρόχου είτε δημιουργεί μια νέα αγορά είτε εκτοπίζει την τεχνολογία του δικαιοδόχου από την αγορά. Ωστόσο, συχνά δεν είναι δυνατό να εξαχθεί ένα τέτοιο συμπέρασμα κατά το χρόνο σύναψης της συμφωνίας. Συνήθως το γεγονός ότι η παλαιότερη τεχνολογία έχει γίνει απαρχαιωμένη ή μη ανταγωνιστική γίνεται πλέον φανερό μόνον αφού παρέλθει ορισμένο χρονικό διάστημα κατά το οποίο η τεχνολογία ή τα προϊόντα που την ενσωματώνουν είναι διαθέσιμα στους καταναλωτές. Για παράδειγμα, όταν αναπτύχθηκε η τεχνολογία σύμπυκνων δίσκων (CD) και διατέθηκαν στην αγορά οι δίσκοι αυτοί και οι αντίστοιχες συσκευές δεν ήταν φανερό ότι η νέα αυτή τεχνολογία θα αντικαθιστούσε την παλαιά τεχνολογία. Τούτο έγινε προφανές μόνο μερικά χρόνια αργότερα. Ως εκ τούτου, οι συμβαλλόμενοι θα θεωρούνται ανταγωνιστές όταν, κατά τη σύναψη της συμφωνίας, δεν είναι φανερό ότι η τεχνολογία του δικαιοδόχου είναι απαρχαιωμένη ή μη ανταγωνιστική. Ωστόσο, δεδομένου ότι τόσο η παράγραφος 1 όσο και η παράγραφος 3 του άρθρου 81 πρέπει να εφαρμόζονται λαμβάνοντας υπόψη το πραγματικό πλαίσιο εντός του οποίου συνάπτεται η συμφωνία, η εκτίμηση επηρεάζεται από την ουσιώδη μεταβολή των πραγματικών περιστατικών. Συνεπώς, ο χαρακτηρισμός της σχέσης μεταξύ των συμβαλλομένων θα αλλάξει, αν σε μεταγενέστερο στάδιο η τεχνολογία του δικαιοδόχου καταστεί απαρχαιωμένη ή μη ανταγωνιστική στην αγορά.

III. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΑΠΑΛΛΑΓΗΣ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

1. Οι συνέπειες της απαλλαγής κατά κατηγορία

27. Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που πληρούν τις προϋποθέσεις του ΚΑΚΜΤ απαλλάσσονται κατά κατηγορία από την απαγόρευση του άρθρου 81 παράγραφος 1. Οι συμφωνίες που έχουν τύχει απαλλαγής κατά κατηγορία είναι νομικώς έγκυρες και εκτελεστές. Οι εν λόγω συμφωνίες μπορούν να απαγορευθούν μόνο για το μέλλον και μόνο μετά από επίσημη άρση της απαλλαγής κατά κατηγορία από την Επιτροπή ή από αρχή ανταγωνισμού ενός κράτους μέλους. Οι συμφωνίες που έχουν τύχει απαλλαγής κατά κατηγορία δεν μπορούν να θεωρηθούν άκυρες για λόγους που σχετίζονται με τον ανταγωνισμό από εθνικά δικαστήρια στο πλαίσιο ατομικής δικαστικής προσφυγής.

28. Η απαλλαγή κατηγοριών περιοριστικών συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας βασίζεται στο τεκμήριο ότι οι συμφωνίες αυτές πληρούν τις τέσσερις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Έτσι, τεκμαίρεται ότι οι συμφωνίες οδηγούν σε βελτίωση της οικονομικής αποτελεσματικότητας, ότι οι περιορισμοί που περιλαμβάνονται στις συμφωνίες είναι αναγκαίοι για την επίτευξη της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας, ότι οι καταναλωτές στις επηρεαζόμενες αγορές λαμβάνουν δίκαιο τμήμα από την αύξηση της αποτελεσματικότητας και ότι οι συμφωνίες δεν παρέχουν στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις τη δυνατότητα εξάλειψης του ανταγωνισμού σε σημαντικό τμήμα των σχετικών προϊόντων. Τα όρια μεριδίων αγοράς (άρθρο 3), ο κατάλογος σοβαρών περιορισμών (άρθρο 4) και οι προϋποθέσεις (άρθρο 5) έχουν ως στόχο να εξασφαλίσουν ότι η απαλλαγή κατά κατηγορία θα χορηγείται μόνο σε συμφωνίες που κατά τεκμήριο πληρούν τις τέσσερις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3.

29. Οι περισσότερες συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μερικές από τις οποίες αναφέρονται στο τμήμα ΙΩ κατωτέρω, μεμονωμένες συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1 είτε επειδή δεν περιορίζουν καθόλου τον ανταγωνισμό είτε επειδή ο περιορισμός του ανταγωνισμού δεν είναι σημαντικός ([21]). Κατά το μέτρο που οι εν λόγω συμφωνίες εμπίπτουν οπωσδήποτε στο πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ, δεν είναι αναγκαίο να καθοριστεί αν εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1 ([22]).

30. Εκτός του πεδίου εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, πρέπει να εξετάζεται αν μια συγκεκριμένη υπόθεση εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1 και, αν ναι, πρέπει εκτιμάται αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας που δεν εμπίπτουν στην απαλλαγή κατά κατηγορία δεν είναι κατά τεκμήριο ασυμβίβαστες με το άρθρο 81. Ειδικότερα, δεν υφίσταται τεκμήριο παρανομίας μόνο διότι τα μερίδια αγοράς των συμβαλλομένων υπερβαίνουν τα όρια μεριδίων αγοράς που προβλέπονται στο άρθρο 3 του ΚΑΚΜΤ. Αυτές οι συμφωνίες ενδέχεται να μην είναι περιοριστικές ή, εφόσον είναι περιοριστικές, ενδέχεται να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Η μη εφαρμογή της απαλλαγής κατά κατηγορία σημαίνει απλώς ότι απαιτείται εκτίμηση σε ατομική βάση. Μόνον όταν μια συμφωνία περιέχει σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού τεκμαίρεται κατά κανόνα ότι απαγορεύεται από το άρθρο 81.

2. **Πεδίο εφαρμογής και διάρκεια του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία**

2.1. *Συμφωνίες μεταξύ δύο συμβαλλομένων*

31. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 του ΚΑΚΜΤ, ο κανονισμός καλύπτει συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας «μεταξύ δύο επιχειρήσεων». Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μεταξύ περισσότερων από δύο επιχειρήσεων δεν καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ. Καθοριστική σημασία για το διαχωρισμό μεταξύ διμερών και πολυμερών συμφωνιών έχει το εάν η συμφωνία συνάπτεται μεταξύ περισσοτέρων των δύο μερών.

32. Οι συμφωνίες που συνάπτονται από δύο συμβαλλόμενα μέρη εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ ακόμη και αν η συμφωνία προβλέπει όρους για περισσότερα από ένα επίπεδα εμπορίου. Για παράδειγμα, ο ΚΑΚΜΤ εφαρμόζεται σε μια συμφωνία για άδεια εκμετάλλευσης που δεν αφορά μόνο το στάδιο της παραγωγής, αλλά και το στάδιο της διανομής, καθορίζοντας τις υποχρεώσεις που πρέπει ή μπορεί να επιβάλει ο δικαιοδόχος στους μεταπωλητές των προϊόντων που παράγονται χρησιμοποιώντας την άδεια ([23]).

33. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που συνάπτονται μεταξύ περισσότερων των δύο επιχειρήσεων συχνά θέτουν τα ίδια ζητήματα με τις ίδιας φύσης συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που συνάπτονται μεταξύ δύο συμβαλλομένων. Κατά την εξέταση συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που είναι της ίδιας φύσης με τις καλυπτόμενες από την απαλλαγή κατά κατηγορία συμφωνίες, αλλά συνάπτονται μεταξύ περισσότερων των δύο συμβαλλομένων, η Επιτροπή θα εφαρμόζει κατ' αναλογία τις αρχές που εκτίθενται στον ΚΑΚΜΤ. Οι συμφωνίες μεταξύ περισσότερων των δύο επιχειρήσεων που θα είχαν απαλλαγεί κατά κατηγορία αν είχαν συναφθεί μεταξύ δύο μόνο επιχειρήσεων κατά κανόνα θα αντιμετωπίζονται σαν να καλύπτονταν από την απαλλαγή κατά κατηγορία.

2.2. *Συμφωνίες για την παραγωγή ή διάθεση προϊόντων της σύμβασης*

34. Από το άρθρο 2 συνάγεται ότι για να καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ, οι συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης πρέπει να αφορούν την «παραγωγή ή διάθεση προϊόντων της σύμβασης», δηλαδή προϊόντων που ενσωματώνουν ή παράγονται με την παραχωρούμενη τεχνολογία. Ο ΚΑΚΜΤ δεν καλύπτει τις κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας. Η έννοια των κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας καλύπτει συμφωνίες βάσει των οποίων δύο ή περισσότεροι συμβαλλόμενοι συμφωνούν να συνεκμεταλλεύονται τις τεχνολογίες τους παραχωρώντας άδεια εκμετάλλευσης για τις δύο μαζί. Η έννοια των κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας καλύπτει επίσης συμφωνίες βάσει των οποίων δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις συμφωνούν να παραχωρήσουν άδεια εκμετάλλευσης σε τρίτο και να του επιτρέψουν να χορηγεί άδειες εκμετάλλευσης για το πακέτο τεχνολογιών. Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας εξετάζονται στο κεφάλαιο IV.4 κατωτέρω. Ομοίως, ο ΚΑΚΜΤ δεν έχει εφαρμογή στις συμφωνίες βάσει των οποίων ο δικαιοπάροχος εξουσιοδοτεί τον δικαιοδόχο να παραχωρεί σε τρίτους (υποδικαιοδόχους) περαιτέρω άδειες εκμετάλλευσης της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου. Ωστόσο, η Επιτροπή θα εφαρμόζει κατ' αναλογία τις αρχές του ΚΑΚΜΤ και των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών σε τέτοιες συμφωνίες «για γενικές άδειες εκμετάλλευσης» μεταξύ δικαιοπαρόχου και δικαιοδόχου. Οι συμφωνίες μεταξύ του δικαιοδόχου και των υποδικαιοδόχων καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ.

35. Ο ΚΑΚΜΤ δεν έχει εφαρμογή στις συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών για σταυροειδή παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης, που επιδιώκουν να διασφαλίσουν ότι ένας συμβαλλόμενος δεν θα επικαλεστεί τα δικαιώματά του πνευματικής ιδιοκτησίας για να εμποδίσει τον αντισυμβαλλόμενο να εκμεταλλευθεί τη δική του τεχνολογία (συμφωνίες μη διεκδίκησης). Δεν έχει επίσης εφαρμογή σε συμφωνίες με μοναδικό στόχο τη διευθέτηση αξιώσεων κατά τις οποίες τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ενός συμβαλλομένου θίγουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας του αντισυμβαλλομένου και το αντίστροφο (συμφωνίες διευθέτησης). Σε καμία από αυτές τις περιπτώσεις δεν συνάπτεται συμφωνία για την παραγωγή ή διάθεση προϊόντων της σύμβασης. Οι συμφωνίες αυτού του είδους εξετάζονται στο κεφάλαιο ΙΩ.3 κατωτέρω.

36. Ο όρος «προϊόντα της σύμβασης» περιλαμβάνει προϊόντα που παράγονται ή υπηρεσίες που παρέχονται με την παραχωρούμενη τεχνολογία. Τούτο συμβαίνει όταν η παραχωρούμενη τεχνολογία είτε χρησιμοποιείται στη διαδικασία παραγωγής είτε ενσωματώνεται στο ίδιο το προϊόν. Στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές ο όρος «προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία» καλύπτει και τις δύο ανωτέρω περιπτώσεις. Ο ΚΑΚΜΤ έχει εφαρμογή σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες παραχωρείται άδεια εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της υπεργολαβίας από τον δικαιοπάροχο ([24]).

37. Η υπεργολαβία είναι η συμφωνία βάσει της οποίας ο δικαιοπάροχος παραχωρεί άδεια εκμετάλλευσης τεχνολογίας στον δικαιοδόχο, ο οποίος με τη σειρά του αναλαμβάνει την υποχρέωση να παράγει ορισμένα προϊόντα αποκλειστικά για τον δικαιοπάροχο βάσει της συμφωνίας. Η υπεργολαβία μπορεί επίσης να περιλαμβάνει την προμήθεια εξοπλισμού από τον δικαιοπάροχο, προκειμένου αυτός να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή των προϊόντων και των υπηρεσιών που καλύπτει η συμφωνία. Η δεύτερη αυτή μορφή υπεργολαβίας καλύπτεται από τον ΚΑΚΜΤ μόνον εφόσον κύριο αντικείμενο της συμφωνίας είναι η παραχωρούμενη τεχνολογία και όχι ο διατιθέμενος εξοπλισμός.

38. Οι συμφωνίες υπεργολαβίας καθαυτές κατά κανόνα δεν εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1 όταν η παραχωρούμενη τεχνολογία ή ο διατιθέμενος εξοπλισμός είναι απαραίτητα για την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών καλυπτόμενων από τη συμφωνία. Η πρακτική που συνίσταται στην ανάθεση ενός μέρους της παραγωγής μιας επιχείρησης σε άλλη επιχείρηση, υποχρεώνοντας ταυτόχρονα τον υπεργολάβο να χρησιμοποιεί την παραχωρούμενη τεχνολογία μόνο για την παραγωγή των προϊόντων και των υπηρεσιών που καλύπτονται από τη συμφωνία και να προμηθεύει αυτά τα προϊόντα και τις υπηρεσίες αποκλειστικά στον δικαιοπάροχο, δεν περιορίζει καθαυτή τον ανταγωνισμό. Η υποχρέωση αποκλειστικής προμήθειας είναι σύμφυτη με την υπεργολαβία και δεν συνιστά περιορισμό του πελάτη για τους σκοπούς του ΚΑΚΜΤ. Το κριτήριο της αναγκαιότητας πληρούται όταν απουσία της συμφωνίας ο υπεργολάβος δεν θα μπορούσε να παραγάγει προϊόν με τα ίδια χαρακτηριστικά με το προϊόν που παραγγέλλει ο δικαιοπάροχος.

39. Ωστόσο, οι συμφωνίες υπεργολαβίας ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1 όταν υπερβαίνουν την απλή ανάθεση σε τρίτους που περιγράφεται στην προηγούμενη παράγραφο. Για παράδειγμα είναι δυνατό να προκύψουν προβλήματα ανταγωνισμού όταν οι συμφωνίες υπεργολαβίας περιορίζουν την ικανότητα ή το κίνητρο του υπεργολάβου να καινοτομεί, όταν αποκλείουν τρίτους ή όταν διευκολύνουν τις αθέμιτες συμπράξεις στην αγορά. Η επιβολή περιορισμών στον υπεργολάβο σχετικά με τις δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης και οι υποχρεώσεις επανεκχώρησης αντιμετωπίζονται όπως και σε κάθε άλλη συμφωνία για άδεια εκμετάλλευσης. Το ίδιο ισχύει για τις υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού που επιβάλλουν στον υπεργολάβο να μην συναλλάσσεται με τρίτους όσον αφορά προϊόντα που δεν έχουν παραχθεί για τον δικαιοπάροχο ή τεχνολογίες που δεν έχουν παραχωρηθεί από αυτόν. Ωστόσο, το γεγονός και μόνο ότι η παραγωγή βάσει της συμφωνίας απορροφά όλη ή την περισσότερη παραγωγική ικανότητα του υπεργολάβου δεν αρκεί για να θεωρηθεί ότι υφίσταται αποκλεισμός, υπό τον όρο ότι ο υπεργολάβος δεν εμποδίζεται να επεκτείνει την παραγωγική του ικανότητα.

40. Η υπεργολαβία, όπως ορίστηκε, δεν περιλαμβάνει τις υπεργολαβικές συμφωνίες έρευνας και ανάπτυξης βάσει των οποίων ο δικαιοδόχος αναλαμβάνει την υποχρέωση να προβεί σε περαιτέρω έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα που καλύπτει η παραχωρούμενη τεχνολογία και να παραδώσει το πακέτο βελτιωμένης τεχνολογίας στον δικαιοπάροχο. Βασικό αντικείμενο τέτοιων συμφωνιών είναι η παροχή υπηρεσιών έρευνας και ανάπτυξης με στόχο τη βελτίωση της τεχνολογίας, σε αντιδιαστολή με την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών βάσει της παραχωρούμενης τεχνολογίας. Οι συμφωνίες αυτού του είδους δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ και των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών.

41. Ομοίως, ο ΚΑΚΜΤ και οι κατευθυντήριες γραμμές δεν καλύπτουν τις συμφωνίες βάσει των οποίων παραχωρείται άδεια εκμετάλλευσης τεχνολογίας για να μπορέσει ο δικαιοδόχος να διεξαγάγει περαιτέρω έρευνα και ανάπτυξη για ίδια εκμετάλλευση σε μεταγενέστερο στάδιο. Για παράδειγμα, ο ΚΑΚΜΤ και οι κατευθυντήριες γραμμές δεν καλύπτουν την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης ενός τεχνολογικού ερευνητικού εργαλείου που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο περαιτέρω ερευνητικής δραστηριότητας.

2.3. *Η έννοια των συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας*

42. Ο ΚΑΚΜΤ και οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές καλύπτουν τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχεία β) και στ) του ΚΑΚΜΤ, η έννοια της «τεχνολογίας» καλύπτει διπλώματα ευρεσιτεχνίας και αιτήσεις για χορήγηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, υποδείγματα χρησιμότητας και αιτήσεις καταχώρησης υποδειγμάτων χρησιμότητας, δικαιώματα επί σχεδίων, δικαιώματα φυτοκαλλιέργειας, τοπογραφίες προϊόντων ημιαγωγών, συμπληρωματικά πιστοποιητικά προστασίας για ιατροφαρμακευτικά προϊόντα ή άλλα προϊόντα ως προς τα οποία είναι δυνατή η έκδοση συμπληρωματικών πιστοποιητικών προστασίας, δικαιώματα δημιουργού επί λογισμικού, και τεχνογνωσία.

43. Η τεχνογνωσία ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο ζ) ως ένα πακέτο μη κατοχυρωμένων πρακτικών πληροφοριών, προϊόν πείρας και δοκιμών, το οποίο είναι απόρρητο, ουσιώδες και προσδιορίσιμο. Στο πλαίσιο αυτό «απόρρητο» σημαίνει ότι η τεχνογνωσία δεν είναι ευρύτερα γνωστή ή εύκολα προσπελάσιμη. «Ουσιώδες» σημαίνει ότι η τεχνογνωσία περιλαμβάνει πληροφορίες οι οποίες είναι απαραίτητες για την παραγωγή ή τη διάθεση των προϊόντων που καλύπτονται από τη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης ή για την εφαρμογή της διαδικασίας που καλύπτεται από τη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. «Προσδιορίσιμο» σημαίνει ότι η τεχνογνωσία πρέπει να περιγράφεται κατά τρόπο αρκούντως διεξοδικό ώστε να είναι δυνατό να διαπιστωθεί αν πληροί τα κριτήρια του απόρρητου και του ουσιώδους.

44. Η έννοια της «μεταφοράς» συνεπάγεται ότι η τεχνολογία πρέπει να μεταβιβαστεί από μια επιχείρηση σε μια άλλη. Οι μεταβιβάσεις αυτές κατά κανόνα λαμβάνουν τη μορφή παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης βάσει της οποίας ο δικαιοπάροχος χορηγεί στον δικαιοδόχο το δικαίωμα να χρησιμοποιεί την τεχνολογία του έναντι της καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Μπορεί επίσης να λάβει τη μορφή παραχώρησης περαιτέρω άδειας εκμετάλλευσης, βάσει της οποίας ένας δικαιοδόχος, ο οποίος έχει λάβει σχετική άδεια από τον δικαιοπάροχο, χορηγεί σε τρίτους (υποδικαιοδόχους) άδειες για την εκμετάλλευση της τεχνολογίας. Πάντως, στην περίπτωση της παραχώρησης περαιτέρω αδειών εκμετάλλευσης, η συμφωνία μεταξύ του δικαιοπαρόχου και του δικαιοδόχου δεν καλύπτεται από τον ΚΑΚΜΤ, επειδή η άδεια εκμετάλλευσης δεν χορηγείται για την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών βάσει της παραχωρούμενης τεχνολογίας, βλέπε σημείο 34 ανωτέρω.

45. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ, ο κανονισμός καλύπτει επίσης τις συμφωνίες εκχώρησης τεχνολογίας, εφόσον ο κίνδυνος που συνδέεται με την εκμετάλλευση της πνευματικής ιδιοκτησίας βαρύνει τον εκχωρητή. Τούτο ισχύει ιδίως όταν το πληρωτέο ποσό για την εκχώρηση εξαρτάται από τον κύκλο εργασιών που επιτυγχάνει ο εκδοχέας για τα προϊόντα που παράγονται ή διατίθενται με την εκχωρούμενη τεχνολογία, την ποσότητα των προϊόντων που παράγονται ή τον αριθμό των συναλλαγών που διεξάγονται με χρήση της υπόψη τεχνολογίας. Οι εκχωρήσεις από άποψη λειτουργίας είναι παρόμοιες με τις παραδοσιακές συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Το ότι το αντάλλαγμα που καταβάλλεται στον δικαιοπάροχο εξαρτάται από τη χρήση της παραχωρούμενης τεχνολογίας από τον δικαιοδόχο αποτελεί σύνηθες στοιχείο των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Άλλες περιπτώσεις εκχωρήσεων δεν καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ.

46. Ο ΚΑΚΜΤ εφαρμόζεται μόνο σε συμφωνίες που έχουν ως κύριο αντικείμενο τη μεταφορά τεχνολογίας σε αντιδιαστολή με την αγορά προϊόντων και υπηρεσιών ή την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης άλλων μορφών πνευματικής ιδιοκτησίας. Οι συμφωνίες που περιέχουν διατάξεις σχετικά με την αγορά και πώληση προϊόντων καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ μόνο κατά το μέτρο που οι διατάξεις αυτές δεν αποτελούν κύριο αντικείμενο της συμφωνίας και σχετίζονται άμεσα με την εφαρμογή της παραχωρούμενης τεχνολογίας. Τούτο ισχύει πιθανώς όταν τα δεσμευμένα προϊόντα έχουν τη μορφή μηχανημάτων ή παραγωγικών διαδικασιών που είναι ειδικά προσαρμοσμένα για να ενσωματώσουν την παραχωρούμενη τεχνολογία ή για να επιτρέψουν την αποτελεσματική της αξιοποίηση. Από την άλλη πλευρά, αν το προϊόν αποτελεί απλώς άλλη μία εισροή για την παραγωγή του τελικού προϊόντος, πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά αν η παραχωρούμενη τεχνολογία αποτελεί κύριο αντικείμενο της συμφωνίας. Για παράδειγμα, στις περιπτώσεις που ο δικαιοδόχος παράγει ήδη ένα τελικό προϊόν χρησιμοποιώντας άλλη τεχνολογία, η άδεια εκμετάλλευσης πρέπει να επιφέρει σημαντική βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας του δικαιοδόχου, η οποία υπερβαίνει την αξία του προϊόντος που αγοράζεται από τον δικαιοπάροχο. Η απαίτηση κατά την οποία τα δεσμευμένα προϊόντα πρέπει να σχετίζονται άμεσα με την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας συνεπάγεται ότι ο ΚΑΚΜΤ δεν καλύπτει την αγορά προϊόντων που δεν έχουν καμία σχέση με τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Τούτο ισχύει για παράδειγμα όταν το δεσμευμένο προϊόν δεν προορίζεται να χρησιμοποιηθεί με το παραχωρούμενο προϊόν, αλλά σχετίζεται με δραστηριότητα σε χωριστή αγορά προϊόντος.

47. Ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης άλλων μορφών πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως τα εμπορικά σήματα και τα δικαιώματα δημιουργού εκτός από τα δικαιώματα δημιουργού επί λογισμικού, μόνο κατά το μέτρο που σχετίζονται άμεσα με την εκμετάλλευση της παραχωρούμενης τεχνολογίας και δεν αποτελούν το κύριο αντικείμενο της συμφωνίας. Η προϋπόθεση αυτή εξασφαλίζει ότι οι συμφωνίες που καλύπτουν άλλα είδη δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μόνο κατά το μέτρο που αυτά τα άλλα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας επιτρέπουν στον δικαιοδόχο να εκμεταλλευθεί καλύτερα την παραχωρούμενη τεχνολογία. Για παράδειγμα, ο δικαιοπάροχος μπορεί να επιτρέψει στον δικαιοδόχο να χρησιμοποιεί το εμπορικό του σήμα στα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Η άδεια εκμετάλλευσης σήματος μπορεί να επιτρέψει στον δικαιοδόχο να εκμεταλλευθεί καλύτερα την παραχωρούμενη τεχνολογία, επιτρέποντας στους καταναλωτές να συσχετίσουν άμεσα το προϊόν με τα χαρακτηριστικά που του προσδίδει η παραχωρούμενη τεχνολογία. Η υποχρέωση του δικαιοδόχου να χρησιμοποιεί το σήμα του δικαιοπαρόχου μπορεί επίσης να συμβάλει στη διάδοση της τεχνολογίας, επιτρέποντας στον δικαιοπάροχο να γνωστοποιήσει ότι αποτελεί την πηγή της χρησιμοποιούμενης τεχνολογίας. Ωστόσο, όταν η αξία της παραχωρούμενης τεχνολογίας για τον δικαιοδόχο είναι περιορισμένη επειδή ήδη χρησιμοποιεί την ίδια ή πολύ παρεμφερή τεχνολογία και το κύριο αντικείμενο της συμφωνίας είναι το εμπορικό σήμα, τότε ο ΚΑΚΜΤ δεν έχει εφαρμογή ([25]).

48. Η χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης δικαιωμάτων δημιουργού για την αναπαραγωγή και διανομή προστατευόμενων έργων, δηλαδή για την παραγωγή αντιγράφων προς πώληση, θεωρείται παρόμοια με τη χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας. Καθότι οι εν λόγω συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης αφορούν την παραγωγή και πώληση προϊόντων βάσει δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, θεωρείται ότι είναι της ίδιας φύσεως με τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας και κατά κανόνα εγείρουν παρόμοια θέματα. Ως εκ τούτου, κατά γενικό κανόνα η Επιτροπή θα εφαρμόζει τις αρχές που εκτίθενται στον ΚΑΚΜΤ και στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές κατά την εκτίμηση, βάσει του άρθρου 81, τέτοιων υποθέσεων παραχώρησης δικαιωμάτων δημιουργού.

49. Από την άλλη πλευρά, η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης δικαιωμάτων επί παραστάσεως και άλλων δικαιωμάτων που σχετίζονται με δικαιώματα δημιουργού θεωρείται ότι εγείρει ιδιαίτερα θέματα και ενδεχομένως δεν δικαιολογείται η εκτίμηση τέτοιων υποθέσεων βάσει των αρχών που αναπτύσσονται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές. Στην περίπτωση των διαφόρων δικαιωμάτων που σχετίζονται με τις παραστάσεις, η αξία δεν δημιουργείται από την αναπαραγωγή και πώληση αντιγράφων ενός προϊόντος, αλλά από κάθε μεμονωμένη εκτέλεση της προστατευόμενης εργασίας. Η εκμετάλλευση αυτού του είδους μπορεί να λάβει διάφορες μορφές, όπως η εκτέλεση, επίδειξη ή εκμίσθωση προστατευόμενου υλικού, όπως οι κινηματογραφικές ταινίες, η μουσική ή αθλητικές εκδηλώσεις. Κατά την εφαρμογή του άρθρου 81 πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες του έργου και ο τρόπος με τον οποίο είναι δυνατή η εκμετάλλευσή του ([26]). Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν θα εφαρμόζει κατ' αναλογία τον ΚΑΚΜΤ και τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές στην παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης των λοιπών αυτών δικαιωμάτων.

50. Η Επιτροπή δεν θα επεκτείνει επίσης τις αρχές που αναπτύσσονται στον ΚΑΚΜΤ και στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές στην παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης σημάτων. Ωστόσο, η παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης σημάτων ανακύπτει συχνά στο πλαίσιο της διανομής και μεταπώλησης προϊόντων και υπηρεσιών και εν γένει έχει περισσότερες ομοιότητες με τις συμφωνίες διανομής από ό,τι με την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης τεχνολογίας. Όταν μια άδεια εκμετάλλευσης σήματος σχετίζεται άμεσα με τη χρησιμοποίηση, πώληση ή μεταπώληση προϊόντων και υπηρεσιών και δεν αποτελεί το κύριο αντικείμενο της συμφωνίας, η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης καλύπτεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2790/1999 της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών ([27]).

2.4. *Διάρκεια*

51. Η απαλλαγή κατά κατηγορία ισχύει για όσο διάστημα το παραχωρούμενο δικαίωμα ιδιοκτησίας δεν έχει λήξει ή κηρυχθεί άκυρο. Στην περίπτωση της τεχνογνωσίας, η απαλλαγή κατά κατηγορία ισχύει για όσο διάστημα η παραχωρούμενη τεχνογνωσία παραμένει απόρρητη, εκτός από την περίπτωση που η τεχνογνωσία καθίσταται γνωστή δημοσίως ως αποτέλεσμα ενεργειών του δικαιοδόχου, περίπτωση στην οποία η απαλλαγή ισχύει καθόλη τη διάρκεια της συμφωνίας, βλέπε άρθρο 2 παράγραφος 1 του ΚΑΚΜΤ.

52. Η απαλλαγή κατά κατηγορία εφαρμόζεται σε κάθε παραχωρούμενο δικαίωμα ιδιοκτησίας καλυπτόμενο από τη συμφωνία και παύει να ισχύει κατά την ημερομηνία λήξης, ακυρότητας ή έλευσης σε δημόσια χρήση του τελευταίου δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας που αποτελεί «τεχνολογία» κατά την έννοια του ΚΑΚΜΤ, βλέπε σημείο 42 ανωτέρω.

53. Εκτός του πεδίου εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, η εκτίμηση μπορεί να διαφέρει ανάλογα με την εκάστοτε πνευματική ιδιοκτησία και το κατά πόσον, για παράδειγμα, η συμφωνία καλύπτει βασικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή βελτίωση βασικού διπλώματος ευρεσιτεχνίας που έχει λήξει.

2.5. *Σχέση με άλλους κανονισμούς απαλλαγής κατά κατηγορία*

54. Ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει συμφωνίες μεταξύ δύο συμβαλλομένων που αφορούν την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης τεχνολογίας για την παραγωγή ή διάθεση προϊόντων της σύμβασης. Ωστόσο, η τεχνολογία μπορεί επίσης να αποτελεί στοιχείο άλλου είδους συμφωνιών. Επιπλέον, τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία στη συνέχεια πωλούνται στην αγορά. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να εξετάζεται η σχέση μεταξύ του ΚΑΚΜΤ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2658/2000 της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81, παράγραφος 3 της συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών εξειδίκευσης ([28]), του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2659/2000 της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών έρευνας και ανάπτυξης ([29]), και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2790/1999 της Επιτροπής για την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών ([30]).

2.5.1. Οι κανονισμοί απαλλαγής κατά κατηγορία σχετικά με τις συμφωνίες εξειδίκευσης και τις συμφωνίες E & A

55. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2658/2000 για τις κατηγορίες εξειδίκευσης, ο εν λόγω κανονισμός καλύπτει, μεταξύ άλλων, τις συμφωνίες κοινής παραγωγής δυνάμει των οποίων δύο ή περισσότερα μέρη συμφωνούν να παράγουν από κοινού ορισμένα προϊόντα. Ο κανονισμός επεκτείνεται σε διατάξεις σχετικά με την εκχώρηση ή τη χρήση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, εφόσον δεν αποτελούν πρωταρχικό αντικείμενο της συμφωνίας, αλλά σχετίζονται άμεσα με την εφαρμογή της και είναι αναγκαίες γι' αυτήν.

56. Όταν επιχειρήσεις ιδρύουν μια κοινή επιχείρηση παραγωγής και της παραχωρούν άδεια εκμετάλλευσης της τεχνολογίας που χρησιμοποιείται για την παραγωγή των προϊόντων που παράγει η κοινή επιχείρηση, αυτή η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης υπάγεται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2658/2000 και όχι στον ΚΑΚΜΤ. Έτσι, η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης στο πλαίσιο μιας κοινής επιχείρησης παραγωγής κατά κανόνα πρέπει να εξετάζεται βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2658/2000. Ωστόσο, όταν η κοινή επιχείρηση παραχωρεί σε τρίτους άδειες εκμετάλλευσης της τεχνολογίας, η δραστηριότητα αυτή δεν σχετίζεται με την παραγωγή της κοινής επιχείρησης και, συνεπώς, δεν καλύπτεται από τον ανωτέρω κανονισμό. Οι συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης αυτού του είδους που συνδυάζουν τις τεχνολογίες των συμβαλλομένων αποτελούν κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας και εξετάζονται στο κεφάλαιο IV.4 στη συνέχεια.

57. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2659/2000 σχετικά με τις συμφωνίες έρευνας και ανάπτυξης καλύπτει τις συμφωνίες βάσει των οποίων δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις συμφωνούν να διεξάγουν από κοινού έρευνα και ανάπτυξη και να εκμεταλλεύονται από κοινού τα αποτελέσματα αυτής. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 11, η διεξαγωγή έρευνας και ανάπτυξης ή η εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων αυτής γίνεται από κοινού εφόσον οι σχετικές εργασίες εκτελούνται από κοινό κλιμάκιο, φορέα ή επιχείρηση, ανατίθενται από κοινού σε κάποιον τρίτο ή επιμερίζονται μεταξύ των συμβαλλομένων στο πλαίσιο εξειδίκευσης της έρευνας, της ανάπτυξης, παραγωγής και της διανομής, συμπεριλαμβανομένης της παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης.

58. Επομένως, ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2659/2000 καλύπτει την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ των συμβαλλομένων και από τους συμβαλλομένους προς μια κοινή οντότητα στο πλαίσιο συμφωνίας έρευνας και ανάπτυξης. Στο πλαίσιο μια τέτοιας συμφωνίας, οι συμβαλλόμενοι μπορούν επίσης να καθορίσουν τους όρους παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης σε τρίτους των αποτελεσμάτων της συμφωνίας έρευνας και ανάπτυξης. Ωστόσο, καθότι οι τρίτοι δικαιοδόχοι δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη στη συμφωνία έρευνας και ανάπτυξης, η μεμονωμένη συμφωνία άδειας εκμετάλλευσης που έχει συναφθεί με τρίτους δεν καλύπτεται από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2659/2000. Οι εν λόγω συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του ΚΑΚΜΤ.

2.5.2. Ο κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία για τις κάθετες συμφωνίες

59. Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2790/1999 της Επιτροπής σχετικά με τις κάθετες συμφωνίες καλύπτει συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων, καθεμία εκ των οποίων δραστηριοποιείται, για το σκοπό της συμφωνίας, σε διαφορετικό επίπεδο της αλυσίδας παραγωγής ή διανομής, και που αφορούν τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα μέρη μπορούν να προμηθεύονται, να πωλούν ή να μεταπωλούν ορισμένα αγαθά ή υπηρεσίες. Καλύπτει επομένως τις συμφωνίες προμήθειας και διανομής ([31]).

60. Δεδομένου ότι ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει μόνο συμφωνίες μεταξύ δύο μερών και ότι ο δικαιοδόχος, ο οποίος πωλεί προϊόντα τα οποία ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία, είναι προμηθευτής για τους σκοπούς του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2790/1999, οι δύο αυτοί κανονισμοί απαλλαγής κατά κατηγορία είναι στενά συνδεδεμένοι. Η συμφωνία μεταξύ του δικαιοπαρόχου και του δικαιοδόχου υπάγεται στον ΚΑΚΜΤ, ενώ οι συμφωνίες μεταξύ ενός δικαιοδόχου και των αγοραστών υπάγονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2790/1999 και στις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους κάθετους περιορισμούς ([32]).

61. Ο ΚΑΚΜΤ παρέχει απαλλαγή κατά κατηγορία σε συμφωνίες μεταξύ του δικαιοπαρόχου και του δικαιοδόχου, και σε περίπτωση που η συμφωνία επιβάλλει υποχρεώσεις στον δικαιοδόχο ως προς τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να πωλεί τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Ειδικότερα, ο δικαιοδόχος μπορεί να υποχρεωθεί να δημιουργήσει ένα συγκεκριμένο είδος συστήματος διανομής, όπως ένα σύστημα αποκλειστικής ή επιλεκτικής διανομής. Ωστόσο, οι συμφωνίες διανομής που συνάπτονται για την εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεων, πρέπει να συμμορφώνονται με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2790/1999, προκειμένου να τύχουν απαλλαγής κατά κατηγορία. Για παράδειγμα, ο δικαιοπάροχος μπορεί να επιβάλει στον δικαιοδόχο να δημιουργήσει ένα σύστημα βασιζόμενο στην επιλεκτική διανομή σύμφωνα με καθορισμένους κανόνες. Ωστόσο, από το άρθρο 4 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2790/1999 συνάγεται ότι οι διανομείς πρέπει να είναι ελεύθεροι να προβαίνουν σε παθητικές πωλήσεις στις περιοχές άλλων αποκλειστικών διανομέων.

62. Επιπλέον, οι διανομείς πρέπει κατ' αρχήν να είναι ελεύθεροι να πραγματοποιούν τόσο ενεργητικές, όσο και παθητικές πωλήσεις σε περιοχές που καλύπτονται από τα συστήματα διανομής άλλων δικαιοδόχων που παράγουν τα δικά τους προϊόντα χρησιμοποιώντας την παραχωρούμενη τεχνολογία. Για τους σκοπούς του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2790/1999, κάθε δικαιοδόχος είναι ένας ξεχωριστός προμηθευτής. Ωστόσο, οι λόγοι που υπαγορεύουν την απαλλαγή κατά κατηγορία του εν λόγω κανονισμού ενδέχεται επίσης να ισχύουν όταν τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία πωλούνται από τους δικαιοδόχους φέροντας ένα κοινό σήμα ιδιοκτησίας του δικαιοπαρόχου. Όταν τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία πωλούνται υπό ένα κοινό σήμα, οι ίδιοι λόγοι σχετικά με την αποτελεσματικότητα μπορεί να υπάρχουν για να εφαρμοστούν οι ίδιοι περιορισμοί μεταξύ των συστημάτων διανομής των δικαιοδόχων όπως και στην περίπτωση ενός κάθετου συστήματος διανομής. Σε τέτοιες περιπτώσεις η Επιτροπή κατά πάσα πιθανότητα δεν θα αμφισβητούσε περιορισμούς, όταν πληρούνται κατ' αναλογία οι απαιτήσεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2790/1999. Για να υπάρχει κοινό σήμα, τα προϊόντα πρέπει να πωλούνται και να προωθούνται υπό ενιαίο σήμα, το οποίο πρέπει να κυριαρχεί στην παροχή πληροφοριών στον καταναλωτή σχετικά με την ποιότητα και άλλες συναφείς πληροφορίες. Δεν αρκεί να φέρει το προϊόν, εκτός από το σήμα του δικαιοδόχου, και το σήμα του δικαιοπαρόχου που τον προσδιορίζει ως την πηγή της παραχωρούμενης τεχνολογίας.

3. **Η περιοχή ασφαλείας που δημιουργεί ο κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία**

63. Σύμφωνα με το άρθρο 3 του ΚΑΚΜΤ, η απαλλαγή κατά κατηγορία υπέρ περιοριστικών συμφωνιών χορηγείται εφόσον δεν υπάρχει υπέρβαση των προβλεπόμενων ορίων μεριδίων αγοράς, γεγονός που περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία σε συμφωνίες για τις οποίες τεκμαίρεται εν γένει ότι πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3.

64. Το εφαρμοστέο ανώτατο όριο εξαρτάται από το κατά πόσον η συμφωνία έχει συναφθεί μεταξύ ανταγωνιστών ή μεταξύ μη ανταγωνιστών. Για τους σκοπούς του ΚΑΚΜΤ, οι επιχειρήσεις που παραχωρούν άδεια εκμετάλλευσης ανταγωνιστικών τεχνολογιών σε τρίτους είναι ανταγωνίστριες στη σχετική αγορά τεχνολογίας. Ο δυνητικός ανταγωνισμός στην αγορά τεχνολογίας δεν λαμβάνεται υπόψη για την εφαρμογή των ορίων μεριδίου αγοράς. Εκτός της περιοχής ασφαλείας που δημιουργεί ο κανονισμός, ο δυνητικός ανταγωνισμός στην αγορά τεχνολογίας λαμβάνεται υπόψη και μπορεί να οδηγήσει σε επαναπροσδιορισμό της ανταγωνιστικής σχέσης μεταξύ των μερών, βλέπε ειδικότερα σημείο 24 ανωτέρω.

65. Οι επιχειρήσεις είναι ανταγωνίστριες όσον αφορά τα σχετικά προϊόντα όταν και οι δύο επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στην ή στις σχετικές αγορές προϊόντος και στην ή στις σχετικές γεωγραφικές αγορές στις οποίες πωλούνται τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία (πραγματικοί ανταγωνιστές). Θεωρούνται επίσης ως ανταγωνίστριες όταν, βάσει ρεαλιστικών προβλέψεων, θα προέβαιναν στις απαραίτητες πρόσθετες επενδύσεις και θα αναλάμβαναν τα υπόλοιπα απαραίτητα έξοδα για να μπορέσουν να εισέλθουν στην ή στις σχετικές αγορές προϊόντος και στην ή στις σχετικές γεωγραφικές αγορές κατόπιν μιας μικρής, αλλά μόνιμης αύξησης των σχετικών τιμών (δυνητικοί ανταγωνιστές).

66. Από τα σημεία 64 και 65 συνάγεται ότι δύο επιχειρήσεις δεν είναι ανταγωνίστριες κατά την έννοια του ΚΑΚΜΤ όταν ο δικαιοπάροχος δεν είναι ούτε πραγματικός ούτε δυνητικός προμηθευτής προϊόντων στη σχετική αγορά και ο δικαιοδόχος, ο οποίος έχει ήδη παρουσία στην αγορά προϊόντος, δεν παρέχει ο ίδιος άδειες εκμετάλλευσης ανταγωνιστικής τεχνολογίας, ακόμη και αν κατέχει μια ανταγωνιστική τεχνολογία και παράγει βάσει αυτής. Ωστόσο, οι συμβαλλόμενοι γίνονται ανταγωνιστές αν, σε μεταγενέστερο στάδιο, ο δικαιοδόχος αρχίσει να παρέχει άδειες εκμετάλλευσης της δικής του τεχνολογίας ή αν ο δικαιοπάροχος γίνει πραγματικός ή δυνητικός προμηθευτής προϊόντων στη σχετική αγορά. Επιπλέον, όπως προαναφέρεται στο σημείο 64, σε περίπτωση υπέρβασης του ανώτατου ορίου για το μερίδιο αγοράς, ο δυνητικός ανταγωνισμός στην αγορά τεχνολογίας λαμβάνεται υπόψη.

67. Στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών, το ανώτατο όριο μεριδίου αγοράς είναι 20 % και στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών είναι 30 %, βλέπε άρθρο 3 παράγραφοι 1 και 2 του ΚΑΚΜΤ. Όταν οι επιχειρήσεις που έχουν συνάψει τη συμφωνία για άδεια εκμετάλλευσης δεν είναι ανταγωνίστριες, τότε η συμφωνία καλύπτεται εφόσον το μερίδιο αγοράς κάθε συμβαλλομένου δεν υπερβαίνει το 30 % στις σχετικές αγορές τεχνολογίας και προϊόντος. Όταν οι επιχειρήσεις που έχουν συνάψει τη συμφωνία για άδεια εκμετάλλευσης είναι ανταγωνίστριες, η συμφωνία καλύπτεται εφόσον τα συνδυασμένα μερίδια αγοράς το μερών δεν υπερβαίνουν το 20 % στις σχετικές αγορές τεχνολογίας και προϊόντος. Έπεται ότι τα ανώτατα όρια μεριδίου αγοράς εφαρμόζονται τόσο στις αγορές τεχνολογίας, όσο και στις αγορές των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Εφόσον υπάρχει υπέρβαση του εφαρμοστέου ανώτατου ορίου για το μερίδιο αγοράς σε οποιαδήποτε σχετική αγορά, η απαλλαγή κατά κατηγορία δεν εφαρμόζεται στη συμφωνία όσον αφορά τη συγκεκριμένη σχετική αγορά.

68. Στην περίπτωση αγορών τεχνολογίας, όπως προκύπτει από το άρθρο 3 παράγραφος 3 του ΚΑΚΜΤ το μερίδιο αγοράς του δικαιοπαρόχου πρέπει να υπολογίζεται βάσει όλων των πωλήσεων του δικαιοπαρόχου, του δικαιοδόχου και των λοιπών δικαιοδόχων των προϊόντων που ενσωματώνουν την τεχνολογία του δικαιοπαρόχου και τούτο χωριστά για κάθε αγορά προϊόντος ([33]). Όταν οι συμβαλλόμενοι είναι ανταγωνιστές στην αγορά τεχνολογίας, οι πωλήσεις των προϊόντων που ενσωματώνουν την τεχνολογία του δικαιοδόχου πρέπει να προστίθενται στις πωλήσεις των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Στην περίπτωση νέων τεχνολογιών που δεν έχουν οδηγήσει ακόμη σε πωλήσεις, θα αποδίδεται μηδενικό μερίδιο αγοράς. Όταν ξεκινήσουν οι πωλήσεις, θα αρχίσει να διαμορφώνεται το μερίδιο αγοράς της τεχνολογίας.

69. Στην περίπτωση αγορών προϊόντος, το μερίδιο αγοράς του δικαιοδόχου πρέπει να υπολογίζεται βάσει των πωλήσεων προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία και των ανταγωνιστικών προϊόντων εκ μέρους του δικαιοδόχου, δηλαδή πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι συνολικές πωλήσεις του δικαιοδόχου στην οικεία αγορά προϊόντος. Όταν ο δικαιοπάροχος είναι και προμηθευτής προϊόντων στη σχετική αγορά, πρέπει να λαμβάνονται επίσης υπόψη οι πωλήσεις του δικαιοπαρόχου στην οικεία αγορά προϊόντος. Ωστόσο, κατά τον υπολογισμό μεριδίων στην αγορά προϊόντος, οι πωλήσεις άλλων δικαιοδόχων δεν λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό του μεριδίου αγοράς του δικαιοδόχου ή/και του δικαιοπαρόχου.

70. Τα μερίδια αγοράς πρέπει να υπολογίζονται με βάση τα στοιχεία για την αξία των πωλήσεων, όταν υπάρχουν τέτοια στοιχεία. Η αξία των πωλήσεων κατά κανόνα αποτελεί ακριβέστερη ένδειξη της ισχύος μιας τεχνολογίας από ό,τι ο όγκος των πωλήσεων. Ωστόσο, όταν δεν υπάρχουν στοιχεία σχετικά με την αξία των πωλήσεων, μπορούν να χρησιμοποιούνται εκτιμήσεις βασιζόμενες σε άλλες αξιόπιστες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων σχετικά με τον όγκο των πωλήσεων στην αγορά.

71. Οι ανωτέρω αρχές καθίστανται σαφέστερες μέσω των παραδειγμάτων που ακολουθούν:

Συμφωνίες για άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστών

Παράδειγμα 1

Η εταιρεία Α ειδικεύεται στην ανάπτυξη βιοτεχνολογικών προϊόντων και τεχνικών, και ανέπτυξε το νέο προϊόν Χεραν. Δεν παράγει σε μαζική κλίμακα το Χεραν και δεν διαθέτει τα απαραίτητα προς τούτο μέσα παραγωγής και διανομής. Η εταιρεία Β είναι ένας από τους παραγωγούς ανταγωνιστικών προϊόντων, τα οποία παράγονται με ελεύθερα διαθέσιμες, μη αποκλειστικές τεχνολογίες. Το έτος 0, η Β εισέπραξε 25 εκατομμύρια EUR από τις πωλήσεις προϊόντων που παρήχθησαν με τις ελεύθερα διαθέσιμες τεχνολογίες. Το έτος 1, η Α χορηγεί στη Β άδεια εκμετάλλευσης για την παραγωγή του Xeran. Το έτος αυτό, η Β εισπράττει 15 εκατομμύρια EUR από τις πωλήσεις προϊόντων που παράγονται με τις ελεύθερα διαθέσιμες τεχνολογίες και 15 εκατομμύρια EUR από τις πωλήσεις του Xeran. Το έτος 2 και τα επόμενα έτη η Β παράγει και πωλεί μόνο Χεραν με αξία πωλήσεων 40 εκατομμύρια EUR ετησίως. Επιπλέον, το έτος 1 η Α χορηγεί επίσης άδεια εκμετάλλευσης στην Γ. Η Γ δεν ασκούσε προηγουμένως δραστηριότητες στην εν λόγω αγορά προϊόντος. Η Γ παράγει και πωλεί μόνο Xeran, με αξία πωλήσεων 10 εκατομμύρια EUR το έτος 1 και 15 εκατομμύρια EUR από το έτος 2 και μετά. Ας υποθέσουμε ότι η αξία των πωλήσεων στη συνολική αγορά του Xeran και των υποκαταστάτων του, στην οποία δραστηριοποιούνται οι Β και Γ, έχει διαπιστωθεί ότι ανέρχεται σε 200 εκατομμύρια EUR ετησίως.

Το έτος 1, έτος σύναψης της συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας είναι 0 %, διότι το μερίδιο αγοράς της πρέπει να υπολογιστεί βάσει των συνολικών πωλήσεων του Xeran κατά το προηγούμενο έτος. Το έτος 2 το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας είναι 12,5 %, αντικατοπτρίζοντας την αξία του Χεραν που παρήγαγαν η Β και η Γ κατά το προηγούμενο έτος. Από το έτος 3 και μετά το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας είναι 27,5 %, αντικατοπτρίζοντας την αξία του Xeran που παρήγαγαν η Β και η Γ κατά το προηγούμενο έτος.

Το έτος 1 το μερίδιο αγοράς της Β στην αγορά προϊόντος είναι 12,5 %, αντικατοπτρίζοντας τις πωλήσεις αξίας 25 εκατομμύρια EUR που πραγματοποίησε η Β το έτος 0. Το έτος 2 το μερίδιο αγοράς της Β είναι 15 %, διότι οι πωλήσεις της αυξήθηκαν σε 30 εκατομμύρια EUR το έτος 1. Από το έτος 3 και εξής το μερίδιο αγοράς της Β είναι 20 %, καθότι οι πωλήσεις της ανέρχονται σε 40 εκατομμύρια EUR ετησίως. Το μερίδιο αγοράς της Γ στην αγορά προϊόντος είναι 0 % το έτος 1, 5 % το έτος 2 και 7,5 % στη συνέχεια.

Δεδομένου ότι πρόκειται για συμφωνία μεταξύ μη ανταγωνιστών και το μερίδιο αγοράς των Α, Β και Γ είναι μικρότερο του 30 % κάθε έτος, οι συμφωνίες εμπίπτουν στην περιοχή ασφαλείας του ΚΑΚΜΤ.

Παράδειγμα 2

Ισχύουν τα ίδια δεδομένα με το παράδειγμα 1, με τη διαφορά ότι η Β και η Γ δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές γεωγραφικές αγορές. Ας υποθέσουμε ότι η συνολική αξία της αγοράς για το Χεραν και τα υποκατάστατά του έχει διαπιστωθεί ότι ανέρχεται σε 100 εκατομμύρια EUR ετησίως σε κάθε αγορά.

Στην περίπτωση αυτή το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας πρέπει να υπολογιστεί με βάση τα μερίδια που κατέχει και στις δύο γεωγραφικές αγορές. Στην αγορά στην οποία δραστηριοποιείται η Β, το μερίδιο αγοράς της Α εξαρτάται από τις πωλήσεις του Χεραν που πραγματοποιεί η Β. Καθότι στο εν λόγω παράδειγμα δεχθήκαμε ότι η συνολική αξία της αγοράς ανέρχεται σε 100 εκατομμύρια EUR, δηλαδή στο μισό σε σχέση με το παράδειγμα 1, το μερίδιο αγοράς της Α είναι 0 % το έτος 1, 15 % το έτος 2 και 40 % στη συνέχεια. Το μερίδιο αγοράς της Β είναι 25 % το έτος 1, 30 % το έτος 2 και 40 % το έτος 3. Τα έτη 1 και 2 το μερίδιο αγοράς τόσο της Α όσο και της Β δεν υπερβαίνει το ανώτατο όριο του 30 %. Ωστόσο, από το έτος 3 και εξής γίνεται υπέρβαση αυτού του ορίου, γεγονός που σημαίνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 3 του ΚΑΚΜΤ, μετά το έτος 4 η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης δεν εμπίπτει πλέον στην περιοχή ασφαλείας, αλλά πρέπει να εκτιμηθεί σε ατομική βάση.

Στην αγορά στην οποία δραστηριοποιείται η Γ, το μερίδιο αγοράς της Α εξαρτάται από τις πωλήσεις του Xeran που πραγματοποιεί η Γ. Έτσι, το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας, βάσει των πωλήσεων της Γ κατά το προηγούμενο έτος, είναι 0 % το έτος 1, 10 % το έτος 2 και 15 % στη συνέχεια. Το μερίδιο αγοράς της Γ στην αγορά προϊόντος είναι το ίδιο: 0 % το έτος 1, 10 % το έτος 2 και 15 % στη συνέχεια. Συνεπώς, η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης εμπίπτει στην περιοχή ασφαλείας για όλα τα έτη.

Συμφωνίες για άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών

Παράδειγμα 1

Οι εταιρείες Α και Β δραστηριοποιούνται στην ίδια σχετική αγορά ενός χημικού προϊόντος. Επίσης, κατέχουν δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για τις διαφορετικές τεχνολογίες που χρησιμοποιούν για την παραγωγή του εν λόγω προϊόντος. Το έτος 1 η Α και η Β υπογράφουν σταυροειδή συμφωνία για άδεια εκμετάλλευσης, παραχωρώντας η μία στην άλλη άδεια χρήσης των αντίστοιχων τεχνολογιών. Το έτος 0 η Α και η Β παράγουν χρησιμοποιώντας μόνο τη δική τους τεχνολογία και η Α πραγματοποιεί πωλήσεις αξίας 15 εκατομμύρια EUR, ενώ η Β πραγματοποιεί πωλήσεις αξίας 20 εκατομμύρια EUR. Από το έτος 1 χρησιμοποιούν η καθεμιά τόσο τη δική της τεχνολογία, όσο και την τεχνολογία της άλλης. Από αυτό το έτος και μετά η Α εισπράττει 10 εκατομμύρια EUR από τις πωλήσεις του προϊόντος που παράγει με τη δική της τεχνολογία και 10 εκατομμύρια EUR από τις πωλήσεις του προϊόντος που παράγει με την τεχνολογία της Β. Μετά το έτος 1 η Β εισπράττει 15 εκατομμύρια EUR από τις πωλήσεις του προϊόντος που παράγει με τη δική της τεχνολογία και 10 εκατομμύρια EUR από το προϊόν που παράγει με την τεχνολογία της Α. Ας υποθέσουμε ότι η συνολική αξία της αγοράς για το προϊόν και τα υποκατάστατά του έχει διαπιστωθεί ότι ανέρχεται σε 100 εκατομμύρια EUR ετησίως.

Για να εκτιμηθεί η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης βάσει του ΚΑΚΜΤ, πρέπει να υπολογιστούν τα μερίδια αγοράς της Α και της Β τόσο στην αγορά τεχνολογίας όσο και στην αγορά προϊόντος. Το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας εξαρτάται από την ποσότητα των προϊόντων που πωλήθηκαν το προηγούμενο έτος και τα οποία παρήχθησαν, είτε από την Α είτε από τη Β, με την τεχνολογία της Α. Έτσι, το έτος 1 το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας είναι 15 %, αντικατοπτρίζοντας τη δική της παραγωγή και πωλήσεις ύψους 15 εκατομμύρια EUR ετησίως σε κάθε αγορά το έτος 0. Από το έτος 2 το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά τεχνολογίας είναι 20 %, αντικατοπτρίζοντας τις πωλήσεις αξίας 20 εκατομμύρια EUR του προϊόντος που έχει παραχθεί με την τεχνολογία της Α και έχει παραχθεί και πωληθεί από την Α και τη Β (10 εκατομμύρια EUR καθεμιά). Ομοίως, το έτος 1 το μερίδιο αγοράς της Β στην αγορά τεχνολογίας είναι 20 % και στη συνέχεια 25 %.

Τα μερίδια αγοράς της Α και της Β στην αγορά προϊόντος εξαρτώνται από τις πωλήσεις του προϊόντος που πραγματοποίησε καθεμιά κατά το προηγούμενο έτος, ανεξαρτήτως της χρησιμοποιηθείσας τεχνολογίας. Το μερίδιο αγοράς της Α στην αγορά προϊόντος είναι 15 % το έτος 1 και 20 % στη συνέχεια. Το μερίδιο αγοράς της Β στην αγορά προϊόντος είναι 20 % το έτος 1 και 25 % στη συνέχεια.

Δεδομένου ότι πρόκειται για συμφωνία μεταξύ ανταγωνιστών, το συνδυασμένο μερίδιο αγοράς τους – τόσο στην αγορά τεχνολογίας όσο και στην αγορά προϊόντος – πρέπει να είναι χαμηλότερο του ανώτατου ορίου για το μερίδιο αγοράς ύψους 20 %, ώστε να εμπίπτει η συμφωνία στην περιοχή ασφαλείας. Είναι σαφές ότι τούτο δεν ισχύει εν προκειμένω. Το συνδυασμένο μερίδιο αγοράς στην τεχνολογική αγορά και στην αγορά προϊόντος είναι 35 % το έτος 1 και 45 % στη συνέχεια. Συνεπώς, η εν λόγω συμφωνία μεταξύ ανταγωνιστών πρέπει να εκτιμηθεί σε ατομική βάση.

4. **Σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού σύμφωνα με τον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία**

4.1. *Γενικές αρχές*

72. Το άρθρο 4 του ΚΑΚΜΤ περιλαμβάνει κατάλογο με τους σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι περιορισμοί που λόγω της φύσης τους και με βάση την εμπειρία προκύπτει ότι σχεδόν πάντα είναι επιζήμιοι για τον ανταγωνισμό. Σύμφωνα με τη νομολογία των κοινοτικών δικαστηρίων ([34]) ένας τέτοιος περιορισμός μπορεί να προκύπτει από το σαφές αντικείμενο της συμφωνίας ή από τις ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε μεμονωμένης περίπτωσης, πρβλ. σημείο 10 ανωτέρω. Συνεπώς, προτού αποφανθεί η Επιτροπή για το αν ένας συγκεκριμένος περιορισμός αποτελεί σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού ενδέχεται να απαιτηθεί εξέταση των πραγματικών περιστατικών στα οποία βασίζεται η συμφωνία και των ιδιαίτερων συνθηκών εντός των οποίων λειτουργεί.

73. Όταν μια συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας περιέχει σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού, η συμφωνία στο σύνολό της δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4 παράγραφοι 1 και 2 του ΚΑΚΜΤ. Δεν υπάρχει δυνατότητα διαχωρισμού για τους σοβαρούς περιορισμούς. Επιπλέον, κατά την άποψη της Επιτροπής, στο πλαίσιο ατομικής εκτίμησης οι σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις πληρούν τις τέσσερις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, βλέπε σημείο 16 ανωτέρω.

74. Το άρθρο 4 του ΚΑΚΜΤ διαχωρίζει τις συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών από τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών.

4.2. *Συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών*

75. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 περιέχει κατάλογο με τους σοβαρούς περιορισμούς όσον αφορά τις συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης που συνάπτονται μεταξύ ανταγωνιστών. Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, ο ΚΑΚΜΤ δεν καλύπτει συμφωνίες οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες ελεγχόμενους από τα μέρη, έχουν ως αντικείμενο:

α) τον περιορισμό της ικανότητας των μερών να καθορίζουν τις τιμές τους κατά την πώληση προϊόντων προς τρίτους·

β) τον περιορισμό της παραγωγής ή των πωλήσεων, εκτός από περιορισμούς που αφορούν την παραγωγή προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία, οι οποίοι επιβάλλονται στον δικαιοδόχο στο πλαίσιο μιας μη αμοιβαίας συμφωνίας·

γ) τον καταμερισμό αγορών ή πελατών, εκτός

i) από την υποχρέωση του δικαιοδόχου σε περίπτωση μη αμοιβαίας συμφωνίας να εκμεταλλευθεί την παραχωρούμενη τεχνολογία μόνον σε έναν ή περισσότερους τεχνικούς τομείς χρήσεως ή σε μια ή περισσότερες αγορές προϊόντος, και

ii) από την απαίτηση να παράγει ή να διαθέτει ο δικαιοδόχος τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση αποκλειστικά για δική του χρήση, περιλαμβανομένης της πώλησης προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση ως ανταλλακτικών για τα δικά του προϊόντα·

δ) τον περιορισμό της ικανότητας του δικαιοδόχου να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία ή τον περιορισμό της ικανότητας των μερών της συμφωνίας να διεξάγουν έρευνα και ανάπτυξη, εκτός εάν ένας τέτοιος περιορισμός είναι απαραίτητος για την αποτροπή της κοινοποίησης της παραχωρούμενης τεχνογνωσίας σε τρίτους.

76. Ο σοβαρός περιορισμός του ανταγωνισμού που περιέχεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο α) αφορά συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών που έχουν ως αντικείμενο τον καθορισμό της τιμής πώλησης προϊόντων σε τρίτους. Ο από κοινού καθορισμός τιμών μεταξύ ανταγωνιστών αποτελεί περιορισμό του ανταγωνισμού εξ αντικειμένου. Ο από κοινού καθορισμός των τιμών μπορεί, για παράδειγμα, να λάβει τη μορφή άμεσης συμφωνίας σχετικά με την ακριβή τιμή που θα χρεώνεται στον πελάτη ή σχετικά με τιμοκατάλογο που επιτρέπει εκπτώσεις μέχρις ενός ανώτατου ορίου. Μπορεί επίσης να εφαρμοστεί έμμεσα, εφαρμόζοντας αντικίνητρα για την παρέκκλιση από το συμφωνηθέν επίπεδο τιμών, για παράδειγμα, προβλέποντας ότι τα καταβαλλόμενα δικαιώματα εκμετάλλευσης θα αυξηθούν εφόσον οι τιμές των προϊόντων μειωθούν κάτω από ορισμένο επίπεδο.

77. Από κοινού καθορισμός των τιμών μπορεί επίσης να παρουσιαστεί όταν δύο συμβαλλόμενοι, που πωλούν ανταγωνιστικά προϊόντα, παραχωρούν σταυροειδώς άδεια εκμετάλλευσης των τεχνολογιών που ενσωματώνονται στα εν λόγω προϊόντα. Όταν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης υπολογίζονται με βάση τις πωλήσεις των συγκεκριμένων προϊόντων, το ποσό των δικαιωμάτων έχει άμεση επίδραση στο οριακό κόστος του προϊόντος και, κατ' επέκταση, στις τιμές του προϊόντος ([35]). Συνεπώς, οι ανταγωνιστές μπορούν να χρησιμοποιούν τα δικαιώματα ως μέσο συντονισμού των τιμών στις αγορές προϊόντος επόμενου σταδίου ([36]). Όταν συνάπτεται μια συμφωνία μεταξύ ανταγωνιστών που προβλέπει σταυροειδή παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης και αμοιβαία καταβολή δικαιωμάτων βάσει των πωλήσεων του τελικού προϊόντος, η Επιτροπή θα θεωρεί ότι η συμφωνία εμπεριέχει καθορισμό τιμών όταν δεν οδηγεί σε σημαντική ενσωμάτωση συμπληρωματικών τεχνολογιών. Απουσία του τελευταίου στοιχείου, η συμφωνία στερείται οποιουδήποτε ευνοϊκού για τον ανταγωνισμό σκοπού και δεν αποτελεί καλόπιστη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Στις περιπτώσεις που η συμφωνία αποτελεί πράγματι καλόπιστη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης επειδή οδηγεί σε σημαντική ενσωμάτωση συμπληρωματικών τεχνολογιών, η συμφωνία κατά κανόνα δεν εμπίπτει στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο α) και καλύπτεται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι το ανώτατο όριο μεριδίου αγοράς (20 %). Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι η συμφωνία αποτελεί καθορισμό τιμών μόνον όταν οι συμβαλλόμενοι θα μπορούσαν εύλογα να είχαν επιλέξει ένα λιγότερο περιοριστικό σύστημα πληρωμής, όπως η εφάπαξ πληρωμή ή η μονομερής καταβολή καθαρών δικαιωμάτων εκμετάλλευσης και όταν το ποσό των δικαιωμάτων φθάνει σε τέτοιο επίπεδο ώστε είναι πιθανό να έχει σημαντική επίδραση στις τιμές.

78. Ο σοβαρός περιορισμός που περιέχεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο α) καλύπτει επίσης συμφωνίες δυνάμει των οποίων τα δικαιώματα εκμετάλλευσης υπολογίζονται με βάση τις πωλήσεις όλων των προϊόντων, ανεξαρτήτως εάν χρησιμοποιείται η παραχωρούμενη τεχνολογία. Οι συμφωνίες αυτές εμπίπτουν επίσης στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ), βάσει του οποίου δεν πρέπει να περιορίζεται η δυνατότητα του δικαιοδόχου να χρησιμοποιεί τη δική του τεχνολογία, βλ. σημείο 89 κατωτέρω. Οι συμφωνίες αυτές λόγω της φύσης τους περιορίζουν τον ανταγωνισμό, διότι η συμφωνία αυξάνει το κόστος χρησιμοποίησης της ανταγωνιστικής τεχνολογίας που κατέχει ο δικαιοδόχος και περιορίζει τον ανταγωνισμό που θα υπήρχε απουσία της συμφωνίας ([37]). Τούτο ισχύει τόσο για τις αμοιβαίες όσο και για τις μη αμοιβαίες συμφωνίες. Ωστόσο, κατ' εξαίρεση, μια συμφωνία που προβλέπει ότι τα δικαιώματα υπολογίζονται με βάση τις πωλήσεις όλων των προϊόντων μπορεί σε μια μεμονωμένη περίπτωση να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, όταν βάσει αντικειμενικών παραγόντων προκύπτει ότι ο περιορισμός είναι απαραίτητος για να καταστεί δυνατή η παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης προς όφελος του ανταγωνισμού. Τούτο μπορεί να ισχύει όταν απουσία του περιορισμού θα ήταν αδύνατο ή αδικαιολόγητα δύσκολο να υπολογιστούν και να παρακολουθούνται τα δικαιώματα που θα έπρεπε να καταβάλλει ο δικαιοδόχος, για παράδειγμα επειδή η τεχνολογία του δικαιοπαρόχου δεν αφήνει ορατά ίχνη στο τελικό προϊόν και δεν υπάρχουν εφικτές εναλλακτικές μέθοδοι παρακολούθησης.

79. Ο σοβαρός περιορισμός του ανταγωνισμού που περιέχεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) αφορά τους περιορισμούς των πωλήσεων και της παραγωγής. Όταν συμφωνείται μεταξύ ανταγωνιστών ο αμοιβαίος περιορισμός της παραγωγής, η συμφωνία ισοδυναμεί με σύμπραξη. Το ίδιο ισχύει για συμφωνίες που περιορίζουν το κίνητρο των συμβαλλομένων να αυξήσουν την παραγωγή τους, για παράδειγμα όταν ένας συμβαλλόμενος υποχρεώνεται να καταβάλει πληρωμές στον αντισυμβαλλόμενο σε περίπτωση υπέρβασης ενός ορισμένου επιπέδου παραγωγής.

80. Η επιβολή ποσοτικών περιορισμών στον δικαιοδόχο στο πλαίσιο μη αμοιβαίων συμφωνιών δεν καλύπτεται από τον κατάλογο σοβαρών περιορισμών του ανταγωνισμού ούτε από την απαλλαγή κατά κατηγορία, πρβλ. άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) και άρθρο 5 παράγραφος 2 του ΚΑΚΜΤ. Για τους σκοπούς των εν λόγω άρθρων, μια συμφωνία είναι μη αμοιβαία όταν ένας ανταγωνιστής λαμβάνει άδεια εκμετάλλευσης τεχνολογίας από άλλο ανταγωνιστή, αλλά ο ίδιος δεν του παραχωρεί άδεια εκμετάλλευσης για ανταγωνιστική τεχνολογία. Αντίθετα, μια άδεια εκμετάλλευσης είναι αμοιβαία όταν ένας ανταγωνιστής παραχωρεί άδεια εκμετάλλευσης τεχνολογίας σε άλλο ανταγωνιστή και λαμβάνει από τον τελευταίο άδεια εκμετάλλευσης μιας ανταγωνιστικής τεχνολογίας ([38]). Η εξαίρεση από τον κατάλογο σοβαρών περιορισμών καλύπτει μόνο την επιβολή ποσοτικών περιορισμών στον δικαιοδόχο στο πλαίσιο μη αμοιβαίας συμφωνίας. Η επιβολή περιορισμών στον δικαιοπάροχο ως προς τον τόπο παραγωγής ή πώλησης των προϊόντων του, την ποσότητα της παραγωγής ή των πωλήσεών του και την τιμή πώλησης περιλαμβάνεται στον κατάλογο σοβαρών περιορισμών. Η ευνοϊκότερη μεταχείριση της επιβολής ποσοτικών περιορισμών στον δικαιοδόχο βασίζεται στους εξής δύο παράγοντες: πρώτον, ο κίνδυνος να μην είναι καλόπιστη η συμφωνία παραχώρησης άδεια εκμετάλλευσης είναι μικρότερος όταν ο περιορισμός επιβάλλεται μόνο στον δικαιοδόχο. Όταν ένας δικαιοδόχος είναι διατεθειμένος να δεχθεί έναν μονομερή περιορισμό, είναι πιθανό ότι η συμφωνία οδηγεί πράγματι σε ενσωμάτωση συμπληρωματικών τεχνολογιών ή σε αύξηση της αποτελεσματικότητας μέσω της ενσωμάτωσης της ανώτερης τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου στα μέσα παραγωγής του δικαιοδόχου. Από την άλλη πλευρά, στην περίπτωση αμοιβαίων συμφωνιών με περιορισμούς παραγωγής, υπάρχει σημαντικός κίνδυνος να έχει η συμφωνία ως αντικείμενο και ως αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής και την αύξηση των τιμών. Δεύτερον, ο περιορισμός της παραγωγής του δικαιοδόχου ενδέχεται να είναι απαραίτητος για να αποκτήσει ο δικαιοπάροχος ένα κίνητρο για να προβεί σε διάδοση της τεχνολογίας του. Ωστόσο, όταν η παραχωρούμενη τεχνολογία δεν αποφέρει στον δικαιοδόχο σημαντική βελτίωση της αποδοτικότητας του κόστους του ή άλλων παραγόντων, τότε η συμφωνία θα αντιμετωπιστεί ως σοβαρός περιορισμός, διότι η συμφωνία είναι πιθανό να περιορίσει τον ανταγωνισμό που υπήρχε πριν από τη σύναψή της, χωρίς να έχει κανένα στόχο ευνοϊκό για τον ανταγωνισμό. Η Επιτροπή θα εξετάζει επίσης εάν κατά την πρακτική εφαρμογή της συμφωνίας ο δικαιοπάροχος υπόκειται σε περιορισμούς ως προς τις εμπορικές του δραστηριότητες. Σε περίπτωση που υπόκειται σε τέτοιους περιορισμούς, η συμφωνία είναι περιοριστική εξ αντικειμένου και εμπίπτει στον κατάλογο σοβαρών περιορισμών του ανταγωνισμού.

81. Ο σοβαρός περιορισμός του ανταγωνισμού που περιέχεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) αφορά τον καταμερισμό αγορών και πελατών. Οι συμφωνίες βάσει των οποίων οι ανταγωνιστές επιμερίζουν αγορές και πελάτες, για παράδειγμα κατανέμοντας αποκλειστικές επικράτειες ή κατηγορίες πελατών, έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού. Οι περιορισμοί αυτού του είδους μπορούν για παράδειγμα να λάβουν τη μορφή σταυροειδών συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, βάσει των οποίων παρέχεται σε κάθε συμβαλλόμενο το αποκλειστικό δικαίωμα εκμετάλλευσης της παραχωρούμενης τεχνολογίας σε συγκεκριμένη περιοχή. Μπορεί επίσης να λάβουν τη μορφή μη αμοιβαίας άδειας εκμετάλλευσης, βάσει της οποίας χορηγείται στον δικαιοδόχο μια αποκλειστική επικράτεια, ενώ ο δικαιοπάροχος διατηρεί για τον εαυτό του κατ' αποκλειστικότητα μια άλλη επικράτεια. Όταν η άδεια εκμετάλλευσης περιορίζει τον δικαιοδόχο ως προς τον τόπο των πωλήσεων ή τους πελάτες στους οποίους μπορεί να πραγματοποιεί πωλήσεις, τούτο θεωρείται ως σοβαρός περιορισμός, ακόμη και όταν δεν επιβάλλονται ρητοί ή σιωπηροί περιορισμοί στον δικαιοπάροχο. Οι περιορισμοί αυτού του είδους περιορίζουν τον ανταγωνισμό που υπήρχε πριν από τη συμφωνία. Επιπλέον, δεν θεωρούνται απαραίτητοι για την προώθηση της διάδοσης της τεχνολογίας. Ο στόχος αυτός προστατεύεται επαρκώς εξαιρώντας από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) την επιβολή στον δικαιοδόχο μη αμοιβαίων περιορισμών της παραγωγής και του τομέα χρήσης και χορηγώντας απαλλαγή κατά κατηγορία στις υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) εφαρμόζεται ανεξαρτήτως εάν ο δικαιοδόχος είναι ελεύθερος να χρησιμοποιεί τη δική του τεχνολογία. Άπαξ και ο δικαιοδόχος έχει εφοδιαστεί με τον απαιτούμενο εξοπλισμό για να χρησιμοποιεί την τεχνολογία του δικαιοπαρόχου, είναι ενδεχομένως δαπανηρό να χρησιμοποιεί άλλη τεχνολογία. Επιπλέον, λόγω της δυνητικής επιζήμιας επίδρασης του περιορισμού στον ανταγωνισμό, ο δικαιοδόχος μπορεί να έχει λιγοστά κίνητρα για να χρησιμοποιεί τη δική του τεχνολογία στη διαδικασία παραγωγής.

82. Ο σοβαρός περιορισμός του ανταγωνισμού που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) καλύπτει επίσης τις συμφωνίες βάσει των οποίων ο δικαιοπάροχος χορηγεί αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης, αναλαμβάνοντας ταυτόχρονα την υποχρέωση να μην εκμεταλλεύεται ο ίδιος την παραχωρούμενη τεχνολογία. Μια τέτοια συμφωνία συνεπάγεται ότι ο δικαιοπάροχος θα αποχωρήσει από την αγορά στην οποία ανταγωνίζονται τα μέρη, γεγονός που οδηγεί σε μια ακραία μορφή καταμερισμού αγορών. Από την άλλη πλευρά, το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) δεν καλύπτει τις αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης, βάσει των οποίων ο δικαιοπάροχος δεσμεύεται ότι δεν θα χορηγήσει άδειες εκμετάλλευσης σε άλλους ενδιαφερόμενους εντός μιας συγκεκριμένης περιοχής. Η τελευταία μορφή αποκλειστικότητας καλύπτεται από την απαλλαγή κατά κατηγορία και εξετάζεται στο κεφάλαιο ΙΩ.2.2. κατωτέρω.

83. Οι περιορισμοί τομέα χρήσης ([39]) μεταξύ ανταγωνιστών είναι δυνατό να ισοδυναμούν με καταμερισμό αγορών και πελατών, περίπτωση στην οποία εμπίπτουν στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ). Στο πλαίσιο ενός περιορισμού του τομέα χρήσης, η άδεια εκμετάλλευσης περιορίζεται είτε σε έναν ή περισσότερους τεχνικούς τομείς εφαρμογής είτε σε μία ή περισσότερες αγορές προϊόντος. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) έχει εφαρμογή όταν ανταγωνιστές παραχωρούν σταυροειδώς άδεια εκμετάλλευσης ανταγωνιστικών τεχνολογιών και επιβάλλουν αμοιβαίους περιορισμούς τομέα χρήσης που καλύπτουν διακριτές αγορές προϊόντος ή τεχνικούς τομείς εφαρμογής. Για παράδειγμα, όταν οι εταιρείες Α και Β παραχωρούν σταυροειδώς ανταγωνιστικές τεχνολογίες και η Α περιορίζει την άδεια εκμετάλλευσης στην αγορά προϊόντος Χ, η δε Β περιορίζει την άδεια εκμετάλλευσης στην αγορά προϊόντος Υ, η συμφωνία ισοδυναμεί με καταμερισμό αγορών προϊόντος. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) έχει επίσης εφαρμογή στην επιβολή περιορισμού του τομέα χρήσης στον δικαιοπάροχο στο πλαίσιο μη αμοιβαίας συμφωνίας, καθότι ισοδυναμεί με αποκλειστική παραχώρησης της οικείας αγοράς (ή των οικείων αγορών) στον δικαιοδόχο. Ωστόσο, και στις δύο περιπτώσεις ο περιορισμός είναι σοβαρός μόνον εφόσον καλύπτει αγορά στην οποία οι συμβαλλόμενοι είναι πραγματικοί ή δυνητικοί ανταγωνιστές. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) δεν έχει εφαρμογή σε περιορισμούς του τομέα χρήσης που καλύπτουν αγορές στις οποίες οι συμβαλλόμενοι δεν είναι ούτε πραγματικοί ούτε δυνητικοί ανταγωνιστές. Σε τέτοιες περιπτώσεις η συμφωνία αντιμετωπίζεται όπως μια συμφωνία μεταξύ μη ανταγωνιστών. Η συμφωνία δεν εμπίπτει επίσης στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) όταν ο περιορισμός τομέα χρήσης είναι συμμετρικός, με την έννοια ότι και οι δύο συμβαλλόμενοι μπορούν να εκμεταλλεύονται την παραχωρούμενη τεχνολογία μόνο εντός του ίδιου ή των ίδιων τομέων χρήσης. Βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών δεν απαιτείται να μπορεί ο δικαιοδόχος να εκμεταλλεύεται την παραχωρούμενη τεχνολογία σε όλους τους πραγματικούς ή δυνητικούς τομείς χρήσης. Συνεπώς, δεν αποτελεί σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού η σταυροειδής παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών για τον ίδιο ή τους ίδιους τομείς χρήσης.

84. Βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο ι), η επιβολή περιορισμού του τομέα χρήσης στον δικαιοδόχο στο πλαίσιο μη αμοιβαίας συμφωνίας δεν αποτελεί σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού. Το γεγονός ότι η άδεια εκμετάλλευσης περιορίζεται σε μία ή περισσότερες αγορές προϊόντος ή σε έναν ή περισσότερους τεχνικούς τομείς χρήσης δεν αποτελεί καθαυτό καταμερισμό αγορών, υπό τον όρο ότι σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ) δεν επιβάλλεται κανένας περιορισμός στον δικαιοδόχο όσον αφορά τη χρήση της δικής του ανταγωνιστικής τεχνολογίας. Στην περίπτωση αυτή, δεν τεκμαίρεται ότι ο περιορισμός του τομέα χρήσης θα αναγκάσει τον δικαιοδόχο να αποχωρήσει από τις αγορές που αφορά ο περιορισμός.

85. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) σημείο ιι) αφορά μία ακόμη εξαίρεση, συγκεκριμένα τις απαιτήσεις που σχετίζονται με δέσμια χρήση, δηλαδή τους περιορισμούς βάσει των οποίων ο δικαιοδόχος μπορεί να παράγει τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία μόνο για δική του χρήση ([40]). Όταν το προϊόν της σύμβασης είναι συστατικό μέρος, τότε ο δικαιοδόχος μπορεί να υποχρεωθεί να παράγει το συστατικό μέρος μόνο προκειμένου να το ενσωματώσει στα δικά του προϊόντα, καθώς και να μην πωλεί τα συστατικά μέρη σε άλλους παραγωγούς. Ωστόσο, ο δικαιοδόχος πρέπει να μπορεί να πωλεί τα συστατικά μέρη ως ανταλλακτικά για τα δικά του προϊόντα και να εφοδιάζει τρίτους που παρέχουν εξυπηρέτηση μετά την πώληση για τα προϊόντα αυτά. Οι κατά τα ανωτέρω οριζόμενοι περιορισμοί δέσμιας χρήσης ενδέχεται να είναι απαραίτητοι για να ενθαρρυνθεί η διάδοση της τεχνολογίας, ιδίως μεταξύ ανταγωνιστών, και καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία. Οι εν λόγω περιορισμοί εξετάζονται επίσης στο κεφάλαιο IV.2.5 κατωτέρω.

86. Ο σοβαρός περιορισμός του ανταγωνισμού που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ) καλύπτει κατ' αρχήν τον περιορισμό της διεξαγωγής έρευνας και ανάπτυξης από τους συμβαλλομένους. Αμφότεροι οι συμβαλλόμενοι πρέπει να είναι ελεύθεροι να διεξάγουν ανεξάρτητα δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης. Ο κανόνας αυτός ισχύει ανεξαρτήτως εάν ο περιορισμός εφαρμόζεται σε έναν τομέα καλυπτόμενο από την άδεια εκμετάλλευσης ή σε άλλους τομείς. Ωστόσο, δεν επεκτείνεται στον περιορισμό της διεξαγωγής έρευνας και ανάπτυξης από έναν συμβαλλόμενο μαζί με τρίτους, όταν ο εν λόγω περιορισμός είναι απαραίτητος για να αποφευχθεί η μη αποκάλυψη της τεχνογνωσίας του δικαιοπαρόχου. Οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή αυτής της εξαίρεσης κατά πάσα πιθανότητα συντρέχουν όταν ο εν λόγω τρίτος είναι πραγματικός ή πιθανός δυνητικός ανταγωνιστής του δικαιοπαρόχου στην αγορά τεχνολογίας.

87. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ), ο δικαιοδόχος πρέπει να μπορεί ελεύθερα να χρησιμοποιεί τη δική του ανταγωνιστική τεχνολογία, υπό τον όρο ότι δεν χρησιμοποιεί προς τούτο τεχνολογία που του έχει παραχωρήσει ο δικαιοπάροχος. Όσον αφορά τη δική του τεχνολογία, ο δικαιοδόχος δεν πρέπει να υφίσταται περιορισμούς ως προς τον τόπο παραγωγής ή πώλησης, την ποσότητα παραγωγής ή πώλησης και τις τιμές πώλησης των προϊόντων του. Επίσης, δεν πρέπει να υποχρεώνεται να καταβάλει δικαιώματα για προϊόντα παραγόμενα χρησιμοποιώντας τη δική του τεχνολογία, βλέπε σημείο 78 ανωτέρω. Επιπλέον, δεν πρέπει να περιορίζεται η δυνατότητα του δικαιοδόχου να παραχωρεί σε τρίτους άδεια εκμετάλλευσης της δικής του τεχνολογίας. Όταν επιβάλλονται περιορισμοί στον δικαιοδόχο ως προς τη χρησιμοποίηση της δικής του τεχνολογίας ή ως προς τη διεξαγωγή έρευνας και ανάπτυξης, η ανταγωνιστικότητα της τεχνολογίας του δικαιοδόχου μειώνεται. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του ανταγωνισμού σε υφιστάμενες αγορές προϊόντος και τεχνολογίας και τη μείωση των κινήτρων του δικαιοδόχου να επενδύσει στην ανάπτυξη και βελτίωση της τεχνολογίας του. Ο ανταγωνισμός στον τομέα της καινοτομίας πλήττεται επίσης όταν επιβάλλονται περιορισμοί στον δικαιοπάροχο ως προς τη διεξαγωγή δραστηριοτήτων έρευνας και ανάπτυξης.

4.3. *Συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών*

88. Το άρθρο 4 παράγραφος 2 περιέχει κατάλογο με τους σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού όσον αφορά τις συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστών. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, ο ΚΑΚΜΤ δεν καλύπτει τις συμφωνίες οι οποίες άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες ελεγχόμενους από τα μέρη έχουν ως αντικείμενο:

α) τον περιορισμό της δυνατότητας ενός μέρους να καθορίζει τις τιμές του κατά την πώληση προς τρίτους, χωρίς να θίγεται η δυνατότητά του να επιβάλει μέγιστη τιμή πώλησης ή να συνιστά τιμή πώλησης, υπό τον όρο ότι δεν ισοδυναμεί με προκαθορισμένη ή ελάχιστη τιμή πώλησης συνεπεία πιέσεων που ασκούνται ή κινήτρων που προσφέρονται από οποιοδήποτε από τα μέρη της συμφωνίας·

β) τον περιορισμό ως προς την περιοχή στην οποία, ή τους πελάτες στους οποίους, ο δικαιοδόχος δύναται να πωλεί τα αγαθά τα οποία αφορά η σύμβαση εκτός από:

i) τον περιορισμό των πωλήσεων στην αποκλειστική επικράτεια ή προς μια αποκλειστική κατηγορία πελατών την οποία έχει αναλάβει ο ίδιος δικαιοπάροχος·

ii) τον περιορισμό των ενεργητικών πωλήσεων στην αποκλειστική επικράτεια ή προς μια αποκλειστική κατηγορία πελατών την οποία ο δικαιοπάροχος έχει αναθέσει σε άλλον δικαιοδόχο·

iii) την απαίτηση να παράγει ή να διαθέτει ο δικαιοδόχος τα προϊόντα τα οποία αφορά η σύμβαση αποκλειστικά για ίδια χρήση, περιλαμβανομένης της πώλησης προϊόντων τα οποία αφορά η σύμβαση ως ανταλλακτικών για τα δικά του προϊόντα·

iv) τον περιορισμό των πωλήσεων προς τελικούς χρήστες από έναν δικαιοδόχο δραστηριοποιούμενο σε επίπεδο χονδρικής πώλησης·

v) τον περιορισμό των πωλήσεων προς μη εξουσιοδοτημένους διανομείς από τα μέλη ενός επιλεκτικού συστήματος διανομής·

γ) τον περιορισμό των ενεργητικών ή παθητικών πωλήσεων προς τελικούς χρήστες από δικαιοδόχο ο οποίος είναι μέλος ενός επιλεκτικού συστήματος διανομής και δραστηριοποιείται σε επίπεδο λιανικού εμπορίου, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα απαγόρευσης σε ένα μέλος του συστήματος να πραγματοποιεί πωλήσεις από μη εγκεκριμένο σημείο εγκατάστασης.

Υπενθυμίζεται (βλέπε σημείο 31 ανωτέρω) ότι η απαλλαγή κατά κατηγορία καλύπτει συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης βάσει τον οποίων ο δικαιοπάροχος επιβάλλει υποχρεώσεις τις οποίες ο δικαιοδόχος πρέπει ή μπορεί να επιβάλει στους πελάτες του, συμπεριλαμβανομένων των διανομέων. Οι υποχρεώσεις αυτές δεν αποτελούν περιορισμούς της μεταπώλησης κατά την έννοια του άρθρου 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ. Ωστόσο, οι υποχρεώσεις αυτές πρέπει να είναι σύμφωνες με τους κανόνες ανταγωνισμού που έχουν εφαρμογή στις συμφωνίες προμήθειας και διανομής. Καθότι ο ΚΑΚΜΤ περιορίζεται σε συμφωνίες μεταξύ δύο συμβαλλομένων, οι συμφωνίες μεταξύ του δικαιοδόχου και των πελατών του στις οποίες εφαρμόζονται οι ανωτέρω υποχρεώσεις δεν καλύπτονται από τον ΚΑΚΜΤ. Οι εν λόγω συμφωνίες καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία μόνον εφόσον είναι σύμφωνες με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2790/1999, βλέπε κεφάλαιο 2.5.2 ανωτέρω.

89. Ο σοβαρός του ανταγωνισμού που περιλαμβάνεται στο άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο α) αφορά τον καθορισμό των τιμών πώλησης προϊόντων σε τρίτους. Ειδικότερα, η εν λόγω διάταξη καλύπτει περιορισμούς που έχουν ως άμεσο ή ως έμμεσο αντικείμενο την επιβολή μιας καθορισμένης ή ελάχιστης τιμής πώλησης ή ενός καθορισμένου ή ελάχιστου επιπέδου τιμών που πρέπει να τηρείται από τον δικαιοπάροχο ή από τον δικαιοδόχο στις πωλήσεις προς τρίτους. Στην περίπτωση συμφωνιών που ορίζουν άμεσα την τιμή πώλησης, ο περιορισμός είναι προφανής. Ωστόσο, ο καθορισμός των τιμών πώλησης μπορεί επίσης να επιτευχθεί με έμμεσους τρόπους, όπως ο καθορισμός του περιθωρίου κέρδους, ο καθορισμός του ανώτατου επιπέδου έκπτωσης σε ένα προβλεπόμενο επίπεδο τιμών, η σύνδεση της προβλεπόμενης τιμής μεταπώλησης με τις τιμές μεταπώλησης των ανταγωνιστών, οι απειλές, ο εκφοβισμός, οι προειδοποιήσεις, οι κυρώσεις ή οι καταγγελίες συμβάσεων που σχετίζονται με την τήρηση ενός ορισμένου επιπέδου τιμών. Οι άμεσοι ή έμμεσοι τρόποι καθορισμού των τιμών μπορούν να γίνουν αποτελεσματικότεροι όταν συνδυάζονται με μέτρα για τον εντοπισμό περιπτώσεων μείωσης των τιμών, όπως η εφαρμογή συστήματος παρακολούθησης των τιμών ή η υποχρέωση των δικαιοδόχων να αναφέρουν τις αποκλίνουσες τιμές. Ομοίως, ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός των τιμών μπορεί να γίνει αποτελεσματικότερος όταν συνδυάζεται με μέτρα που περιορίζουν τα κίνητρα του δικαιοδόχου να μειώσει τις τιμές πώλησης, όπως συμβαίνει όταν ο δικαιοπάροχος υποχρεώνει τον δικαιοδόχο να εφαρμόσει τη ρήτρα του πλέον ευνοούμενου πελάτη, δηλαδή να παρέχει σε έναν πελάτη ευνοϊκότερους όρους από ό,τι σε άλλους πελάτες.

90. Ο σοβαρός του ανταγωνισμού που περιέχεται στο άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) αφορά τις συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που έχουν ως άμεσο ή έμμεσο αντικείμενο τον περιορισμό των πωλήσεων προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία από δικαιοδόχους. Το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) δεν καλύπτει τον περιορισμό των πωλήσεων του δικαιοπαρόχου. Έτσι, όλοι οι περιορισμοί των πωλήσεων του δικαιοπαρόχου καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι του ανώτατου ορίου για το μερίδιο αγοράς. Οι περιορισμοί των πωλήσεων του δικαιοδόχου μπορεί να είναι αποτέλεσμα άμεσων υποχρεώσεων, όπως η υποχρέωση μη πώλησης προς ορισμένους πελάτες ή προς πελάτες σε ορισμένες περιοχές ή η υποχρέωση μεταβίβασης των παραγγελιών αυτών των πελατών σε άλλους δικαιοδόχους. Μπορεί επίσης να είναι αποτέλεσμα έμμεσων μέτρων που έχουν ως στόχο να αποτρέψουν τον δικαιοδόχο από τέτοιου είδους πωλήσεις, όπως τα οικονομικά κίνητρα και η εφαρμογή συστήματος παρακολούθησης για τον έλεγχο του πραγματικού προορισμού των προϊόντων της σύμβασης. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένες σημαντικές εξαιρέσεις από αυτό το γενικό σοβαρό περιορισμό που καλύπτει τις πωλήσεις από δικαιοδόχους.

91. Οι περιορισμοί των ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων ([41]) από δικαιοδόχους σε μια αποκλειστική περιοχή ή σε κατηγορία πελατών που έχει αναλάβει κατ' αποκλειστικότητα ο δικαιοπάροχος δεν αποτελούν σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού, βλέπε άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο i). Ειδικότερα, καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία. Μέχρι το ανώτατο όριο μεριδίου αγοράς τεκμαίρεται ότι οι εν λόγω περιορισμοί, έστω και όταν περιορίζουν τον ανταγωνισμό, προωθούν τη διάδοση της τεχνολογίας και την ενσωμάτωσή της στην παραγωγική διαδικασία του δικαιοδόχου, γεγονός που είναι επωφελές για τον ανταγωνισμό.

92. Οι περιορισμοί των ενεργητικών πωλήσεων μεταξύ περιοχών ή ομάδων πελατών που έχουν παραχωρηθεί σε διαφορετικούς δικαιοδόχους καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία, υπό τον όρο ότι ο προστατευόμενος δικαιοδόχος έχει αναλάβει κατ' αποκλειστικότητα μια περιοχή ή μια κατηγορία πελατών, βλέπε άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο ii). Η απαλλαγή κατά κατηγορία των ενεργητικών πωλήσεων βασίζεται στην παραδοχή ότι οι περιορισμοί αυτοί προωθούν τον ανταγωνισμό σε άλλους τομείς εκτός των τιμών και τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών επιλύοντας τα προβλήματα του παρασιτισμού ([42]). Εφόσον δεν έχει παραχωρηθεί αποκλειστική περιοχή ή κατηγορία πελατών, ο περιορισμός των ενεργητικών πωλήσεων από άλλους δικαιοδόχους εμπίπτει στο άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β).

93. Οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων μεταξύ δικαιοδόχων καλύπτονται από τον κατάλογο σοβαρών περιορισμών. Όταν οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1, τότε είναι απίθανο να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Ειδικότερα, τέτοιοι περιορισμοί είναι απίθανο να είναι απαραίτητοι για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας ([43]). Ωστόσο, οι περιορισμοί των παθητικών (και ενεργητικών) πωλήσεων από άλλους δικαιοδόχους στην αποκλειστική περιοχή ενός συγκεκριμένου δικαιοδόχου συχνά δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1 για ορισμένη αρχική περίοδο μετά τη σύναψη της συμφωνίας με τον δικαιοδόχο. Οι δικαιοδόχοι συχνά πρέπει να προβούν σε σημαντικές επενδύσεις σε μέσα παραγωγής και σε δραστηριότητες προώθησης για να ξεκινήσουν και να αναπτύξουν τη δραστηριότητά τους σε μια νέα περιοχή. Έτσι, οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει ο νέος δικαιοδόχος είναι πιθανόν σημαντικοί, ιδίως λαμβάνοντας υπόψη ότι τα έξοδα προώθησης και οι επενδύσεις σε πάγια στοιχεία που απαιτούνται για την παραγωγή βάσει μιας συγκεκριμένης τεχνολογίας συχνά είναι μη ανακτήσιμα, σε περίπτωση που αποχωρήσει ο δικαιοδόχος από την αγορά. Σε τέτοιες περιπτώσεις, είναι πιθανό ότι οι δικαιοδόχοι δεν θα συνήπταν τη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης χωρίς να έχουν εξασφαλίσει την προστασία τους για ορισμένο χρονικό διάστημα από τις παθητικές (και ενεργητικές) πωλήσεις στην περιοχή τους από άλλους δικαιοδόχους. Συνεπώς, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων από δικαιοδόχους στην αποκλειστική περιοχή ενός δικαιοδόχου κατά κανόνα δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1 για περίοδο δύο ετών από την ημερομηνία κατά την οποία το προϊόν που ενσωματώνει την παραχωρούμενη τεχνολογία διατεθεί για πρώτη φορά στην αγορά από τον εν λόγω δικαιοδόχο.

94. Το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο iii) παρέχει απαλλαγή κατά κατηγορία στον περιορισμό βάσει του οποίου ο δικαιοδόχος υποχρεώνεται να παράγει προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία μόνο για δική του (δέσμια) χρήση. Έτσι, όταν το προϊόν της σύμβασης αποτελεί συστατικό μέρος, ο δικαιοδόχος μπορεί να υποχρεωθεί να χρησιμοποιεί αυτό το προϊόν μόνο για να το ενσωματώσει στα προϊόντα του και να μην το πωλεί σε άλλους κατασκευαστές. Ωστόσο, ο δικαιοδόχος πρέπει να μπορεί να πωλεί τα προϊόντα ως ανταλλακτικά για δικά του προϊόντα και, συνεπώς, πρέπει να μπορεί να τα προμηθεύει σε τρίτους που παρέχουν εξυπηρέτηση μετά την πώληση για τα προϊόντα αυτά. Οι περιορισμοί που σχετίζονται με τη δέσμια χρήση εξετάζονται επίσης στο κεφάλαιο IV.2.5 κατωτέρω.

95. Το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο iω) παρέχει απαλλαγή κατά κατηγορία στην υποχρέωση του δικαιοδόχου να μην πραγματοποιεί πωλήσεις σε τελικούς χρήστες, αλλά μόνο σε μεταπωλητές. Η υποχρέωση αυτή επιτρέπει στον δικαιοπάροχο να αναθέσει στον δικαιοδόχο τη χονδρική διανομή και κατά κανόνα δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1 ([44]).

96. Τέλος, το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο v) παρέχει απαλλαγή κατά κατηγορία στον περιορισμό που επιτρέπει να απαγορευθεί στον δικαιοδόχο να πραγματοποιεί πωλήσεις σε μη εξουσιοδοτημένους διανομείς. Η εξαίρεση αυτή επιτρέπει στον δικαιοπάροχο να υποχρεώσει τους δικαιοδόχους να ενταχθούν σε σύστημα επιλεκτικής διανομής. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο γ), στην περίπτωση αυτή πρέπει να επιτρέπεται στους δικαιοδόχους να πραγματοποιούν ενεργητικές και παθητικές πωλήσεις σε τελικούς χρήστες, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα να περιοριστεί ο δικαιοδόχος στο καθήκον χονδρικής πώλησης, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) σημείο iv), βλέπε προηγούμενη παράγραφο.

5. **Προϋποθέσεις βάσει του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία**

97. Το άρθρο 5 του ΚΑΚΜΤ απαριθμεί πέντε είδη περιορισμών που δεν καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία και, ως εκ τούτου, οι συνέπειές τους στον ανταγωνισμό, επωφελείς και επιζήμιες, πρέπει να εκτιμώνται σε ατομική βάση. Βάσει του άρθρου 5, όταν ένας από τους περιορισμούς που περιέχονται στις εν λόγω διατάξεις περιληφθεί σε συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει εφαρμογή στην υπόλοιπη συμφωνία. Η απαλλαγή κατά κατηγορία δεν καλύπτει μόνο τον συγκεκριμένο περιορισμό, γεγονός που συνεπάγεται ότι πρέπει να εκτιμηθεί σε ατομική βάση. Συνεπώς, ο κανόνας του διαχωρισμού έχει εφαρμογή στους περιορισμούς που αναφέρονται στο άρθρο 5.

98. Το άρθρο 5 παράγραφος 1 περιέχει τις εξής τρεις προϋποθέσεις:

α) Ο δικαιοδόχος δεν πρέπει να υποχρεώνεται να παραχωρήσει αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης στον δικαιοπάροχο ή σε τρίτο υποδεικνυόμενο από τον δικαιοπάροχο για δικές του διακριτές βελτιώσεις ή νέες εφαρμογές της παραχωρούμενης τεχνολογίας. Μια βελτίωση είναι διακριτή, όταν μπορεί να γίνει εκμετάλλευσή της χωρίς να θιγεί η παραχωρούμενη τεχνολογία ή χωρίς να χρησιμοποιηθεί η τεχνογνωσία για την οποία χορηγήθηκε άδεια εκμετάλλευσης.

β) Ο δικαιοδόχος δεν πρέπει να υποχρεώνεται να εκχωρήσει στον δικαιοπάροχο ή σε τρίτο υποδεικνυόμενο από τον δικαιοπάροχο τα δικαιώματα επί των βελτιώσεων ή νέων εφαρμογών της παραχωρούμενης τεχνολογίας.

γ) Ο δικαιοδόχος δεν πρέπει να εμποδίζεται να προσβάλει την εγκυρότητα ή να αμφισβητήσει τον απόρρητο ή ουσιώδη χαρακτήρα των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που κατέχει ο δικαιοπάροχος στην κοινή αγορά. Ωστόσο, σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος προσβάλει την εγκυρότητα της παραχωρούμενης τεχνολογίας, ο δικαιοπάροχος δικαιούται βάσει του ΚΑΚΜΤ να λύσει τη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης.

Σκοπός του άρθρου 5 παράγραφος 1 στοιχεία α), β) και γ) είναι να αποτραπεί η απαλλαγή κατά κατηγορία συμφωνιών που μειώνουν ενδεχομένως το κίνητρο των δικαιοδόχων να καινοτομούν.

99. Η υποχρέωση εκχώρησης ή χορήγησης στον δικαιοπάροχο αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης διακριτών βελτιώσεων της παραχωρηθείσας τεχνολογίας είναι πιθανό να μειώσει το κίνητρο του δικαιοδόχου να καινοτομεί, επειδή τον εμποδίζει να εκμεταλλευθεί τις βελτιώσεις που έχει επιφέρει, μεταξύ άλλων, παρέχοντας άδειες εκμετάλλευσης σε τρίτους. Τούτο ισχύει τόσο όταν η βελτίωση έχει την ίδια εφαρμογή με την παραχωρηθείσα τεχνολογία, όσο και όταν ο δικαιοδόχος αναπτύσσει νέες εφαρμογές της παραχωρηθείσας τεχνολογίας. Σύμφωνα με το άρθρο 5(1) στοιχεία α) και β), οι υποχρεώσεις αυτές δεν καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία. Από την άλλη πλευρά, η απαλλαγή κατά κατηγορία καλύπτει τις μη αποκλειστικές υποχρεώσεις επανεκχώρησης. Τούτο ισχύει και όταν η υποχρέωση επανεκχώρησης δεν είναι αμοιβαία, δηλαδή επιβάλλεται μόνο στον δικαιοδόχο, και όταν βάσει της συμφωνίας ο δικαιοπάροχος δικαιούται να παρέχει τις βελτιώσεις σε άλλους δικαιοδόχους. Μια μη αμοιβαία υποχρέωση επανεκχώρησης μπορεί να προωθήσει την καινοτομία και τη διάδοση νέας τεχνολογίας επιτρέποντας στον δικαιοπάροχο να καθορίσει ελεύθερα εάν και σε ποιο βαθμό θα μετακυλίσει τις βελτιώσεις του στους δικαιοδόχους του. Μια τέτοια ρήτρα μπορεί επίσης να προωθήσει τη διάδοση της τεχνολογίας, επειδή κάθε δικαιοδόχος γνωρίζει όταν συνάπτει τη σύμβαση ότι θα αντιμετωπίζεται επί ίσοις όροις με τους άλλους δικαιοδόχους όσον αφορά την τεχνολογία που χρησιμοποιεί στην παραγωγή του. Η απαλλαγή κατά κατηγορία καλύπτει επιπλέον τις αποκλειστικές υποχρεώσεις επανεκχώρησης μη διακριτών βελτιώσεων. Ωστόσο, η τελευταία υποχρέωση κατά κανόνα δεν εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1, επειδή δεν είναι δυνατή η εκμετάλλευση της βελτίωσης ανεξάρτητα από την παραχωρηθείσα τεχνολογία.

100. Η εφαρμογή του άρθρου 5 παράγραφος 1 στοιχεία α) και β) δεν εξαρτάται από το κατά πόσον ο δικαιοπάροχος καταβάλλει τίμημα ή δικαιώματα εκμετάλλευσης ως αντάλλαγμα για την απόκτηση της βελτίωσης ή για την απόκτηση αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης. Ωστόσο, η ύπαρξη ή μη των ανωτέρω πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την εκτίμηση σε ατομική βάση δυνάμει του άρθρου 81. Όταν η υποχρέωση επανεκχώρησης εκπληρώνεται έναντι ανταλλάγματος, μειώνονται οι πιθανότητες να δημιουργεί η υποχρέωση αντικίνητρα για την καινοτομία εκ μέρους του δικαιοδόχου.

101. Όταν εξετάζονται υποχρεώσεις επανεκχώρησης εκτός του πεδίου εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, η θέση του δικαιοπαρόχου στην αγορά τεχνολογίας είναι ένας ακόμη παράγοντας που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη. Όσο ισχυρότερη είναι η θέση του δικαιοπαρόχου, τόσο πιθανότερο είναι οι υποχρεώσεις επανεκχώρησης να έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού ή της καινοτομίας. Όσο ισχυρότερη είναι η θέση της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου, τόσο πιθανότερο είναι να γίνει ο δικαιοδόχος σημαντική πηγή καινοτομίας και μελλοντικού ανταγωνισμού. Οι συνέπειες των υποχρεώσεων επανεκχώρησης είναι εντονότερες σε περίπτωση παράλληλων δικτύων συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που περιέχουν τέτοιες υποχρεώσεις. Όταν οι διαθέσιμες τεχνολογίες ελέγχονται από περιορισμένο αριθμό δικαιοπαρόχων που επιβάλλουν στους δικαιοδόχους υποχρεώσεις επανεκχώρησης, ο κίνδυνος εκδήλωσης επιζήμιων συνεπειών στον ανταγωνισμό είναι μεγαλύτερος από ό,τι όταν υπάρχουν διάφορες τεχνολογίες, εκ των οποίων μόνον ορισμένες παραχωρούνται προς εκμετάλλευση επιβάλλοντας στον δικαιοδόχο υποχρεώσεις επανεκχώρησης.

102. Ο κίνδυνος αρνητικών συνεπειών στην καινοτομία είναι μεγαλύτερος στην περίπτωση σταυροειδούς παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, στο πλαίσιο της οποίας η υποχρέωση επανεκχώρησης συνδυάζεται με την υποχρέωση κάθε δικαιοπαρόχου να παρέχει στον αντισυμβαλλόμενο τις βελτιώσεις τις δικής του τεχνολογίας. Η ανταλλαγή όλων των βελτιώσεων μεταξύ ανταγωνιστών εμποδίζει και τους δύο ανταγωνιστές να αποκτήσουν προβάδισμα έναντι του άλλου.

103. Η προϋπόθεση που προβλέπεται στο άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο γ) αφορά τις ρήτρες μη αμφισβήτησης, δηλαδή τις υποχρεώσεις μη αμφισβήτησης της εγκυρότητας της πνευματικής ιδιοκτησίας του δικαιοπαρόχου. Ο λόγος για τον οποίο εξαιρέθηκαν οι περιορισμοί αυτοί από το πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία είναι το γεγονός ότι κατά κανόνα οι δικαιοδόχοι είναι σε θέση καλύτερα από κάθε άλλον να κρίνουν αν ένα δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι άκυρο ή όχι. Το συμφέρον του υγιούς ανταγωνισμού και οι αρχές προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας υπαγορεύουν ότι τα άκυρα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας πρέπει να καταργούνται. Τα άκυρα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας καταστέλλουν την καινοτομία, αντί να την προωθούν. Το άρθρο 81 παράγραφος 1 έχει πιθανώς εφαρμογή στις ρήτρες μη αμφισβήτησης, όταν η παραχωρούμενη τεχνολογία είναι πολύτιμη και, κατά συνέπεια, δημιουργείται ένα ανταγωνιστικό μειονέκτημα για τις επιχειρήσεις που δεν μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν ή μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν μόνο έναντι της καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης ([45]). Σε τέτοιες περιπτώσεις οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 είναι απίθανο να πληρούνται, εκτός εάν η υποχρέωση μη αμφισβήτησης έχει επιβληθεί στο πλαίσιο επίλυσης διαφοράς σχετιζόμενης με δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

104. Ωστόσο, ο ΚΑΚΜΤ καλύπτει τη δυνατότητα του δικαιοπαρόχου να λύσει τη συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης σε περίπτωση αμφισβήτησης της παραχωρηθείσας τεχνολογίας. Έτσι, ο δικαιοπάροχος δεν υποχρεούται να συνεχίσει να συναλλάσσεται με έναν δικαιοδόχο που αμφισβητεί το ίδιο το αντικείμενο της συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, γεγονός που συνεπάγεται ότι μετά τη λύση της συμφωνίας η τυχόν περαιτέρω χρήση της αμφισβητούμενης τεχνολογίας από τον δικαιοδόχο πρέπει να γίνει με δικό του κίνδυνο. Το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο γ) εξασφαλίζει, ωστόσο, ότι ο ΚΑΚΜΤ δεν καλύπτει συμβατικές ρήτρες που υποχρεώνουν τον δικαιοδόχο να μην αμφισβητήσει την παραχωρούμενη τεχνολογία, γεγονός που θα επέτρεπε στον δικαιοπάροχο να ασκήσει αγωγή κατά του δικαιοδόχου για αθέτηση σύμβασης και έτσι θα δημιουργούσε ένα ακόμη αντικίνητρο για την αμφισβήτηση της εγκυρότητας τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου από τον δικαιοδόχο. Έτσι η εν λόγω διάταξη εξασφαλίζει ότι ο δικαιοδόχος βρίσκεται στην ίδια θέση με τρίτους.

105. Ο περιορισμός που καλύπτεται από το άρθρο 5 παράγραφος 2 σχετικά με τους ποσοτικούς περιορισμούς που επιβάλλονται στον δικαιοδόχο στο πλαίσιο μη αμοιβαίων αδειών παραχώρησης μεταξύ ανταγωνιστών, έχει ήδη αναπτυχθεί στο σημείο 80 ανωτέρω.

106. Το άρθρο 5 παράγραφος 3 εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, κάθε άμεση ή έμμεση υποχρέωση που περιορίζει την ικανότητα του δικαιοδόχου να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία ή περιορίζει την ικανότητα των συμβαλλομένων να διεξάγουν έρευνα και ανάπτυξη, εκτός εάν ο τελευταίος περιορισμός είναι απαραίτητος για να αποφευχθεί η αποκάλυψη της παραχωρούμενης τεχνογνωσίας σε τρίτους. Ο εν λόγω περιορισμός είναι ο ίδιος με αυτόν που περιλαμβάνεται στον κατάλογο σοβαρών περιορισμών του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο δ) σχετικά με συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών, ο οποίος εξετάζεται στα σημεία 80 και 81 ανωτέρω. Ωστόσο, στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών δεν τεκμαίρεται ότι οι περιορισμοί αυτού του είδους έχουν αρνητικές συνέπειες στον ανταγωνισμό και ότι γενικά δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 ([46]). Απαιτείται εξέταση σε ατομική βάση.

107. Στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, ο δικαιοδόχος κατά κανόνα δεν κατέχει δική του ανταγωνιστική τεχνολογία. Ωστόσο, μπορεί να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες για τους σκοπούς της απαλλαγής κατά κατηγορία οι συμβαλλόμενοι θεωρούνται ως ανταγωνιστές παρόλο που ο δικαιοδόχος κατέχει δική του ανταγωνιστική τεχνολογία. Τούτο συμβαίνει όταν ο δικαιοδόχος κατέχει δική του τεχνολογία, αλλά δεν παρέχει άδεια εκμετάλλευσής της και ο δικαιοπάροχος δεν είναι πραγματικός ή δυνητικός προμηθευτής στην αγορά προϊόντος. Υπ' αυτές τις συνθήκες για τους σκοπούς της απαλλαγής κατά κατηγορία οι συμβαλλόμενοι δεν είναι ανταγωνιστές ούτε στην αγορά τεχνολογίας ούτε στην αγορά προϊόντος ([47]). Σε τέτοιες περιπτώσεις πρέπει να εξασφαλίζεται ότι δεν περιορίζεται η ικανότητα του δικαιοδόχου να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία και να την αναπτύσσει περαιτέρω. Η τεχνολογία αυτή αποτελεί πηγή ανταγωνιστικής πίεσης στην αγορά, η οποία πρέπει να διατηρηθεί. Κατά συνέπεια, σε τέτοιες περιπτώσεις κατά κανόνα θεωρείται ότι οι περιορισμοί είναι επιζήμιοι για τον ανταγωνισμό και δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3.

108. Σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος δεν κατέχει ή δεν αναπτύσσει ήδη δική του ανταγωνιστική τεχνολογία, ο περιορισμός της δυνατότητας διεξαγωγής έρευνας και ανάπτυξης από τα μέρη μπορεί να περιορίζει τον ανταγωνισμό όταν υπάρχουν λίγες μόνο τεχνολογίες. Στην περίπτωση αυτή οι συμβαλλόμενοι αποτελούν ενδεχομένως σημαντική (δυνητική) πηγή καινοτομίας στην αγορά. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα όταν οι συμβαλλόμενοι κατέχουν τα αναγκαία πάγια στοιχεία και τις ικανότητες που απαιτούνται για τη διεξαγωγή περαιτέρω έρευνας και ανάπτυξης. Στην περίπτωση αυτή είναι απίθανο να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Σε περίπτωση που υπάρχουν περισσότερες τεχνολογίες και οι συμβαλλόμενοι δεν διαθέτουν ιδιαίτερα πάγια στοιχεία ή ικανότητες, ο περιορισμός της έρευνας και ανάπτυξης είναι πιθανό είτε να μην εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1 λόγω απουσίας περιοριστικού αποτελέσματος είτε να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Ο περιορισμός μπορεί να προωθεί τη διάδοση νέων τεχνολογιών εξασφαλίζοντας στον δικαιοπάροχο ότι η άδεια εκμετάλλευσης δεν θα δημιουργήσει έναν νέο ανταγωνιστή και ωθώντας τον δικαιοδόχο να επικεντρωθεί στην εκμετάλλευση και ανάπτυξη της παραχωρούμενης τεχνολογίας.

6. **Άρση του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία και μη εφαρμογή του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία**

6.1. *Διαδικασία άρσης του ευεργετήματος της απαλλαγής κατά κατηγορία*

109. Σύμφωνα με το άρθρο 6 του ΚΑΚΜΤ, η Επιτροπή και οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών μπορούν να άρουν το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία ως προς μεμονωμένες συμφωνίες που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Η εξουσία των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών να άρουν το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία περιορίζεται στις περιπτώσεις που η σχετική γεωγραφική αγορά δεν υπερβαίνει τα όρια του εδάφους του αντίστοιχου κράτους μέλους.

110. Οι τέσσερις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 είναι σωρευτικές και πρέπει να πληρούνται όλες για να είναι εφαρμοστέος ο κανόνας της εξαίρεσης ([48]). Συνεπώς, η απαλλαγή κατά κατηγορία μπορεί να ανακληθεί όταν μια συγκεκριμένη συμφωνία δεν πληροί μία ή περισσότερες από τις τέσσερις προϋποθέσεις.

111. Σε περίπτωση εφαρμογής της διαδικασίας άρσης, η ανακαλούσα αρχή φέρει το βάρος της αποδείξεως ότι η συμφωνία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1 και ότι δεν πληροί όλες τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Δεδομένου ότι η άρση συνεπάγεται ότι η εξεταζόμενη συμφωνία περιορίζει τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1 και δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, συνοδεύεται απαραίτητα από αρνητική απόφαση βάσει των άρθρων 5, 7 ή 9 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003.

112. Σύμφωνα με το άρθρο 6, η άρση μπορεί να δικαιολογείται ιδιαίτερα υπό τις ακόλουθες περιστάσεις:

1. περιορίζεται η πρόσβαση τεχνολογιών τρίτων μερών στην αγορά, π.χ. εξαιτίας του σωρευτικού αποτελέσματος παράλληλων δικτύων παρόμοιων περιοριστικών συμφωνιών που απαγορεύουν στους δικαιοδόχους να χρησιμοποιούν τεχνολογίες τρίτων·

2. περιορίζεται η πρόσβαση δυνητικών δικαιοδόχων στην αγορά, π.χ. εξαιτίας του σωρευτικού αποτελέσματος παράλληλων δικτύων παρόμοιων περιοριστικών συμφωνιών που εμποδίζουν τους δικαιοπάροχους να παραχωρούν άδειες εκμετάλλευσης σε άλλους δικαιοδόχους·

3. τα μέρη δεν εκμεταλλεύονται την παραχωρούμενη τεχνολογία χωρίς κανέναν αντικειμενικό λόγο.

113. Στόχος των άρθρων 4 και 5 του ΚΑΚΜΤ, που περιέχουν τους σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού και τις εξαιρετέες διατάξεις, είναι να εξασφαλιστεί ότι οι συμφωνίες που καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία δεν μειώνουν το κίνητρο για καινοτομία, δεν καθυστερούν τη διάδοση της τεχνολογίας και δεν περιορίζουν αδικαιολόγητα τον ανταγωνισμό μεταξύ του δικαιοπαρόχου και του δικαιοδόχου ή μεταξύ των δικαιοδόχων. Ωστόσο, ο κατάλογος σοβαρών περιορισμών και οι προϋποθέσεις δεν λαμβάνουν υπόψη τις συνέπειες της συμφωνίας σε τρίτους. Ειδικότερα, η απαλλαγή κατά κατηγορία δεν λαμβάνει υπόψη τις τυχόν σωρευτικές συνέπειες παρόμοιων περιορισμών σε δίκτυα συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορεί να οδηγήσουν σε αποκλεισμό τρίτων, τόσο στο επίπεδο του δικαιοπαρόχου όσο και στο επίπεδο του δικαιοδόχου. Ο αποκλεισμός άλλων δικαιοπαρόχων μπορεί να ανακύψει από το σωρευτικό αποτέλεσμα δικτύων συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που υποχρεώνουν τους δικαιοδόχους να μην εκμεταλλεύονται ανταγωνιστικές τεχνολογίες, προκαλώντας έτσι τον αποκλεισμό άλλων (δυνητικών) δικαιοπαρόχων. Είναι πιθανό να προκληθεί αποκλεισμός στις περιπτώσεις που οι περισσότερες επιχειρήσεις της αγοράς οι οποίες θα μπορούσαν (αποτελεσματικά) να λάβουν μια ανταγωνιστική άδεια εκμετάλλευσης εμποδίζονται να το πράξουν συνεπεία περιοριστικών συμφωνιών και όταν οι δυνητικοί δικαιοδόχοι αντιμετωπίζουν σχετικά υψηλούς φραγμούς εισόδου. Ο αποκλεισμός άλλων δικαιοδόχων μπορεί να ανακύψει από το σωρευτικό αποτέλεσμα συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που υποχρεώνουν τους δικαιοπαρόχους να μην χορηγούν άδειες εκμετάλλευσης σε άλλους δικαιοδόχους και κατ' αυτόν τον τρόπο δεν επιτρέπουν σε δυνητικούς δικαιοδόχους να αποκτήσουν πρόσβαση στην απαραίτητη τεχνολογία. Το θέμα του αποκλεισμού εξετάζεται λεπτομερέστερα στο κεφάλαιο IV.2.7 κατωτέρω.

114. Η Επιτροπή είναι επίσης πιθανό να άρει το ευεργέτημα της απαλλαγής κατά κατηγορία όταν τα μέρη δεν εκμεταλλεύονται την παραχωρηθείσα τεχνολογία, εκτός αν υπάρχει αντικειμενική δικαιολογία γι' αυτό. Ειδικότερα, όταν τα μέρη δεν εκμεταλλεύονται την παραχωρηθείσα τεχνολογία, δεν προκύπτει ενσωμάτωση δραστηριότητας που επιτρέπει την πραγματοποίηση κερδών αποτελεσματικότητας, με αποτέλεσμα να εκλείπει ο λόγος ύπαρξης της απαλλαγής κατά κατηγορία. Στην περίπτωση συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, το γεγονός ότι τα μέρη δεν εκμεταλλεύονται την παραχωρηθείσα τεχνολογία μπορεί να αποτελεί ένδειξη ότι η συμφωνία είναι μια συγκεκαλυμμένη σύμπραξη που καλύπτεται από τον κατάλογο των σοβαρών περιορισμών του ανταγωνισμού του άρθρου 4 του ΚΑΚΜΤ. Επιπλέον, όταν είναι σαφές ότι ο δικαιοδόχος δεν προτίθεται να χρησιμοποιήσει την παραχωρούμενη τεχνολογία για την παραγωγή προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία, η συμφωνία δεν συνιστά συμφωνία μεταφοράς τεχνολογίας κατά την έννοια του άρθρου 2 του ΚΑΚΜΤ και η απαλλαγή κατά κατηγορία δεν έχει εφαρμογή. Για τους λόγους αυτούς η Επιτροπή θα εξετάζει πολύ προσεκτικά τις περιπτώσεις μη εκμετάλλευσης.

6.2. *Μη εφαρμογή του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία*

115. Το άρθρο 7 του ΚΑΚΜΤ επιτρέπει στην Επιτροπή να εξαιρέσει από το πεδίο εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ, με την έκδοση κανονισμού, τα παράλληλα δίκτυα παρόμοιων συμφωνιών, όταν αυτά καλύπτουν περισσότερο από το 50 % της σχετικής αγοράς. Αυτό το μέτρο δεν απευθύνεται σε μεμονωμένες επιχειρήσεις, αλλά αφορά όλες τις επιχειρήσεις των οποίων οι συμφωνίες ορίζονται στον κανονισμό που κηρύσσει μη εφαρμοστέο τον ΚΑΚΜΤ.

116. Ενώ η άρση του ευεργετήματος του ΚΑΚΜΤ από την Επιτροπή βάσει του άρθρου 6 συνεπάγεται την έκδοση απόφασης βάσει των άρθρων 7 ή 9 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003, ένας κανονισμός της Επιτροπής περί μη εφαρμογής βάσει του άρθρου 7 του ΚΑΚΜΤ έχει ως αποτέλεσμα να αρθεί, ως προς συγκεκριμένους περιορισμούς και αγορές, το ευεργέτημα της εφαρμογής του ΚΑΚΜΤ και να επανέλθει η πλήρης εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφοι 2 και 3. Μετά την έκδοση κανονισμού που κηρύσσει μη εφαρμοστέο τον ΚΑΚΜΤ σε συγκεκριμένη αγορά σχετικά με συμφωνίες που περιέχουν ορισμένους περιορισμούς, τα κριτήρια που έχουν αναπτυχθεί μέσω της σχετικής νομολογίας των κοινοτικών δικαστηρίων και από ανακοινώσεις και προηγούμενες αποφάσεις της Επιτροπής, παρέχουν καθοδήγηση ως προς την εφαρμογή του άρθρου 81 σε μεμονωμένες συμφωνίες. Εφόσον κριθεί σκόπιμο, η Επιτροπή θα εκδώσει απόφαση σε μεμονωμένη υπόθεση που θα παρέχει καθοδήγηση σε όλες τις επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται στην οικεία αγορά.

117. Κατά τον υπολογισμό του ποσοστού κάλυψης της αγοράς (50 %), πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κάθε μεμονωμένο δίκτυο συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που περιέχει περιορισμούς ή συνδυασμούς περιορισμών οι οποίοι έχουν παρόμοιες συνέπειες στην αγορά.

118. Το άρθρο 7 δεν υποχρεώνει την Επιτροπή να προβεί σε ενέργειες σε περίπτωση υπέρβασης του ορίου κάλυψης της αγοράς (50 %). Εν γένει, η μη εφαρμογή είναι σκόπιμη όταν η πρόσβαση στη σχετική αγορά ή στον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά είναι πιθανό να περιοριστεί σημαντικά. Όταν η Επιτροπή εκτιμά την αναγκαιότητα εφαρμογής του άρθρου 7 εξετάζει αν η άρση σε ατομική βάση θα αποτελούσε πιο πρόσφορο διορθωτικό μέσο. Τούτο μπορεί να εξαρτηθεί, ειδικότερα, από τον αριθμό ανταγωνιζόμενων επιχειρήσεων που συμβάλλουν στο σωρευτικό αποτέλεσμα στην αγορά ή από τον αριθμό των επηρεαζόμενων γεωγραφικών αγορών εντός της Κοινότητας.

119. Σε κάθε κανονισμό που θα εκδοθεί ενδεχομένως βάσει του άρθρου 7 πρέπει να ορίζεται σαφώς το πεδίο εφαρμογής του. Τούτο σημαίνει, κατ' αρχάς, ότι η Επιτροπή πρέπει να ορίσει την ή τις σχετικές αγορές προϊόντος και γεωγραφικές αγορές και, δεύτερον, ότι πρέπει να προσδιορίσει το είδος των περιορισμών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης στους οποίους δεν θα έχει πλέον εφαρμογή ο ΚΑΚΜΤ. Όσον αφορά το δεύτερο στοιχείο, η Επιτροπή μπορεί να κλιμακώσει το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού ανάλογα με το πρόβλημα ανταγωνισμού που καλείται να αντιμετωπίσει. Για παράδειγμα, ενώ όλα τα παράλληλα δίκτυα συμφωνιών μη άσκησης ανταγωνισμού θα λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό του ποσοστού κάλυψης της αγοράς κατά 50 %, η Επιτροπή μπορεί να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού περί μη εφαρμογής μόνο στις υποχρεώσεις μη ανταγωνισμού που υπερβαίνουν μια ορισμένη διάρκεια. Έτσι, οι συμφωνίες μικρότερης διάρκειας ή με λιγότερο περιοριστικό χαρακτήρα μπορεί να μην θιγούν, λόγω του μικρότερου βαθμού αποκλεισμού που θεωρείται ότι προκαλούν οι περιορισμοί αυτοί. Εφόσον κριθεί σκόπιμο, η Επιτροπή μπορεί επίσης να παράσχει καθοδήγηση ορίζοντας το μερίδιο αγοράς το οποίο, στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης αγοράς, μπορεί να θεωρηθεί ανεπαρκές για να συμβάλει σημαντικά μια μεμονωμένη επιχείρηση στο σωρευτικό αποτέλεσμα. Εν γένει, όταν το μερίδιο αγοράς των προϊόντων που ενσωματώνουν μια τεχνολογία παραχωρηθείσα από μεμονωμένο δικαιοπάροχο δεν υπερβαίνει το 5 %, η συμφωνία ή το δίκτυο συμφωνιών που καλύπτουν αυτή την τεχνολογία δεν θεωρείται ότι συμβάλλουν σημαντικά σε σωρευτικό αποτέλεσμα αποκλεισμού ([49]).

120. Η μεταβατική περίοδος διάρκειας έξι μηνών κατ' ελάχιστον που θα πρέπει να ορίσει η Επιτροπή βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 2 θα επιτρέπει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να προσαρμόσουν τις συμφωνίες τους, λαμβάνοντας υπόψη τον κανονισμό που κηρύσσει ανεφάρμοστο τον ΚΑΚΜΤ.

121. Ένας κανονισμός που θα κηρύσσει ανεφάρμοστο τον ΚΑΚΜΤ δεν θα επηρεάζει την απαλλαγή κατά κατηγορία των σχετικών συμφωνιών για το διάστημα πριν από την έναρξη ισχύος του.

IV. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΕΚΤΟΣ ΤΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΑΠΑΛΛΑΓΗΣ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

1. Το γενικό πλαίσιο εξέτασης

122. Οι συμφωνίες που δεν εμπίπτουν στην απαλλαγή κατά κατηγορία, για παράδειγμα επειδή υπάρχει υπέρβαση των ορίων μεριδίου αγοράς ή επειδή οι συμβαλλόμενοι είναι περισσότεροι από δύο, υπόκεινται σε εκτίμηση σε ατομική βάση. Οι συμφωνίες που είτε δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1 είτε πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 είναι έγκυρες και εκτελεστές. Υπενθυμίζεται ότι δεν υπάρχει τεκμήριο μη νομιμότητας των συμφωνιών που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, εφόσον δεν περιέχουν σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού. Ειδικότερα, δεν υπάρχει τεκμήριο περιοριστικών συνεπειών μόνο διότι σημειώνεται υπέρβαση των ορίων μεριδίου αγοράς. Απαιτείται εκτίμηση σε ατομική βάση.

1.1. *Οι σχετικοί παράγοντες*

123. Κατά την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 1 σε μεμονωμένες περιπτώσεις, πρέπει να λαμβάνεται δεόντως υπόψη ο τρόπος λειτουργίας του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά. Από την άποψη αυτή, ιδιαίτερα σημαντικοί είναι οι ακόλουθοι παράγοντες:

α) η φύση της συμφωνίας

β) η θέση των μερών στην αγορά·

γ) η θέση των ανταγωνιστών στην αγορά·

δ) η θέση στην αγορά των αγοραστών των προϊόντων για τα οποία παραχωρείται άδεια εκμετάλλευσης·

ε) οι φραγμοί εισόδου στην αγορά·

στ) η ωριμότητα της αγοράς· και

ζ) άλλοι παράγοντες.

Η σημασία των επί μέρους παραγόντων μπορεί να ποικίλλει από περίπτωση σε περίπτωση και εξαρτάται από όλους τους υπόλοιπους παράγοντες. Για παράδειγμα, ένα υψηλό μερίδιο αγοράς των συμβαλλομένων αποτελεί συνήθως αξιόπιστη ένδειξη ισχύος στην αγορά, αλλά τούτο μπορεί να μην ισχύει αν υπάρχουν χαμηλοί φραγμοί εισόδου. Συνεπώς, δεν είναι δυνατό να διατυπωθούν άκαμπτοι κανόνες ως προς τη σημασία των επί μέρους παραγόντων.

124. Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μπορούν να λάβουν πολλές μορφές. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να εξεταστεί *η φύση της συμφωνίας* όσον αφορά την ανταγωνιστική σχέση μεταξύ των μερών και τους περιορισμούς που περιέχει. Ως προς το τελευταίο, δεν αρκεί να εξεταστούν οι ρητοί όροι της συμφωνίας. Πρέπει να διερευνάται η ύπαρξη σιωπηρών περιορισμών, βάσει του τρόπου με τον οποίο εφαρμόστηκε η συμφωνία από τα μέρη και των κινήτρων που έχουν στη διάθεσή τους.

125. Η *θέση των μερών στην αγορά* αποτελεί ένδειξη του βαθμού ισχύος στην αγορά που διαθέτουν ενδεχομένως ο δικαιοπάροχος, ο δικαιοδόχος ή και οι δύο. Όσο υψηλότερο είναι το μερίδιο αγοράς τους, τόσο μεγαλύτερη είναι πιθανώς η ισχύς τους στην αγορά. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα όταν το μερίδιο αγοράς αντικατοπτρίζει πλεονεκτήματα κόστους ή άλλα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα έναντι των ανταγωνιστών. Αυτά τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα μπορεί να οφείλονται, για παράδειγμα, στο ότι ένας συμβαλλόμενος υπήρξε ο πρώτος που εισήλθε στην αγορά, κατέχει βασικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας ή διαθέτει ανώτερη τεχνολογία.

126. Κατά την εξέταση της ανταγωνιστικής σχέσης μεταξύ των συμβαλλομένων μερικές φορές είναι απαραίτητο να ληφθούν υπόψη ορισμένα στοιχεία επιπλέον όσων αναφέρονται στα ανωτέρω κεφάλαια II.3 σχετικά με τον ορισμό της αγοράς και II.4 σχετικά με τη διάκριση μεταξύ ανταγωνιστών και μη ανταγωνιστών. Ακόμη και όταν ο δικαιοπάροχος δεν είναι πραγματικός ή δυνητικός προμηθευτής στην αγορά προϊόντος και ο δικαιοδόχος δεν είναι πραγματικός ή δυνητικός ανταγωνιστής στην αγορά τεχνολογίας, είναι σημαντικό να εξεταστεί το κατά πόσον ο δικαιοδόχος κατέχει μια ανταγωνιστική τεχνολογία, για την οποία δεν παρέχει άδεια εκμετάλλευσης. Αν ο δικαιοδόχος κατέχει ισχυρή θέση στην αγορά προϊόντος, μια συμφωνία που του παρέχει την αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης μιας ανταγωνιστικής τεχνολογίας μπορεί να προκαλέσει σημαντικό περιορισμό του ανταγωνισμού σε σύγκριση με την περίπτωση που ο δικαιοπάροχος δεν θα χορηγούσε αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης ή θα χορηγούσε άδειες εκμετάλλευσης και σε άλλες επιχειρήσεις.

127. Τα μερίδια αγοράς και τα πιθανά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα χρησιμοποιούνται επίσης για να εκτιμηθεί η *θέση των ανταγωνιστών στην αγορά*. Όσο ισχυρότεροι και όσο περισσότεροι είναι οι πραγματικοί ανταγωνιστές, τόσο μειώνεται ο κίνδυνος να μπορούν οι συμβαλλόμενοι να ασκήσουν μεμονωμένα ισχύ στην αγορά. Ωστόσο, αν ο αριθμός των ανταγωνιστών γίνει αρκετά μικρός και η θέση τους στην αγορά (μέγεθος, έξοδα, δυνατότητες Ε & Α κ.λπ.) είναι αρκετά παρόμοια, η δημιουργούμενη διάρθρωση της αγοράς μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο αθέμιτης σύμπραξης.

128. Η *θέση των αγοραστών στην αγορά* αποτελεί ένδειξη της ενδεχόμενης αγοραστικής ισχύος ενός ή περισσότερων αγοραστών. Η πρώτη ένδειξη αγοραστικής ισχύος είναι το μερίδιο αγοράς του αγοραστή στην αγορά προμήθειας. Το μερίδιο αγοράς του αντικατοπτρίζει τη σημασία που έχει η ζήτηση εκ μέρους αυτού του αγοραστή για τους πιθανούς προμηθευτές. Άλλοι δείκτες είναι η θέση του αγοραστή στην αγορά μεταπώλησης, που περιλαμβάνει χαρακτηριστικά όπως η ευρεία γεωγραφική εξάπλωση των καταστημάτων του και το κύρος του μεταξύ των τελικών καταναλωτών. Σε ορισμένες περιπτώσεις η ισχύς των αγοραστών μπορεί να εμποδίζει την άσκηση ισχύος στην αγορά από τον δικαιοπάροχο ή/και τον δικαιοδόχο και έτσι να επιλύει ένα πρόβλημα ανταγωνισμού που θα εμφανιζόταν διαφορετικά. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα όταν ισχυροί αγοραστές έχουν την ικανότητα και το κίνητρο να φέρουν νέες πηγές προμήθειας στην αγορά, σε περίπτωση μικρής, αλλά μόνιμης αύξησης των τιμών. Όταν οι ισχυροί αγοραστές απλώς αποσπούν ευνοϊκούς όρους από τον προμηθευτή τους ή απλώς μετακυλίουν τις τυχόν αυξήσεις των τιμών στους πελάτες τους, η θέση των αγοραστών δεν είναι τέτοια ώστε να αποτρέψει την άσκηση ισχύος από τον δικαιοπάροχο ή τον δικαιοδόχο στην αγορά προϊόντος και κατά συνέπεια δεν μπορεί να επιλύσει το πρόβλημα ανταγωνισμού στην αγορά αυτή ([50]).

129. Οι *φραγμοί εισόδου* εκτιμώνται με βάση το κατά πόσον οι ήδη υφιστάμενες εταιρείες στην αγορά μπορούν να αυξήσουν τις τιμές τους σε επίπεδο υψηλότερο από το ανταγωνιστικό, χωρίς να προκληθεί είσοδος νέου ανταγωνιστή στην αγορά. Απουσία φραγμών εισόδου, η εύκολη και γρήγορη είσοδος νέων ανταγωνιστών στην αγορά καθιστά μη επικερδείς τις κατά τα ανωτέρω αυξήσεις. Όταν είναι πιθανό να εμφανιστεί εντός ενός ή δύο ετών αποτελεσματική είσοδος νέου ανταγωνιστή στην αγορά που παρεμποδίζει ή περιορίζει την άσκηση ισχύος στην αγορά, οι φραγμοί εισόδου θεωρούνται κατά κανόνα χαμηλοί. Οι φραγμοί εισόδου μπορεί να είναι αποτέλεσμα ποικίλων παραγόντων, όπως οι οικονομίες κλίμακας και πεδίου δράσης, οι κρατικοί κανονισμοί, ιδίως όταν δημιουργούν αποκλειστικά δικαιώματα, οι κρατικές ενισχύσεις, οι εισαγωγικοί δασμοί, τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, η κυριότητα πόρων όταν η προσφορά τους είναι περιορισμένη λόγω, για παράδειγμα, φυσικών περιορισμών, οι βασικές διευκολύνσεις, το πλεονέκτημα της πρώτης κίνησης και η αφοσίωση των καταναλωτών κατόπιν έντονης διαφημιστικής εκστρατείας επί ορισμένο χρονικό διάστημα. Η σύναψη περιοριστικών συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων μπορεί επίσης να λειτουργήσει ως φραγμός εισόδου, καθιστώντας δυσκολότερη την πρόσβαση και αποκλείοντας (τους δυνητικούς) ανταγωνιστές. Φραγμοί εισόδου μπορεί να υπάρχουν σε όλα τα στάδια της διαδικασίας έρευνας και ανάπτυξης, παραγωγής και διανομής. Το ερώτημα αν ορισμένοι από αυτούς τους παράγοντες μπορούν να χαρακτηριστούν ως φραγμοί εισόδου εξαρτάται από το κατά πόσον σχετίζονται με μη ανακτήσιμα έξοδα. Μη ανακτήσιμα είναι τα έξοδα που πρέπει να πραγματοποιηθούν για να εισέλθει ή για να δραστηριοποιηθεί μια επιχείρηση σε μια αγορά, τα οποία όμως χάνονται όταν η επιχείρηση αποχωρήσει από την αγορά. Όσο μεγαλύτερο είναι το μη ανακτήσιμο κόστος, τόσο περισσότερο οι δυνητικοί νεοεισερχόμενοι πρέπει να σταθμίσουν τους κινδύνους που συνεπάγεται η είσοδος στην αγορά και τόσο περισσότερο οι ήδη υφιστάμενοι ανταγωνιστές μπορούν αξιόπιστα να απειλήσουν ότι θα πολεμήσουν τους νέους ανταγωνιστές, καθότι το μη ανακτήσιμο κόστος καθιστά δαπανηρότερη γι' αυτούς την αποχώρηση από την αγορά. Εν γένει, η είσοδος στην αγορά προϋποθέτει την πραγματοποίηση μη ανακτήσιμων εξόδων, άλλοτε ήσσονος σημασίας και άλλοτε πολύ σημαντικών. Συνεπώς, ο πραγματικός ανταγωνισμός είναι εν γένει αποτελεσματικότερος και έχει μεγαλύτερο βάρος κατά την εκτίμηση μιας υπόθεση σε σχέση με τον δυνητικό ανταγωνισμό.

130. Μια αγορά είναι *ώριμη* όταν υπάρχει επί αρκετό διάστημα, η χρησιμοποιούμενη τεχνολογία είναι γνωστή, ευρέως διαδεδομένη και δεν αλλάζει πάρα πολύ και η ζήτηση είναι σχετικά σταθερή ή φθίνουσα. Σε μια τέτοια αγορά είναι πιθανότερο να εμφανιστούν αρνητικές συνέπειες σε σχέση με μια πιο δυναμική αγορά.

131. Κατά την εκτίμηση συγκεκριμένων περιορισμών μπορεί να πρέπει να ληφθούν υπόψη *άλλοι παράγοντες*. Μεταξύ των παραγόντων αυτών περιλαμβάνονται το σωρευτικό αποτέλεσμα, δηλαδή η κάλυψη της αγοράς από παρόμοιες συμφωνίες, η διάρκεια των συμφωνιών, το κανονιστικό πλαίσιο και η ύπαρξη συμπεριφοράς που μπορεί να δείχνει ή να διευκολύνει την αθέμιτη σύμπραξη, όπως η ηγετική θέση σε θέματα τιμών, η εξαγγελία αλλαγής των τιμών και οι συζητήσεις για τη «σωστή» τιμή, η ακαμψία των τιμών συνεπεία πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας, η εφαρμογή διακρίσεων ως προς τις τιμές και η ύπαρξη αθέμιτης σύμπραξης στο παρελθόν.

1.2. *Αρνητικές συνέπειες των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης*

132. Οι αρνητικές συνέπειες στον ανταγωνισμό που μπορεί να προκύψουν από τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας είναι, ιδίως, οι εξής:

1. Μείωση του διατεχνολογικού ανταγωνισμού μεταξύ των εταιρειών που δραστηριοποιούνται σε αγορά τεχνολογίας ή σε αγορά προϊόντων που ενσωματώνουν τις εν λόγω τεχνολογίες, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της αθέμιτης σύμπραξης, ρητής και σιωπηρής·

2. αποκλεισμός ανταγωνιστών μέσω της αύξησης των εξόδων τους, του περιορισμού της πρόσβασής τους σε βασικές εισροές ή της δημιουργίας φραγμών εισόδου με άλλο τρόπο· και

3. μείωση του ενδοτεχνολογικού ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων που παράγουν προϊόντα χρησιμοποιώντας την ίδια τεχνολογία.

133. Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας μπορεί να μειώσουν το διατεχνολογικό ανταγωνισμό, δηλαδή τον ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων που χορηγούν άδειες εκμετάλλευσης ή παράγουν προϊόντα με βάση τεχνολογίες μεταξύ των οποίων υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασης. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα στην περίπτωση που επιβάλλονται αμοιβαίες υποχρεώσεις. Για παράδειγμα, σε περίπτωση αμοιβαίας μεταφοράς ανταγωνιστικών τεχνολογιών μεταξύ ανταγωνιστών, στο πλαίσιο της οποίας αμφότερα τα μέρη υποχρεούνται να γνωστοποιήσουν στον αντισυμβαλλόμενο τις μελλοντικές βελτιώσεις, περιορίζεται ο ανταγωνισμός μεταξύ των μερών ως προς την καινοτομία, διότι κανένας από τους δύο ανταγωνιστές δεν θα μπορέσει να αποκτήσει τεχνολογικό προβάδισμα έναντι του άλλου. Όταν η συμφωνία δεν οδηγεί σε ενσωμάτωση τεχνολογιών που αυξάνει την αποτελεσματικότητα, γεγονός που αντισταθμίζει τα περιοριστικά αποτελέσματα, η συμφωνία παραβαίνει το άρθρο 81.

134. Η παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών μπορεί επίσης να διευκολύνει την αθέμιτη σύμπραξη. Κατά κανόνα για να υπάρξει αθέμιτη σύμπραξη η αγορά πρέπει να χαρακτηρίζεται από συγκέντρωση και οι σχετικές επιχειρήσεις να έχουν παρεμφερείς απόψεις ως προς το τι αποτελεί κοινό τους συμφέρον και πώς πρέπει να λειτουργήσουν οι μηχανισμοί συντονισμού. Για να είναι αποτελεσματική η αθέμιτη σύμπραξη, οι επιχειρήσεις πρέπει επίσης να μπορούν να παρακολουθούν τη συμπεριφορά αλλήλων, να αντιδρούν και να αποτρέπουν την παρέκκλιση από την κοινή πολιτική στην αγορά. Οι εν λόγω συμφωνίες μπορούν να διευκολύνουν την αθέμιτη σύμπραξη αυξάνοντας τη διαφάνεια και τους φραγμούς εισόδου στην αγορά. Η αθέμιτη σύμπραξη μπορεί επίσης να διευκολυνθεί από συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που οδηγούν σε μεγάλο βαθμό σε κοινή διάρθρωση κόστους, διότι οι επιχειρήσεις που έχουν παρόμοια έξοδα είναι πιθανότερο να έχουν παρόμοιες απόψεις ως προς τους όρους συντονισμού ([51]). Η χρησιμοποίηση της ίδιας τεχνολογίας μπορεί να οδηγήσει σε κοινή διάρθρωση κόστους σε μεγάλο βαθμό. Ωστόσο, τούτο δεν ισχύει πάντα κατ' ανάγκη. Ακόμη και όταν η παραγωγή βάσει της ίδιας τεχνολογίας αποτελεί σημαντικό τμήμα της διάρθρωσης κόστους των σχετικών επιχειρήσεων, οι επί μέρους επιχειρήσεις ενδέχεται να αξιοποιούν την τεχνολογία με διαφορετική αποτελεσματικότητα, αλλά και να χρησιμοποιούν διαφορετικές εισροές, με αποτέλεσμα να έχουν διαφορετικό κόστος.

135. Στο πλαίσιο συμφωνιών παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν άμεσα ως μέσο αθέμιτης σύμπραξης, βλέπε σημείο 77 ανωτέρω. Ο κίνδυνος αθέμιτης σύμπραξης είναι ιδιαίτερα υψηλός στην περίπτωση σταυροειδούς παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών. Παρόμοιοι κίνδυνοι μπορεί να εμφανιστούν όταν ένας ανταγωνιστής χορηγεί άδεια εκμετάλλευσης τεχνολογίας σε άλλον ανταγωνιστή έναντι της καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης και αγοράζει από τον ανταγωνιστή ένα συστατικό μέρος που ενσωματώνεται στο προϊόν για το οποίο ανταγωνίζονται.

136. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορούν επίσης να επηρεάσουν το διατεχνολογικό ανταγωνισμό δημιουργώντας φραγμούς εισόδου και επέκτασης ανταγωνιστών στην αγορά. Αυτό το φαινόμενο αποκλεισμού μπορεί να προέλθει από περιορισμούς που εμποδίζουν τους δικαιοδόχους να αποκτούν άδειες εκμετάλλευσης από τρίτους ή που δημιουργούν αντικίνητρα προς τούτο. Για παράδειγμα, είναι δυνατό να αποκλειστούν τρίτοι όταν οι ήδη υφιστάμενοι δικαιοπάροχοι επιβάλλουν στους δικαιοδόχους υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού σε τέτοιο βαθμό ώστε υπάρχει ανεπαρκής αριθμός δικαιοδόχων διαθέσιμος σε τρίτους και όταν η είσοδος στην αγορά στο επίπεδο των δικαιοδόχων είναι δύσκολη. Οι προμηθευτές υποκατάστατης τεχνολογίας μπορεί επίσης να αποκλειστούν όταν ένας δικαιοπάροχος με επαρκή βαθμό ισχύος στην αγορά συνδέει διάφορα μέρη μιας τεχνολογίας και χορηγεί άδεια εκμετάλλευσης για όλα αυτά τα μέρη μαζί, τη στιγμή που ένα μόνο μέρος είναι βασικό για την παραγωγή ενός προϊόντος.

137. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορούν επίσης να μειώσουν τον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό, δηλαδή τον ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων που παράγουν με βάση την ίδια τεχνολογία. Μια συμφωνία που επιβάλλει εδαφικούς περιορισμούς στους δικαιοδόχους, παρεμποδίζοντάς τους να πραγματοποιούν πωλήσεις στην περιοχή του αντισυμβαλλόμενου, μειώνει τον ανταγωνισμό μεταξύ τους. Ο ενδοτεχνολογικός ανταγωνισμός μειώνεται επίσης όταν ο δικαιοπάροχος δεσμεύεται ότι θα ορίσει έναν μόνο ή περιορισμένο αριθμό δικαιοδόχων ή ότι θα περιορίσει την παραγωγή τους σε ορισμένες ποσότητες. Οι συμφωνίες αυτές αποκλείουν τους δυνητικούς δικαιοδόχους και μπορούν επίσης να μειώσουν τον ανταγωνισμό μεταξύ υπαρχόντων δικαιοδόχων. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορούν επίσης να μειώσουν τον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό διευκολύνοντας την αθέμιτη σύμπραξη μεταξύ δικαιοδόχων. Επιπλέον, οι συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης που μειώνουν τον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό μπορούν να διευκολύνουν την αθέμιτη σύμπραξη μεταξύ των κατόχων ανταγωνιστικών τεχνολογιών ή να μειώσουν τον διατεχνολογικό ανταγωνισμό αυξάνοντας τους φραγμούς εισόδου.

1.3. *Θετικές συνέπειες των περιοριστικών συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης και πλαίσιο εξέτασης αυτών*

138. Οι περιοριστικές συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορούν επίσης να έχουν θετικές συνέπειες στον ανταγωνισμό υπό μορφή αύξησης της αποτελεσματικότητας που μπορεί να αντισταθμίζουν τις αρνητικές τους συνέπειες στον ανταγωνισμό. Η εκτίμηση αυτών των παραγόντων γίνεται στο πλαίσιο του άρθρου 81 παράγραφος 3, το οποίο προβλέπει εξαίρεση από τον κανόνα απαγόρευσης του άρθρου 81 παράγραφος 1. Για να είναι εφαρμοστέα η εν λόγω εξαίρεση, η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης πρέπει να αποφέρει αντικειμενικά οικονομικά οφέλη, οι περιορισμοί του ανταγωνισμού πρέπει να είναι απαραίτητοι για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, οι καταναλωτές πρέπει να λαμβάνουν δίκαιο τμήμα από τα κέρδη αποτελεσματικότητας, και η συμφωνία δεν πρέπει να παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού σε σημαντικό τμήμα των σχετικών προϊόντων.

139. Όσον αφορά τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης έχουν ειδικότερα τη δυνατότητα συνδυασμού συμπληρωματικών τεχνολογιών και άλλων αγαθών, με αποτέλεσμα να είναι δυνατή η διάθεση νέων ή βελτιωμένων προϊόντων στην αγορά ή η παραγωγή υπαρχόντων προϊόντων με χαμηλότερο κόστος. Εκτός του πλαισίου των συμπράξεων ιδιαίτερης σοβαρότητας, οι συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης είναι συχνές, διότι είναι αποτελεσματικότερο για τον δικαιοπάροχο να χορηγήσει άδεια εκμετάλλευσης της τεχνολογίας από ό,τι να την εκμεταλλεύεται ο ίδιος. Τούτο μπορεί να ισχύει ιδιαίτερα σε περίπτωση που ο δικαιοδόχος ήδη έχει πρόσβαση στα απαραίτητα μέσα παραγωγής. Η συμφωνία επιτρέπει στον δικαιοδόχο να αποκτήσει πρόσβαση σε μια τεχνολογία που μπορεί να συνδυαστεί με τα μέσα αυτά, επιτρέποντάς του έτσι να εκμεταλλευθεί νέες ή βελτιωμένες τεχνολογίες. Άλλο ένα παράδειγμα δυνητικής βελτίωσης της αποτελεσματικότητας είναι η περίπτωση κατά την οποία ο δικαιοδόχος ήδη διαθέτει μια τεχνολογία, αλλά ο συνδυασμός αυτής της τεχνολογίας με την τεχνολογία του δικαιοπαρόχου οδηγεί σε συνεργίες. Όταν οι δύο τεχνολογίες συνδυάζονται, ο δικαιοδόχος μπορεί να επιτύχει μια σχέση κόστους/παραγωγής που δεν θα ήταν δυνατή διαφορετικά. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε βελτίωση της αποτελεσματικότητας στο στάδιο της διανομής, με τον ίδιο τρόπο όπως οι κάθετες συμφωνίες διανομής. Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας σε αυτό το στάδιο μπορεί να λάβει τη μορφή μείωσης των εξόδων ή παροχής πολύτιμων υπηρεσιών στους καταναλωτές. Οι θετικές συνέπειες των κάθετων συμφωνιών περιγράφονται στις κατευθυντήριες γραμμές για τους κάθετους περιορισμούς ([52]). Ένα ακόμη παράδειγμα πιθανής βελτίωσης της αποτελεσματικότητας αποτελούν οι συμφωνίες βάσει των οποίων κάτοχοι τεχνολογίας δημιουργούν ένα τεχνολογικό πακέτο με σκοπό να παραχωρήσουν άδεια εκμετάλλευσής του σε τρίτους. Αυτές οι κοινοπρακτικές συμφωνίες μπορούν ιδίως να μειώσουν το κόστος συναλλαγής, καθότι οι δικαιοδόχοι δεν χρειάζεται να συνάψουν χωριστές συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης με κάθε δικαιοπάροχο.

140. Κατά την εφαρμογή του κριτηρίου του απαραίτητου χαρακτήρα των περιορισμών που προβλέπεται στο άρθρο 81 παράγραφος 3, η Επιτροπή εξετάζει ειδικότερα αν μεμονωμένοι περιορισμοί επιτρέπουν την αποτελεσματικότερη άσκηση της εκάστοτε δραστηριότητας από ό,τι αν δεν υπήρχε η συμφωνία ή ο περιορισμός. Εφόσον η εφαρμογή μιας εναλλακτικής λύσης που κρίνεται λιγότερο περιοριστική θα οδηγούσε σε σημαντικά μικρότερη αποτελεσματικότητα, ο περιορισμός θεωρείται απαραίτητος. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις πρέπει ενδεχομένως να εξετάζεται επίσης αν η συμφωνία καθαυτή είναι απαραίτητη για να επιτευχθεί η βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Τούτο μπορεί να ισχύει, για παράδειγμα, στην περίπτωση κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας που περιλαμβάνουν συμπληρωματικές, αλλά μη βασικές τεχνολογίες ([53]). Στην περίπτωση αυτή πρέπει να εξετάζεται κατά πόσον η ένταξη αυτών των τεχνολογιών στην κοινοπραξία οδηγεί σε ιδιαίτερη βελτίωση της αποτελεσματικότητας ή κατά πόσον η κοινοπραξία μπορεί να περιοριστεί σε τεχνολογίες για τις οποίες δεν υπάρχουν υποκατάστατα, χωρίς σημαντική μείωση της αποτελεσματικότητας. Στην περίπτωση απλών συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ δύο μερών κατά γενικό κανόνα δεν είναι απαραίτητη περαιτέρω εξέταση πέραν του απαραίτητου χαρακτήρα των επί μέρους περιορισμών. Κατά κανόνα δεν υπάρχει λιγότερο περιοριστική εναλλακτική λύση έναντι της συμφωνίας παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης.

141. Η προϋπόθεση που υπαγορεύει ότι οι καταναλωτές πρέπει να λαμβάνουν δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει συνεπάγεται ότι οι καταναλωτές των προϊόντων που παράγονται χρησιμοποιώντας την άδεια εκμετάλλευσης πρέπει τουλάχιστον να αποζημιώνονται για τις αρνητικές συνέπειες της συμφωνίας ([54]). Τούτο σημαίνει ότι η βελτίωση της αποτελεσματικότητας πρέπει να αντισταθμίζει πλήρως τις αρνητικές συνέπειες που προκαλεί η συμφωνία στις τιμές και στην παραγωγή. Τούτο μπορεί να επιτευχθεί μέσω των συνεπειών της συμφωνίας στη διάρθρωση κόστους των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων, παρέχοντάς τους το κίνητρο να μειώσουν την τιμή, ή επιτρέποντας στους καταναλωτές να αποκτήσουν πρόσβαση σε νέα ή βελτιωμένα προϊόντα, αποζημιώνοντάς τους για την πιθανή αύξηση των τιμών.

142. Η τελευταία προϋπόθεση του άρθρου 81 παράγραφος 3, κατά την οποία η συμφωνία δεν πρέπει να παρέχει στους συμβαλλομένους τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού σε σημαντικό τμήμα των σχετικών προϊόντων, συνεπάγεται ότι πρέπει να εξεταστούν οι υπόλοιπες ανταγωνιστικές πιέσεις στην αγορά και οι συνέπειες της συμφωνίες στις εναπομένουσες πηγές ανταγωνισμού. Κατά την εφαρμογή της τελευταίας προϋπόθεσης του άρθρου 81 παράγραφος 3, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σχέση μεταξύ του άρθρου 81 παράγραφος 3 και του άρθρου 82. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία, η εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 δεν προδικάζει τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 82 της συνθήκης ([55]). Επιπλέον, δεδομένου ότι τόσο το άρθρο 81 όσο και το άρθρο 82 επιδιώκουν τη διατήρηση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά, για λόγους συνέπειας το άρθρο 81 παράγραφος 3 πρέπει να ερμηνευθεί κατά την έννοια ότι αποκλείει κάθε εφαρμογή του κανόνα της εξαίρεσης σε περιοριστικές συμφωνίες που αποτελούν κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης ([56]).

143. Το γεγονός ότι η συμφωνία μειώνει σημαντικά μία διάσταση του ανταγωνισμού δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι καταργείται ο ανταγωνισμός κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 3. Για παράδειγμα, μια κοινοπραξία εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί να έχει οδηγήσει στη δημιουργία ενός βιομηχανικού προτύπου, με αποτέλεσμα να υπάρχει λιγοστός ανταγωνισμός ως προς τον τεχνολογικό μορφότυπο. Από τη στιγμή που οι σημαντικότερες επιχειρήσεις της αγοράς υιοθετήσουν έναν συγκεκριμένο μορφότυπο, τα δικτυακά αποτελέσματα καθι-

στούν πολύ δύσκολη τη βιωσιμότητα εναλλακτικών μορφότυπων. Ωστόσο, τούτο δεν σημαίνει ότι η εκ των πραγμάτων δημιουργία ενός βιομηχανικού προτύπου καταργεί τον ανταγωνισμό κατά την έννοια της τελευταίας προϋπόθεσης του άρθρου 81 παράγραφος 3. Στο πλαίσιο του προτύπου οι προμηθευτές μπορούν να ανταγωνίζονται ως προς την τιμή, την ποιότητα και τα χαρακτηριστικά του προϊόντος. Ωστόσο, για να πληροί η συμφωνία το άρθρο 81 παράγραφος 3, πρέπει να εξασφαλίζεται ότι η συμφωνία δεν περιορίζει τον ανταγωνισμό ως προς τους ανωτέρω παράγοντες και δεν περιορίζει αδικαιολόγητα τη μελλοντική καινοτομία.

2. **Η εφαρμογή του άρθρου 81 σε διάφορα είδη περιορισμών που περιέχονται σε συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης**

144. Το παρόν κεφάλαιο πραγματεύεται διάφορα είδη περιορισμών που είναι συνήθεις στις συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης και ενδέχεται να προκαλούν περιορισμό του ανταγωνισμό. Οι περιορισμοί που εξετάστηκαν σε προηγούμενα σημεία αυτών των κατευθυντήριων γραμμών, ιδίως στα κεφάλαια III.4 και III.5, στο παρόν κεφάλαιο εξετάζονται στις γενικές τους μόνον γραμμές.

145. Το παρόν κεφάλαιο καλύπτει τόσο τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών, όσο και τις συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών. Ως προς τις δεύτερες, γίνεται διαχωρισμός – όταν απαιτείται – μεταξύ αμοιβαίων και μη αμοιβαίων συμφωνιών. Ο διαχωρισμός αυτός δεν χρειάζεται στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών. Όταν οι επιχειρήσεις δεν είναι ούτε πραγματικοί ούτε δυνητικοί ανταγωνιστές σε σχετική αγορά τεχνολογίας ή σε αγορά προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία, η σταυροειδής χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης από πρακτική άποψη δεν διαφέρει από δύο χωριστές άδειες εκμετάλλευσης. Ως σταυροειδής χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης ορίζεται η συμφωνία βάσει της οποίας ο ένας συμβαλλόμενος χορηγεί στον αντισυμβαλλόμενο άδεια εκμετάλλευσης και αποκτά άδεια εκμετάλλευσης από τον αντισυμβαλλόμενο, ενώ και οι δύο τεχνολογίες προορίζονται για εσωτερική χρήση. Η αμοιβαία χορήγηση άδειας εκμετάλλευσης δεν καλύπτει τις συμφωνίες βάσει των οποίων οι συμβαλλόμενοι δημιουργούν ένα πακέτο τεχνολογιών και παρέχουν σε τρίτους άδεια εκμετάλλευσης αυτού του πακέτου. Οι συμφωνίες αυτές ορίζονται ως κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας και εξετάζονται στο κεφάλαιο 4.

146. Το παρόν κεφάλαιο δεν πραγματεύεται τις υποχρεώσεις συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης οι οποίες, ανεξαρτήτως των ιδιαίτερων περιστάσεων κάθε υπόθεσης, δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1. Μεταξύ των υποχρεώσεων αυτών περιλαμβάνονται ενδεικτικά οι εξής: α) υποχρεώσεις εμπιστευτικότητας, β) υποχρεώσεις των δικαιοδόχων να μην χορηγούν περαιτέρω άδειες εκμετάλλευσης, γ) υποχρεώσεις περί μη χρησιμοποίησης της παραχωρούμενης τεχνολογίας μετά τη λήξη της συμφωνίας, υπό τον όρο ότι η παραχωρούμενη τεχνολογία παραμένει σε ισχύ, δ) υποχρεώσεις παροχής συνδρομής στον δικαιοπάροχο για την επιβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας που καλύπτει η άδεια, ε) υποχρεώσεις καταβολής ελάχιστων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης ή παραγωγής μιας ελάχιστης ποσότητας προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία και στ) υποχρεώσεις χρησιμοποίησης του εμπορικού σήματος του δικαιοπαρόχου ή αναγραφής του ονόματός του στο προϊόν.

2.1. *Υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης*

147. Οι συμβαλλόμενοι σε μια συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης κατά κανόνα είναι ελεύθεροι να καθορίσουν τα δικαιώματα που πρέπει να καταβάλλει ο δικαιοδόχος και τον τρόπο καταβολής τους, χωρίς η συμφωνία να εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Η αρχή αυτή έχει εφαρμογή τόσο σε συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών, όσο και σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών, με την επιφύλαξη όσων έχουν ήδη αναφερθεί για τις συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών στα σημεία 77 και 135 σχετικά με την αμοιβαία καταβολή δικαιωμάτων και στο σημείο 78 σχετικά με τα δικαιώματα επί προϊόντων που δεν ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Στο πλαίσιο των σταυροειδών αδειών εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών οι υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων μπορεί να ισοδυναμούν με καθορισμό τιμών και έτσι αποτελούν σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού. Όταν η υποχρέωση καταβολής δικαιωμάτων επεκτείνεται σε προϊόντα που παράγονται με τεχνολογία του δικαιοδόχου, η συμφωνία αυξάνει τα έξοδα του δικαιοδόχου και καθιστά τη δική του τεχνολογία λιγότερο ανταγωνιστική.

148. Οι υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης μπορεί για παράδειγμα να λάβουν τη μορφή της καταβολής ενός εφάπαξ ποσού, ενός ποσοστού επί της τιμής πώλησης ή ενός σταθερού ποσού για κάθε προϊόν που ενσωματώνει την παραχωρούμενη τεχνολογία. Σε περίπτωση που η παραχωρούμενη τεχνολογία σχετίζεται με εισροή, η οποία ενσωματώνεται στο τελικό προϊόν, κατά κανόνα ο υπολογισμός των δικαιωμάτων με βάση την τιμή του τελικού προϊόντος δεν αποτελεί περιορισμό του ανταγωνισμού, υπό τον όρο ότι το τελικό προϊόν ενσωματώνει την παραχωρούμενη τεχνολογία. Ο δικαιοπάροχος κατά κανόνα μπορεί επίσης να εφαρμόσει διαφορετικά δικαιώματα εκμετάλλευσης σε κάθε δικαιοδόχο χωρίς να παραβαίνει το άρθρο 81 παράγραφος 1.

149. Ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει εφαρμογή εφόσον η τεχνολογία είναι έγκυρη και σε ισχύ, οι συμβαλλόμενοι μπορούν κατά κανόνα, χωρίς να παραβαίνουν το άρθρο 81 παράγραφος 1, να συμφωνήσουν να επεκτείνουν τις υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων πέραν της διάρκειας των παραχωρούμενων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Από τη στιγμή που θα λήξουν αυτά τα δικαιώματα, τρίτοι μπορούν να εκμεταλλευθούν νόμιμα τη σχετική τεχνολογία και να ανταγωνίζονται με τους συμβαλλομένους. Αυτός ο πραγματικός και δυνητικός ανταγωνισμός κατά κανόνα αρκεί για να εξασφαλίσει ότι η εν λόγω υποχρέωση δεν έχει σημαντικές επιζήμιες συνέπειες για τον ανταγωνισμό. Ωστόσο, κατ' εξαίρεση το άρθρο 81 παράγραφος 1 μπορεί να έχει εφαρμογή όταν τρίτοι αντιμετωπίζουν σημαντικούς φραγμούς εισόδου, οι οποίοι παρεμποδίζουν ή καθυστερούν την είσοδό τους ως αποτελεσματικών ανταγωνιστών. Σε τέτοιες περιπτώσεις η συμφωνία μπορεί να επιτρέπει σε έναν δικαιοπάροχο με σημαντική ισχύ στην αγορά να διατηρεί αυτή την ισχύ αυξάνοντας τα έξοδα των (πρώην) δικαιοδόχων του, οι οποίοι μπορούν να χρησιμοποιούν την τεχνολογία, χωρίς να εξαρτώνται πλέον από τη συμφωνία.

150. Στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, η απαλλαγή κατά κατηγορία καλύπτει συμφωνίες στο πλαίσιο των οποίων τα δικαιώματα υπολογίζονται με βάση όλα τα προϊόντα, ανεξαρτήτως αν χρησιμοποιείται η παραχωρούμενη τεχνολογία. Οι συμφωνίες αυτές μπορεί μεν να διευκολύνουν τη μέτρηση των δικαιωμάτων, αλλά μπορεί επίσης να οδηγήσουν σε αποκλεισμό αυξάνοντας το κόστος εισροών από τρίτους και έτσι μπορεί να έχουν παρόμοια αποτελέσματα με τις υποχρεώσεις μη ανταγωνισμού. Αν ο δικαιοδόχος λάβει άδεια εκμετάλλευσης τεχνολογίας από τρίτο, το κόστος της άδειας αυξάνεται από τα δικαιώματα που πρέπει να καταβάλει στον δικαιοπάροχο. Συνεπώς, εκτός του πεδίου εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία πρέπει να εξετάζεται αν ο περιορισμός οδηγεί σε φαινόμενα αποκλεισμού. Προς τούτο πρέπει να χρησιμοποιείται το πλαίσιο εξέτασης που εκτίθεται στο κεφάλαιο 2.7. Σε περίπτωση σημαντικού φαινομένου αποκλεισμού οι εν λόγω συμφωνίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1 και είναι απίθανο να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3.

2.2. *Αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης και περιορισμοί των πωλήσεων*

151. Μια άδεια εκμετάλλευσης είναι αποκλειστική για τους σκοπούς του παρόντος εγγράφου όταν ο δικαιοπάροχος δεσμεύεται ότι δεν θα χορηγήσει άδεια εκμετάλλευσης σε κανέναν άλλο δικαιοδόχο ή ότι δεν θα χορηγήσει άδεια εκμετάλλευσης σε άλλους δικαιοδόχους εντός συγκεκριμένης περιοχής ή σε σχέση με συγκεκριμένη κατηγορία πελατών. Μια αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης καθεαυτήν δεν συνεπάγεται ότι ο δικαιοπάροχος περιορίζεται ως προς τον τόπο όπου μπορεί να παράγει προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία ή ότι ο δικαιοπάροχος και άλλοι δικαιοδόχοι υπόκεινται σε περιορισμούς σχετικά με τις πωλήσεις στην αποκλειστική περιοχή ή στην αποκλειστική κατηγορία πελατών. Ωστόσο, πολύ συχνά οι συμφωνίες παραχώρησης αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης συνοδεύονται από περιορισμούς των πωλήσεων. Όσον αφορά τους εν λόγω περιορισμούς των πωλήσεων, είναι σημαντικό να διαχωρίζονται οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών από τις αντίστοιχες συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών. Οι περιορισμοί των πωλήσεων που περιέχονται σε συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών ορίζονται ως σοβαροί περιορισμοί σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ (βλέπε σημείο 81). Οι περιορισμοί των πωλήσεων σε συμφωνίες παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστών εξετάζονται στη συνέχεια (βλέπε σημεία 157 έως 161).

152. Μεταξύ ανταγωνιστών ο περιορισμός που υποχρεώνει τον δικαιοπάροχο να μην χορηγεί άδεια εκμετάλλευσης σε άλλους δικαιοδόχους εν γένει ή σε συγκεκριμένη περιοχή ή κατηγορία πελατών μπορεί να έχει ως κύριο επιζήμιο για τον ανταγωνισμό αποτέλεσμα τον αποκλεισμό άλλων (δυνητικών) δικαιοδόχων. Επιπλέον, περιορίζοντας την είσοδο στην αγορά, τούτο μπορεί να διευκολύνει την αθέμιτη σύμπραξη μεταξύ των συμβαλλομένων και να περιορίσει τον διατεχνολογικό ανταγωνισμό. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα όταν συμβαλλόμενοι που κατέχουν σημαντική θέση στην αγορά συνάπτουν αμοιβαία συμφωνία, χορηγώντας αμοιβαία αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης των αντίστοιχων τεχνολογιών τους. Στην περίπτωση αυτή οι συμβαλλόμενοι συμφωνούν να μην χορηγήσουν σε τρίτους άδεια εκμετάλλευσης εντός του πεδίου εφαρμογής της αποκλειστικότητας.

153. Μεταξύ μη ανταγωνιστών ο περιορισμός που υποχρεώνει τον δικαιοπάροχο να μην χορηγεί άδεια εκμετάλλευσης σε άλλους δικαιοδόχους εν γένει ή σε συγκεκριμένη περιοχή ή κατηγορία πελατών που παραχωρείται στον δικαιοδόχο, μπορεί να έχει δύο κύρια επιζήμια για τον ανταγωνισμό αποτελέσματα: α) τον αποκλεισμό άλλων (δυνητικών) δικαιοδόχων, και β) τη μείωση του διατεχνολογικού ανταγωνισμού μεταξύ δικαιοπαρόχου και δικαιοδόχων, ιδίως σε συνδυασμό με περιορισμούς των πωλήσεων.

154. Ωστόσο, η χορήγηση αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης μπορεί επίσης να προκαλέσει βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Για παράδειγμα, η αποκλειστικότητα μπορεί να ωθήσει τον δικαιοδόχο να πραγματοποιήσει γρηγορότερα επενδύσεις για την εκμετάλλευση της παραχωρούμενης τεχνολογίας. Μπορεί επίσης να προωθήσει τις συνεχείς επενδύσεις αποτρέποντας τον παρασιτισμό. Ο βαθμός στον οποίο ανακύπτει το πρόβλημα του παρασιτισμού εξαρτάται από τη φύση των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία και από το βαθμό στον οποίο ο δικαιοδόχος συμμετέχει στο μάρκετινγκ και στην εξυπηρέτηση πριν από την πώληση. Όταν ο δικαιοδόχος πωλεί τα προϊόντα θέτοντας το δικό του σήμα, οι δυνατότητες παρασιτισμού είναι πιο περιορισμένες από ό,τι όταν τα προϊόντα πωλούνται υπό κοινό σήμα.

155. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι ο βασικός κίνδυνος που απορρέει για τον ανταγωνισμό από τη χορήγηση αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης χωρίς περιορισμούς των πωλήσεων είναι ο αποκλεισμός των δυνητικών δικαιοδόχων. Στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών, οι συμφωνίες παραχώρησης αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου μεριδίου αγοράς 20 %. Όταν γίνεται υπέρβαση αυτού του ορίου, οι συμφωνίες χορήγησης αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών μπορεί να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1, ιδίως όταν ο δικαιοδόχος διαθέτει σε σημαντικό βαθμό ισχύ στην αγορά, η είσοδος στην αγορά τεχνολογίας είναι δύσκολη και η παραχωρούμενη τεχνολογία αποτελεί πραγματική πηγή ανταγωνισμού στην αγορά. Υπό τις συνθήκες αυτές μια αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης μπορεί να αποκλείσει τρίτους και να επιτρέψει στον δικαιοδόχο να διατηρήσει την ισχύ του στην αγορά. Ο δικαιοδόχος θα είναι πιθανώς διατεθειμένος να μοιραστεί τα κέρδη του με τον δικαιοπάροχο, προκειμένου να εμποδίσει την είσοδο νέων ανταγωνιστών ή την επέκταση υφιστάμενων ανταγωνιστών στην αγορά. Ειδικότερα, προκειμένου να διατηρήσει τη θέση του στην αγορά, ο δικαιοδόχος μπορεί να είναι διατεθειμένος να καταβάλει υψηλότερο αντίτιμο για την αποκλειστική άδεια εκμετάλλευσης από ό,τι τρίτοι που θα αντιμετώπιζαν τον ανταγωνισμό του δικαιοδόχου. Υπό τις συνθήκες αυτές είναι πολύ απίθανο να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Ακόμη και αν ο συνδυασμός των δύο τεχνολογιών οδηγεί σε βελτίωση της αποτελεσματικότητας, η αποκλειστικότητα είναι απίθανο να είναι απαραίτητη.

156. Στην περίπτωση αμοιβαίας συμφωνίας μεταξύ ανταγωνιστών, βάσει της οποίας οι συμβαλλόμενοι παρέχουν αμοιβαία άδεια εκμετάλλευσης της τεχνολογίας τους, εκτός από τον κίνδυνο αποκλεισμού άλλων δικαιοδόχων, υπάρχει επιπλέον ο κίνδυνος να μειώνει η συμφωνία τον διατεχνολογικό ανταγωνισμό μεταξύ των συμβαλλομένων. Απουσία της ρήτρας αποκλειστικότητας, οι συμβαλλόμενοι θα μπορούσαν να παρέχουν άδεια εκμετάλλευσης σε τρίτους, οι οποίοι θα αποτελούσαν νέα πηγή ανταγωνισμού στην αγορά. Συμφωνώντας να μην το πράξουν,

οι συμβαλλόμενοι εξασφαλίζουν ότι οι ίδιοι θα αποτελούν τη μοναδική πηγή προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Οι εν λόγω συμφωνίες είναι πιθανό να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1 όταν οι συμβαλλόμενοι κατέχουν σημαντική ισχύ στην αγορά. Για να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, θα πρέπει να αποδειχθεί ότι οι άδειες εκμετάλλευσης οδηγούν σε ενσωμάτωση τεχνολογιών που βελτιώνει την αποτελεσματικότητα προς όφελος των καταναλωτών και ότι η αποκλειστικότητα είναι αναγκαία για να επιτευχθεί η βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Η αποκλειστικότητα κατά κανόνα θεωρείται αναγκαία όταν η χρησιμοποίηση της παραχωρούμενης τεχνολογίας απαιτεί υψηλές μη ανακτήσιμες επενδύσεις. Στην περίπτωση αυτή οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι δικαιοδόχοι μπορεί να είναι τέτοιοι, ώστε να είναι αναγκαία η αποκλειστικότητα για να παροτρυνθούν να προβούν στις επενδύσεις.

157. Στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, η χορήγηση αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης καλύπτεται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου μεριδίου αγοράς 30 %. Σε περίπτωση υπέρβασης αυτού του ορίου, η χορήγηση αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης καθεαυτήν είναι απίθανο να οδηγήσει σε σημαντικά φαινόμενα αποκλεισμού, εκτός αν υπάρχουν λίγες μόνο βιώσιμες τεχνολογίες στην αγορά και οι περισσότερες διαθέσιμες τεχνολογίες παραχωρούνται προς εκμετάλλευση κατ' αποκλειστικότητα. Ο προκαλούμενος αποκλεισμός είναι σοβαρότερος όταν δύο ή περισσότεροι δικαιοπάροχοι παρέχουν μέσω χωριστών διμερών συμφωνιών αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης στον ίδιο δικαιοδόχο, παρά όταν οι τεχνολογίες παραχωρούνται σε διαφορετικούς δικαιοδόχους. Οι πολλαπλές αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης προς τον ίδιο δικαιοδόχο μπορούν επίσης να διευκολύνουν την αθέμιτη σύμπραξη μεταξύ δικαιοπαρόχων που ανταγωνίζονται στην ίδια αγορά τεχνολογίας. Η παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης στον ίδιο ή στους ίδιους δικαιοδόχους μπορεί να επιτρέψει στους δικαιοπαρόχους να συντονίσουν τη συμπεριφορά τους όσον αφορά τα δικαιώματα, δηλαδή το τίμημα της άδειας εκμετάλλευσης. Ωστόσο, ο συντονισμός αυτός είναι δυσκολότερος στην περίπτωση της χορήγησης άδειας εκμετάλλευσης από ό,τι στην περίπτωση της διανομής, όπου η πολλαπλή αποκλειστική αντιπροσωπεία μπορεί να προκαλέσει σοβαρότερα προβλήματα ανταγωνισμού ([57]). Ωστόσο, όπως και στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών, η αποκλειστικότητα μπορεί να είναι απαραίτητη για να παροτρυνθεί ο δικαιοδόχος να επενδύσει στην παραχωρούμενη τεχνολογία, οπότε οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 ενδέχεται να πληρούνται. Όταν ο δικαιοδόχος πρέπει να προβεί σε σημαντικές μη ανακτήσιμες επενδύσεις, οι συμφωνίες παραχώρησης αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης είναι πιθανό να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, εκτός αν δεν υπάρχουν πραγματικές εναλλακτικές λύσεις έναντι της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου στην αγορά ή εκτός αν οι περισσότερες διαθέσιμες τεχνολογίες έχουν παραχωρηθεί στον ίδιο δικαιοδόχο.

158. Οι περιορισμοί των πωλήσεων από τα μέρη στο πλαίσιο αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης εξετάζονται στο κεφάλαιο II.4. σχετικά με τους σοβαρούς περιορισμούς που περιέχονται στο άρθρο 4 του ΚΑΚΜΤ, καθώς και στο σημείο 151 ανωτέρω όσον αφορά τις συμφωνίες χορήγησης αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών. Όσον αφορά τους περιορισμούς των πωλήσεων μεταξύ μη ανταγωνιστών, υπενθυμίζεται ότι οι περιορισμοί αυτοί καλύπτονται από το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ (βλέπε σημεία 90 έως 96 ανωτέρω). Οι περιορισμοί των πωλήσεων κατ' αρχήν αποτελούν σοβαρούς περιορισμούς, αλλά υπάρχουν ορισμένες σημαντικές εξαιρέσεις στον κανόνα αυτό.

159. Υπενθυμίζεται ότι στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών, οι περιορισμοί των πωλήσεων μεταξύ του δικαιοπαρόχου και μεμονωμένων δικαιοδόχων καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι το ανώτατο όριο μεριδίου αγοράς. Σε περίπτωση υπέρβασης αυτού του ορίου, οι περιορισμοί των ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων μεταξύ περιοχών ή ομάδων πελατών που έχουν ανατεθεί κατ' αποκλειστικότητα στον δικαιοπάροχο, αφενός, και περιοχών και ομάδων πελατών που μέσω της άδειας εκμετάλλευσης παραχωρούνται κατ' αποκλειστικότητα στον δικαιοδόχο, αφετέρου, ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Τούτο μπορεί να ισχύει όταν ο δικαιοπάροχος κατέχει ο ίδιος σημαντική ισχύ στην αγορά και στην περίπτωση σωρευτικού αποτελέσματος παρόμοιων συμφωνιών συναπτόμενων από δικαιοπαρόχους οι οποίοι κατέχουν μαζί ισχυρή θέση στην αγορά. Ωστόσο, όταν οι συμβαλλόμενοι δεν είναι ανταγωνιστές και όταν βάσει αντικειμενικών παραγόντων συνάγεται ότι απουσία των περιορισμών των πωλήσεων δεν θα υπήρχε παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης, τότε η συμφωνία δεν εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Τούτο μπορεί να συμβαίνει όταν ο δικαιοπάροχος δραστηριοποιείται στην ίδια αγορά προϊόντος με τον δικαιοδόχο και όταν χωρίς την άδεια εκμετάλλευσης ο δικαιοδόχος δεν θα βρισκόταν στην αγορά. Ο ιδιοκτήτης τεχνολογίας δεν είναι δυνατό να δημιουργήσει άμεσο ανταγωνισμό με τον εαυτό του στο πλαίσιο της δικής του τεχνολογίας.

160. Οι περιορισμοί των πωλήσεων του δικαιοδόχου, όταν εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1, είναι πιθανό να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, εκτός αν δεν υπάρχουν πραγματικές εναλλακτικές λύσεις έναντι της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου στην αγορά ή οι υπάρχουσες εναλλακτικές τεχνολογίες έχουν παραχωρηθεί με άδεια εκμετάλλευσης στον δικαιοδόχο από τρίτα μέρη. Οι περιορισμοί αυτοί και ιδιαίτερα οι περιορισμοί των ενεργητικών πωλήσεων είναι πιθανό να είναι απαραίτητοι για να παροτρυνθεί ο δικαιοδόχος να επενδύσει στην παραγωγή, το μάρκετινγκ και την πώληση των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Πιθανώς το κίνητρο του δικαιοδόχου να πραγματοποιήσει επενδύσεις θα ήταν πολύ μικρότερο, αν αντιμετώπιζε τον άμεσο ανταγωνισμό του δικαιοπαρόχου, του οποίου το κόστος παραγωγής δεν επιβαρύνεται από την καταβολή δικαιωμάτων, γεγονός που θα μπορούσε να οδηγήσει σε μειωμένη επενδυτική δραστηριότητα.

161. Μεταξύ δικαιοδόχων ο ΚΑΚΜΤ χορηγεί απαλλαγή κατά κατηγορία στους περιορισμούς των ενεργητικών πωλήσεων μεταξύ αποκλειστικών περιοχών ή αποκλειστικών ομάδων πελατών. Σε περίπτωση υπέρβασης του ανώτατου ορίου για το μερίδιο αγοράς, οι περιορισμοί των ενεργητικών πωλήσεων μεταξύ των αποκλειστικών περιοχών και ομάδων πελατών των δικαιοδόχων περιορίζουν τον διατεχνολογικό ανταγωνισμό και είναι πιθανό να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1, όταν ο δεδομένος δικαιοδόχος έχει σε σημαντικό βαθμό ισχύ στην αγορά. Ωστόσο, οι περιορισμοί αυτοί ενδέχεται να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, όταν είναι απαραίτητοι για να αποτραπεί ο παρασιτισμός και για να παροτρυνθεί ο δικαιοδόχος να πραγματοποιήσει την απαραίτητη επένδυση για την αποτελεσματική εκμετάλλευση της παραχωρούμενης τεχνολογίας εντός της περιοχής του και να προωθήσει τις πωλήσεις του παραχωρούμενου προϊόντος. Οι περιορισμοί των παθητικών πωλήσεων καλύπτονται από τον κατάλογο σοβαρών περιορισμών του άρθρου 4 παράγραφος 2 στοιχείο β), βλ. σημείο 93. Οι περιορισμοί αυτοί είναι απίθανο να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3.

162. Οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης βάσει των οποίων δύο ή περισσότεροι συμβαλλόμενοι χορηγούν σταυροειδώς άδειες εκμετάλλευσης τεχνολογίας σε βάση αποκλειστικότητας δημιουργούν ιδιαίτερες ανησυχίες όταν το σύνολο των τεχνολογιών που παραχωρούνται βάσει των συμφωνιών αυτών δημιουργεί εκ των πραγμάτων ένα βιομηχανικό πρότυπο στο οποίο πρέπει να έχουν πρόσβαση οι τρίτοι για να ανταγωνίζονται αποτελεσματικά στην αγορά. Στις περιπτώσεις αυτές η συμφωνία δημιουργεί ένα κλειστό πρότυπο διαθέσιμο αποκλειστικά στους συμβαλλομένους. Η Επιτροπή θα εκτιμά τις συμφωνίες αυτού του είδους με βάση τις ίδιες αρχές που εφαρμόζει στις κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας, βλέπε κεφάλαιο 4. Κατά κανόνα οι τεχνολογίες που στηρίζουν το πρότυπο θα πρέπει να παραχωρούνται σε τρίτους με λογικούς όρους ([58]). Όταν τα συμβαλλόμενα μέρη ανταγωνίζονται με τρίτους σε αγορά προϊόντος και οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης αφορούν αυτή την αγορά προϊόντος, η συμφωνία των μερών περί αποκλειστικότητας μπορεί να προκαλέσει σημαντικά φαινόμενα αποκλεισμού. Αυτή η αρνητική συνέπεια στον ανταγωνισμό μπορεί να αποφευχθεί μόνο μέσω της παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης και σε τρίτους. Όταν η παραχωρούμενη τεχνολογία επιτρέπει στους συμβαλλομένους να δημιουργήσουν μια νέα αγορά και έτσι τα προϊόντα που παράγονται με την παραχωρούμενη τεχνολογία δεν ανταγωνίζονται με τα υφιστάμενα προϊόντα, η αποκλειστικότητα θα εκτιμάται όπως και οι υπόλοιπες συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης. Η επιβολή περιορισμών στους συμβαλλομένους ως προς την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης της δικής τους τεχνολογίας ενδέχεται να εμπίπτει στο άρθρο 81, αλλά κατά κανόνα δεν θα υποχρεώνονται οι συμβαλλόμενοι να παρέχουν συλλογικά άδεια εκμετάλλευσης ολόκληρου του πακέτου σε τρίτους.

2.3. *Περιορισμοί της παραγωγής*

163. Οι περιορισμοί της παραγωγής σε συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών περιλαμβάνονται μεταξύ των σοβαρών περιορισμών που καλύπτονται από το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ, εξαιρουμένων των μη αμοιβαίων περιορισμών της παραγωγής του δικαιοδόχου. Ο τελευταίος αυτός περιορισμός δεν περιλαμβάνεται στον κατάλογο σοβαρών περιορισμών, αλλά δεν καλύπτεται από την απαλλαγή κατά κατηγορία, βλέπε άρθρο 5 παράγραφος 3 του ΚΑΚΜΤ, βλέπε σημεία 80 και 105 ανωτέρω. Οι περιορισμοί της παραγωγής του δικαιοδόχου μπορεί να περιορίσουν τον ανταγωνισμό όταν η θέση του ή των δικαιοδόχων στην αγορά δεν είναι ασήμαντη και όταν η συμφωνία επιβάλλει πραγματικό περιορισμό στη συνολική παραγωγή του δικαιοδόχου. Στην περίπτωση αυτή η συμφωνία περιορίζει σημαντικά τον ανταγωνισμό που υπήρχε πριν από τη συμφωνία. Κατά την εκτίμηση αυτών των παραγόντων πρέπει να συγκρίνεται ο ποσοτικός περιορισμός με την παραγωγή του δικαιοδόχου πριν από τη συμφωνία, καθώς και με την προσδοκώμενη ανάπτυξη της αγοράς. Πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη σε ποιο βαθμό είναι πιθανό να στραφεί ο δικαιοδόχος εξ ολοκλήρου στην τεχνολογία του δικαιοπαρόχου ή, αντίθετα, αν θα συνεχίσει να χρησιμοποιεί τη δική του τεχνολογία αυτόνομα ή αν το πράττει ήδη.

164. Ωστόσο, οι μη αμοιβαίοι περιορισμοί της παραγωγής σε συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών μπορεί να έχουν και επωφελή αποτελέσματα για τον ανταγωνισμό. Ειδικότερα, μπορεί να είναι απαραίτητοι για να παροτρυνθεί ο δικαιοπάροχος να διαδώσει την τεχνολογία του στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Για παράδειγμα, ένας δικαιοπάροχος μπορεί να μην είναι πρόθυμος να παραχωρήσει άδεια εκμετάλλευσης στους ανταγωνιστές του, αν δεν μπορεί να περιορίσει την άδεια εκμετάλλευσης σε συγκεκριμένες παραγωγικές εγκαταστάσεις με ορισμένη παραγωγική ικανότητα (εγκαταστάσεις της άδειας). Συνεπώς, όταν η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης οδηγεί σε πραγματική ενσωμάτωση συμπληρωματικών πάγιων στοιχείων, οι περιορισμοί της παραγωγής του δικαιοδόχου μπορεί να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Ωστόσο, τούτο είναι απίθανο να συμβαίνει όταν τα μέρη κατέχουν σημαντική ισχύ στην αγορά και όταν η συμφωνία οδηγεί σε πραγματικό περιορισμό της παραγωγής του δικαιοδόχου.

165. Οι περιορισμοί της παραγωγής σε συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστών καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου μεριδίου αγοράς 30 %, υπό τον όρο ότι ο δικαιοπάροχος δεν είναι υποχρεωμένος να περιορίσει την παραγωγή άλλων δικαιοδόχων ή τη συνολική παραγωγή όλων των δικαιοδόχων. Όταν δεν πληρούται ο όρος αυτός, κατά κανόνα θεωρείται ότι η συμφωνία αποτελεί μέσο εφαρμογής εναρμονισμένης πρακτικής που περιορίζει την παραγωγή στο επίπεδο των δικαιοδόχων.

166. Ο βασικός κίνδυνος που προκύπτει για τον ανταγωνισμό από τους περιορισμούς της παραγωγής των δικαιοδόχων σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών είναι να μειωθεί ο ενδοτεχνολογικός ανταγωνισμός μεταξύ δικαιοδόχων. Το πόσο επιζήμιο θα είναι για τον ανταγωνισμό αυτό το αποτέλεσμα εξαρτάται από τη θέση που κατέχουν στην αγορά ο δικαιοπάροχος και οι δικαιοδόχοι και από το βαθμό στον οποίο ο περιορισμός της παραγωγής επιβάλλει έναν πραγματικό περιορισμό στις πωλήσεις κάθε δικαιοδόχου.

167. Οι περιορισμοί της παραγωγής μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για να διευκολυνθεί ο κατακερματισμός των αγορών και για να επεκταθεί η εδαφική προστασία πέραν του ορίου που επιτρέπεται βάσει του ΚΑΚΜΤ και αυτών κατευθυντήριων γραμμών. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν θα θεωρεί ότι οι ποσοτικοί περιορισμοί αυτοί καθεαυτούς εξυπηρετούν τον ανωτέρω σκοπό. Δεν θα ισχύει το ίδιο όμως όταν οι ποσοτικοί περιορισμοί υποκρύπτουν συμφωνία κατακερματισμού της αγοράς. Ενδείξεις προς τούτο αποτελούν, μεταξύ άλλων, η κατά καιρούς προσαρμογή των ποσοτήτων ώστε να καλύπτεται μόνο η τοπική ζήτηση, η διαφοροποίηση των καταβαλλόμενων δικαιωμάτων ανάλογα με τον προορισμό των προϊόντων και η παρακολούθηση του προορισμού των προϊόντων που πωλούν οι επί μέρους δικαιοδόχοι.

168. Όταν οι περιορισμοί της παραγωγής συνδυάζονται με αποκλειστικές περιοχές ή αποκλειστικές ομάδες πελατών, οι περιοριστικές συνέπειες αυξάνονται. Ο συνδυασμός των δύο ειδών περιορισμών αυξάνει τις πιθανότητες να εξυπηρετεί η συμφωνία τον κατακερματισμό των αγορών.

169. Η επιβολή περιορισμών στην παραγωγή των δικαιοδόχων μπορεί να έχει και θετικές συνέπειες στον ανταγωνισμό, προωθώντας τη διάδοση της τεχνολογίας. Ο δικαιοπάροχος, ως προμηθευτής τεχνολογίας όπως και οι προμηθευτές προϊόντων με υλική υπόσταση, κατά κανόνα πρέπει να μπορεί να καθορίζει ελεύθερα την ποσότητα των πωλήσεών του. Δεδομένου ότι η πνευματική ιδιοκτησία ενσωματώνεται είτε σε μια παραγωγική διαδικασία είτε σε ένα προϊόν, ένας δικαιοπάροχος μπορεί να καθορίσει την παραγωγή του περιορίζοντας τη χρήση της παραχωρούμενης τεχνολογίας από τον δικαιοδόχο σε ορισμένο αριθμό δραστηριοτήτων ή σε ορισμένη ποσότητα. Αν ο δικαιοπάροχος δεν ήταν ελεύθερος να καθορίσει την παραγωγή του δικαιοδόχου, ορισμένες συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης δεν θα είχαν συναφθεί, γεγονός που θα είχε αρνητικές συνέπειες στη διάδοση νέας τεχνολογίας. Τούτο είναι ιδιαίτερα πιθανό όταν ο δικαιοπάροχος είναι ταυτόχρονα και παραγωγός, καθότι στην περίπτωση αυτή η παραγωγή των δικαιοδόχων μπορεί να επανέλθει στον κύριο τομέα δραστηριότητας του δικαιοπαρόχου και έτσι να έχει άμεση επίπτωση στις δραστηριότητές αυτές. Από την άλλη πλευρά, είναι λιγότερο πιθανό να είναι απαραίτητοι οι περιορισμοί της παραγωγής για να εξασφαλιστεί η διάδοση της τεχνολογίας του δικαιοπαρόχου όταν συνδυάζονται με περιορισμούς των πωλήσεων του δικαιοδόχου, βάσει των οποίων ο τελευταίος δεν μπορεί να πραγματοποιεί πωλήσεις σε περιοχή ή κατηγορία πελατών που αναλαμβάνει κατ' αποκλειστικότητα ο δικαιοπάροχος.

2.4. *Περιορισμοί του τομέα χρήσης*

170. Περιορισμός του τομέα χρήσης υφίσταται όταν η άδεια εκμετάλλευσης περιορίζεται είτε σε έναν ή περισσότερους τεχνικούς τομείς εφαρμογής είτε σε μία ή περισσότερες αγορές προϊόντος. Σε πολλές περιπτώσεις η ίδια τεχνολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παραγωγή διαφόρων προϊόντων ή μπορεί να ενσωματωθεί σε προϊόντα που ανήκουν σε διαφορετικές αγορές προϊόντος. Για παράδειγμα, μια νέα τεχνολογία μορφοποίησης μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή πλαστικών φιαλών και πλαστικών ποτηριών, δηλαδή προϊόντων που ανήκουν σε διαφορετικές αγορές προϊόντος. Ο παράγοντας που έχει καθοριστική σημασία είναι το κατά πόσον τα προϊόντα τα οποία ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία ανήκουν σε διαφορετικές αγορές προϊόντος. Η επιβολή ενός περιορισμού στον δικαιοδόχο με βάση τη χρήση των προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία από τον αγοραστή, δεν αποτελεί περιορισμό του τομέα χρήσης για τους σκοπούς αυτών των κατευθυντήριων γραμμών. Ένας τέτοιος περιορισμός αφορά τους πελάτες. Για παράδειγμα, οι συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης βάσει των οποίων ένας δικαιοδόχος λαμβάνει την άδεια να παράγει κιβώτια ταχυτήτων με σκοπό την ενσωμάτωσή τους σε αυτοκίνητα των οποίων οι κινητήρες έχουν μέχρι τέσσερις κυλίνδρους, ενώ ένας άλλος δικαιοδόχος λαμβάνει την άδεια να παράγει τα ίδια κιβώτια ταχυτήτων με σκοπό την ενσωμάτωσή τους σε αυτοκίνητα των οποίων οι κινητήρες διαθέτουν περισσότερους από τέσσερις κυλίνδρους, κατανέμει τους πελάτες μεταξύ των δικαιοδόχων και δεν αντιμετωπίζεται ως περιορισμός του τομέα χρήσης. Οι περιορισμοί ως προς τους πελάτες καλύπτονται από το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) και από το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) του ΚΑΚΜΤ και εξετάζονται στα σημεία 81 και 90 έως 96.

171. Στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών, η επιβολή αμοιβαίων και μη αμοιβαίων περιορισμών του τομέα χρήσης στον δικαιοπάροχο είναι σοβαροί περιορισμοί σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ, βλέπε σημείο 82. Οι περιορισμοί του τομέα χρήσης που καλύπτονται από το άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1 και είναι πολύ απίθανο να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, ιδίως δε την τρίτη προϋπόθεση περί του απαραίτητου χαρακτήρα του περιορισμού.

172. Η επιβολή περιορισμών του τομέα χρήσης στον δικαιοδόχο στο πλαίσιο μη αμοιβαίας άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών καλύπτεται από απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι ορίου μεριδίου αγοράς ύψους 20 %. Το βασικό πρόβλημα ανταγωνισμού στην περίπτωση τέτοιων περιορισμών είναι ο κίνδυνος να πάψει να αποτελεί ο δικαιοδόχος ανταγωνιστική δύναμη εντός του πεδίου εφαρμογής του περιορισμού του τομέα χρήσης. Ειδικότερα, είναι δυνατό να προκύψουν προβλήματα ανταγωνισμού όταν οι παραγωγικές εγκαταστάσεις του δικαιοδόχου, οι οποίες έχουν εξοπλιστεί για να χρησιμοποιούν την παραχωρούμενη τεχνολογία, χρησιμοποιούνται ταυτόχρονα για την παραγωγή προϊόντων καλυπτόμενων από τον περιορισμό του τομέα χρήσης. Όταν σε τέτοιες περιπτώσεις η συμφωνία είναι πιθανό να προκαλέσει ή έχει ήδη προκαλέσει αρνητικές συνέπειες στην ικανότητα του δικαιοδόχου να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία εντός του περιορισμού του τομέα χρήσης που επιβάλλει ο δικαιοπάροχος, αναγκάζοντάς τον να μειώσει την παραγωγή του, η συμφωνία περιορίζει τον ανταγωνισμό που θα υπήρχε απουσία αυτής. Στην περίπτωση αυτή η συμφωνία είναι πιθανό να εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1, είναι δε απίθανο να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3, επειδή οι καταναλωτές των προϊόντων που καλύπτονται από τον περιορισμό του τομέα χρήσης είναι απίθανο να λάβουν δίκαιο τμήμα από τα οφέλη ([59]). Αν σε τέτοιες περιπτώσεις η συμφωνία έχει τύχει απαλλαγής κατά κατηγορία, η απαλλαγή αυτή είναι πιθανό να ανακληθεί.

173. Οι περιορισμοί του τομέα χρήσης σε συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών, βάσει των οποίων ο δικαιοπάροχος διατηρεί για τον εαυτό του μία ή περισσότερες αγορές προϊόντος ή έναν ή περισσότερους τεχνικούς τομείς εφαρμογής εν γένει είτε δεν περιορίζουν τον ανταγωνισμό είτε οδηγούν σε βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Προωθούν τη διάδοση νέων και πολύτιμων τεχνολογιών παρέχοντας στον δικαιοπάροχο ένα κίνητρο για να παραχωρήσει άδεια εκμετάλλευσης σε τομείς στους οποίους δεν επιθυμεί να εκμεταλλευθεί ο ίδιος την τεχνολογία. Αν ο δικαιοπάροχος δεν μπορούσε να εμποδίσει τους δικαιοδόχους να δραστηριοποιηθούν σε τομείς στους οποίους ο ίδιος ο δικαιοπάροχος εκμεταλλεύεται την τεχνολογία, τούτο θα αποτελούσε αντικίνητρο για την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης από τον δικαιοπάροχο.

174. Ο δικαιοπάροχος δικαιούται επίσης κατά κανόνα να χορηγήσει άδειες σε διαφορετικούς δικαιοδόχους περιοριζόμενες σε έναν ή περισσότερους τομείς χρήσης. Δεδομένου ότι τα σχετικά προϊόντα ανήκουν σε διαφορετικές αγορές προϊόντος, βλέπε σημείο 170, οι περιορισμοί αυτοί δεν οδηγούν σε καταμερισμό πελατών ή εδαφών. Ωστόσο, όταν συνδυάζονται με ρήτρα αποκλειστικότητας, δηλαδή την υποχρέωση του δικαιοπαρόχου να μην χορηγήσει άλλες άδειες εκμετάλλευσης σε συγκεκριμένο τομέα χρήσης, οι εν λόγω περιορισμοί περιορίζουν τον ενδοτεχνολογικό ανταγωνισμό μεταξύ των δικαιοδόχων κατά τον ίδιο τρόπο με τις αποκλειστικές άδειες εκμετάλλευσης και εξετάζονται κατά τον ίδιο τρόπο, βλέπε σημείο 2.2.

2.5. *Περιορισμοί δέσμιας χρήσης*

175. Ένας περιορισμός δέσμιας χρήσης είναι η υποχρέωση του δικαιοδόχου να περιορίσει την παραγωγή του προϊόντος για το οποίο του έχει χορηγηθεί άδεια στις ποσότητες που απαιτούνται για την παραγωγή των δικών του προϊόντων και για τη συντήρηση και επισκευή των προϊόντων αυτών. Με άλλα λόγια, αυτού του είδους ο περιορισμός χρήσης συνίσταται στην υποχρέωση του δικαιοδόχου να χρησιμοποιεί τα προϊόντα που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία μόνο ως εισροή προς ενσωμάτωση στη δική του παραγωγή, ενώ δεν καλύπτει την πώληση του προϊόντος για το οποίο έχει χορηγηθεί η άδεια με σκοπό την ενσωμάτωσή τους στα προϊόντα άλλων παραγωγών.

176. Οι περιορισμοί δέσμιας χρήσης καλύπτονται από απαλλαγή κατά κατηγορία μέχρι τα αντίστοιχα όρια μεριδίου αγοράς, ύψους 20 % και 30 %. Εκτός του πεδίου εφαρμογής της απαλλαγής κατά κατηγορία, πρέπει να εξετάζονται οι θετικές και αρνητικές για τον ανταγωνισμό συνέπειες του περιορισμού. Από την άποψη αυτή, πρέπει να διαχωρίζονται οι συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών από τις συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών.

177. Στην περίπτωση συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, ένας περιορισμός που υποχρεώνει τον δικαιοδόχο να χρησιμοποιεί την άδεια εκμετάλλευσης μόνο για την παραγωγή που πρόκειται να ενσωματωθεί στα δικά του προϊόντα δεν του επιτρέπει να καταστεί προμηθευτής συστατικών μερών σε τρίτους παραγωγούς. Αν πριν από τη σύναψη της συμφωνίας ο δικαιοδόχος δεν ήταν πραγματικός ή πιθανώς δυνητικός προμηθευτής συστατικών μερών σε άλλους παραγωγούς, ο περιορισμός δέσμιας χρήσης δεν αλλάζει τίποτα σε σχέση με την προϋπάρχουσα κατάσταση. Υπό τις συνθήκες αυτές ο περιορισμός αντιμετωπίζεται κατά τον ίδιο τρόπο με τις συμφωνίες μεταξύ μη ανταγωνιστών. Από την άλλη πλευρά, αν ο δικαιοδόχος είναι πραγματικός ή πιθανός προμηθευτής συστατικών μερών, ο περιορισμός περιορίζει τον ανταγωνισμό που υπήρχε πριν από τη συμφωνία και μπορεί να προκαλέσει σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στην αγορά. Ένας περιορισμός δέσμιας χρήσης μεταξύ ανταγωνιστών προμηθευτών συστατικών μερών μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τον καταμερισμό των αγορών μεταξύ τους, ιδίως σε περίπτωση σταυροειδούς παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης με αμοιβαίο περιορισμό για δέσμια χρήση. Επιπλέον, όταν δεν περιορίζεται μόνο η χρήση της παραχωρούμενης τεχνολογίας, αλλά και η χρήση της ιδιόκτητης τεχνολογίας του δικαιοδόχου, τούτο αποτελεί σοβαρό περιορισμό βάσει του άρθρου 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΚΑΚΜΤ.

178. Στην περίπτωση συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ μη ανταγωνιστών, οι περιορισμοί για δέσμια χρήση εμπεριέχουν δύο βασικούς κινδύνους για τον ανταγωνισμό: α) τον περιορισμό του ενδοτεχνολογικού ανταγωνισμού στην αγορά προμήθειας εισροών και β) την αδυναμία της εκμετάλλευσης της διαφοράς τιμών μεταξύ δικαιοδόχων, γεγονός που ενισχύει τη δυνατότητα του δικαιοπαρόχου να επιβάλει την καταβολή δικαιωμάτων που εισάγουν διακρίσεις μεταξύ των δικαιοδόχων.

179. Ωστόσο, οι περιορισμοί για δέσμια χρήση μπορούν επίσης να προωθήσουν την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης ευνοώντας τον ανταγωνισμό. Αν ο δικαιοπάροχος είναι προμηθευτής συστατικών μερών, ο περιορισμός μπορεί να είναι απαραίτητος για να διαδοθεί η τεχνολογία. Αν βάσει αντικειμενικών παραγόντων συνάγεται ότι απουσία του περιορισμού ο δικαιοπάροχος πιθανώς δεν θα χορηγούσε την άδεια εκμετάλλευσης, διότι κατ' αυτόν τον τρόπο θα αντιμετώπιζε ο ίδιος άμεσο ανταγωνισμό στην αγορά συστατικών μερών, τότε ο περιορισμός δεν εμπίπτει κατ' αρχάς στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Ωστόσο, τούτο ισχύει υπό την προϋπόθεση ότι δεν πρέπει να εμποδίζεται ο δικαιοδόχος να πωλεί το προϊόν που αποτελεί αντικείμενο της άδειας εκμετάλλευσης ως ανταλλακτικό για τα δικά του προϊόντα. Ο δικαιοδόχος πρέπει να μπορεί να παρέχει εξυπηρέτηση μετά την πώληση, μεταξύ άλλων και μέσω ανεξάρτητων επιχειρήσεων που εξασφαλίζουν τη συντήρηση και επισκευή των προϊόντων που παράγει ο δικαιοδόχος.

180. Όταν ο δικαιοπάροχος δεν είναι προμηθευτής συστατικών μερών στη σχετική αγορά, ο προαναφερθείς λόγος για την επιβολή περιορισμών δέσμιας χρήσης δεν ισχύει. Σε τέτοιες περιπτώσεις ο περιορισμός δέσμιας χρήσης μπορεί κατ' αρχήν να προωθήσει τη διάδοση της τεχνολογίας, διασφαλίζοντας ότι οι δικαιοδόχοι δεν πραγματοποιούν πωλήσεις σε παραγωγούς που ανταγωνίζονται με τον δικαιοπάροχο σε άλλες αγορές. Ωστόσο, υπάρχει κατά κανόνα μια λιγότερο περιοριστική εναλλακτική λύση, να μην επιτραπεί δηλαδή στον δικαιοδόχο να πραγματοποιεί πωλήσεις σε ορισμένες ομάδες πελατών τις οποίες αναλαμβάνει κατ' αποκλειστικότητα ο δικαιοπάροχος. Κατά συνέπεια, σε τέτοιες περιπτώσεις ο περιορισμός δέσμιας χρήσης κατά κανόνα δεν είναι απαραίτητος για τη διάδοση της τεχνολογίας.

181. Οι περιορισμοί δέσμιας χρήσης μπορούν επίσης να προωθήσουν την παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης επιτρέποντας στον δικαιοπάροχο να παρακολουθεί αποτελεσματικότερα την καταβολή δικαιωμάτων. Η παρακολούθηση είναι ευκολότερη όταν τα δικαιώματα επιβαρύνουν κάθε προϊόν που ενσωματώνει την εισροή που παράγεται χρησιμοποιώντας την παραχωρούμενη τεχνολογία. Ωστόσο, όταν ο δικαιοπάροχος κατέχει σε σημαντικό βαθμό ισχύ στην αγορά, η κατά τα ανωτέρω βελτίωση της αποτελεσματικότητας είναι απίθανο να αντισταθμίζει τις επιζήμιες για τον ανταγωνισμό συνέπειες.

2.6. *Ρήτρες δέσμευσης*

182. Στο πλαίσιο των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, ρήτρες δέσμευσης υπάρχουν όταν ο δικαιοπάροχος εξαρτά την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης μιας τεχνολογίας (δεσμεύον προϊόν) από την απόκτηση από τον δικαιοδόχο άδειας εκμετάλλευσης άλλης τεχνολογίας ή από την αγορά ενός προϊόντος από τον δικαιοπάροχο ή από άλλο πρόσωπο που ορίζει ο τελευταίος (δεσμευμένο προϊόν). Δεν υφίσταται ρήτρα δέσμευσης όταν το δεσμεύον προϊόν δεν είναι διαφορετικό από το δεσμευμένο προϊόν. Οι τεχνολογίες ή τα προϊόντα θεωρούνται ότι είναι διαφορετικά όταν, απουσία της ρήτρας δέσμευσης, από τη σκοπιά του δικαιοδόχου/αγοραστή οι τεχνολογίες ή τα προϊόντα ανήκουν σε διαφορετικές αγορές. Τούτο κατά κανόνα δεν ισχύει όταν οι τεχνολογίες ή τα προϊόντα συνδέονται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε δεν είναι δυνατή η εκμετάλλευση της παραχωρούμενης τεχνολογίας χωρίς το δεσμευμένο προϊόν.

183. Οι ρήτρες δέσμευσης καλύπτονται από την απαλλαγή κατηγορία στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών μέχρι ορίου μεριδίου αγοράς ύψους 20 % και στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών μέχρι ορίου μεριδίου αγοράς ύψους 30 %. Σε περιπτώσεις υπέρβασης του μεριδίου αγοράς, είναι απαραίτητη η στάθμιση μεταξύ των επιζήμιων και των επωφελών για τον ανταγωνισμό συνεπειών της ρήτρας δέσμευσης.

184. Στις περιπτώσεις που ο δικαιοπάροχος διαθέτει ισχύ στην αγορά του δεσμευμένου προϊόντος κυρίως, παρά στην αγορά του δεσμεύοντος προϊόντος, ο περιορισμός εξετάζεται ως ρήτρα μη άσκησης ανταγωνισμού ή επιβολή προμήθειας ορισμένων ποσοτήτων, αντικατοπτρίζοντας το γεγονός ότι τα τυχόν προβλήματα ανταγωνισμού προέρχονται από την αγορά του «δεσμευμένου» προϊόντος και όχι από την αγορά του «δεσμεύοντος» προϊόντος ([60]). Το άρθρο 3 του ΚΑΚΜΤ, που ορίζει όρια μεριδίου αγοράς για την εφαρμογή της απαλλαγής κατά κατηγορία, διασφαλίζει ότι οι εν λόγω συμφωνίες δεν καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία όταν το μερίδιο αγοράς υπερβαίνει το 20 % και 30 % αντίστοιχα. Τα όρια μεριδίου αγοράς ισχύουν σε κάθε σχετική αγορά τεχνολογίας ή αγορά προϊόντος, συμπεριλαμβανομένης της αγοράς του δεσμευμένου προϊόντος.

185. Η κύρια περιοριστική συνέπεια των ρητρών δέσμευσης είναι ο αποκλεισμός των ανταγωνιστών προμηθευτών του δεσμευμένου προϊόντος. Ωστόσο, οι ρήτρες δέσμευσης μπορούν επίσης να επιτρέψουν στον δικαιοπάροχο να αυξήσει τα δικαιώματα, ιδίως όταν το δεσμεύον και το δεσμευμένο προϊόν είναι εν μέρει δυνατό να υποκατασταθούν μεταξύ τους και τα δύο προϊόντα δεν χρησιμοποιούνται σε σταθερές αναλογίες. Οι ρήτρες δέσμευσης εμποδίζουν τον δικαιοδόχο να στραφεί σε υποκατάστατες εισροές σε περίπτωση αύξησης των δικαιωμάτων για το δεσμεύον προϊόν. Αυτά τα προβλήματα ανταγωνισμού δεν εξαρτώνται από το αν τα συμβαλλόμενα μέρη είναι ανταγωνιστές ή όχι. Για να έχουν οι ρήτρες δέσμευσης πιθανές επιζήμιες συνέπειες στον ανταγωνισμό, ο δικαιοπάροχος πρέπει να διαθέτει σε σημαντικό βαθμό ισχύ στην αγορά του δεσμεύοντος προϊόντος, ώστε να περιορίσει τον ανταγωνισμό όσον αφορά το δεσμευμένο προϊόν. Απουσία ισχύος στην αγορά του δεσμεύοντος προϊόντος, ο δικαιοπάροχος δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει την τεχνολογία του με σκοπό να αποκλείσει από την αγορά τους προμηθευτές του δεσμευμένου προϊόντος βλάπτοντας έτσι τον ανταγωνισμό. Επιπλέον, όπως και στην περίπτωση των υποχρεώσεων μη άσκησης ανταγωνισμού, η ρήτρα δέσμευσης πρέπει να καλύπτει ορισμένο ποσοστό της αγοράς του δεσμευμένου προϊόντος για να υπάρξει αποκλεισμός.

186. Οι ρήτρες δέσμευσης μπορούν επίσης να οδηγήσουν σε αύξηση της αποτελεσματικότητας. Τούτο συμβαίνει, για παράδειγμα, όταν το δεσμευμένο προϊόν είναι απαραίτητο για την τεχνικώς ικανοποιητική εκμετάλλευση της παραχωρούμενης τεχνολογίας ή για να εξασφαλιστεί ότι η παραγωγή βάσει της άδειας εκμετάλλευσης πληροί τις ποιοτικές προδιαγραφές που τηρεί ο δικαιοπάροχος και οι υπόλοιποι δικαιοδόχοι. Σε τέτοιες περιπτώσεις η ρήτρα δέσμευσης κατά κανόνα είτε δεν περιορίζει τον ανταγωνισμό είτε καλύπτεται από το άρθρο 81 παράγραφος 3. Όταν οι δικαιοδόχοι χρησιμοποιούν το εμπορικό σήμα ή την επωνυμία του δικαιοπαρόχου ή όταν είναι άλλως φανερό στους καταναλωτές ότι υπάρχει σχέση μεταξύ του προϊόντος που ενσωματώνει την παραχωρούμενη τεχνολογία και του δικαιοπαρόχου, ο δικαιοπάροχος έχει έννομο συμφέρον να εξασφαλίσει ότι η ποιότητα των προϊόντων δεν υπονομεύει την αξία της τεχνολογίας του ή τη φήμη του ως οικονομικού φορέα. Επιπλέον, όταν είναι γνωστό στους καταναλωτές ότι οι δικαιοδόχοι (και ο δικαιοπάροχος) παράγουν με βάση την ίδια τεχνολογία, οι δικαιοδόχοι θα ήταν διατεθειμένοι να αποκτήσουν την άδεια εκμετάλλευσης, μόνον εφόσον όλοι εκμεταλλεύονταν την τεχνολογία κατά τρόπο τεχνικώς ικανοποιητικό.

187. Οι ρήτρες δέσμευσης είναι επίσης πιθανό να ωφελούν τον ανταγωνισμό όταν το δεσμευμένο προϊόν επιτρέπει στον δικαιοδόχο να εκμεταλλευθεί την παραχωρούμενη τεχνολογία πολύ αποτελεσματικότερα σε σχέση με τις άλλες διαθέσιμες εναλλακτικές λύσεις. Για παράδειγμα, όταν ο δικαιοπάροχος χορηγεί άδεια εκμετάλλευσης μιας συγκεκριμένης τεχνολογίας που χρησιμοποιείται στην παραγωγική διαδικασία, οι συμβαλλόμενοι μπορούν επίσης να συμφωνήσουν ότι ο δικαιοδόχος θα αγοράσει έναν καταλύτη από τον δικαιοπάροχο, ο οποίος έχει αναπτυχθεί για να χρησιμοποιείται με την παραχωρούμενη τεχνολογία και επιτρέπει την αποτελεσματικότερη εκμετάλλευσή της από ό,τι άλλοι καταλύτες. Όταν σε τέτοιες περιπτώσεις ο περιορισμός εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1, οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 είναι πιθανό να πληρούνται και σε περίπτωση υπέρβασης των ορίων μεριδίων αγοράς.

2.7. *Υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού*

188. Οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού στο πλαίσιο των συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης έχουν τη μορφή της υποχρέωσης του δικαιοδόχου να μην χρησιμοποιεί τεχνολογίες τρίτων που ανταγωνίζονται την παραχωρούμενη τεχνολογία. Κατά το μέτρο που μια υποχρέωση μη άσκησης ανταγωνισμού καλύπτει ένα προϊόν ή μια πρόσθετη τεχνολογία που προμηθεύει ο δικαιοπάροχος, η υποχρέωση εξετάζεται στο προηγούμενο τμήμα σχετικά με τις ρήτρες δέσμευσης.

189. Ο ΚΑΚΜΤ χορηγεί απαλλαγή στις υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού τόσο στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών, όσο και στην περίπτωση συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών μέχρι ορίου μεριδίου αγοράς ύψους 20 % και 30 % αντίστοιχα.

190. Ο βασικός κίνδυνος που προκύπτει για τον ανταγωνισμό από τις υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού είναι ο αποκλεισμός της τεχνολογίας τρίτων. Οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού μπορούν επίσης να διευκολύνουν την αθέμιτη σύμπραξη μεταξύ δικαιοπαρόχων στην περίπτωση σωρευτικής χρήσης. Ο αποκλεισμός ανταγωνιστικών τεχνολογιών μειώνει την ανταγωνιστική πίεση στα δικαιώματα εκμετάλλευσης που χρεώνει ο δικαιοπάροχος και τον ανταγωνισμό μεταξύ των

ήδη υφιστάμενων τεχνολογιών, περιορίζοντας τις δυνατότητες των δικαιοδόχων να υποκαταστήσουν μεταξύ τους ανταγωνιστικές τεχνολογίες. Δεδομένου ότι και στις δύο περιπτώσεις το βασικό πρόβλημα είναι ο αποκλεισμός, η εκτίμηση μπορεί εν γένει να είναι η ίδια με την περίπτωση συμφωνιών μεταξύ ανταγωνιστών και συμφωνιών μεταξύ μη ανταγωνιστών. Ωστόσο, στην περίπτωση σταυροειδούς παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης μεταξύ ανταγωνιστών, στο πλαίσιο της οποίας αμφότεροι συμφωνούν να μην χρησιμοποιούν τεχνολογίες τρίτων, η συμφωνία μπορεί να διευκολύνει την αθέμιτη σύμπραξη μεταξύ τους στην αγορά προϊόντος, γεγονός που δικαιολογεί την ύπαρξη χαμηλότερου ορίου μεριδίου αγοράς, ύψους 20 %.

191. Αποκλεισμός είναι δυνατό να προκύψει όταν σημαντικό μέρος των δυνητικών δικαιοδόχων είναι ήδη δεσμευμένοι με μία ή, στην περίπτωση σωρευτικών αποτελεσμάτων, περισσότερες πηγές τεχνολογίας και εμποδίζονται να εκμεταλλευθούν ανταγωνιστικές τεχνολογίες. Φαινόμενα αποκλεισμού μπορούν να προκύψουν από τις συμφωνίες που συνάπτει ένας μόνο δικαιοπάροχος με σημαντικού βαθμού ισχύ στην αγορά ή από τις σωρευτικές συνέπειες συμφωνιών που συνάπτονται από περισσότερους δικαιοπαρόχους, ακόμη και όταν κάθε επί μέρους συμφωνία ή δίκτυο συμφωνιών καλύπτεται από τον ΚΑΚΜΤ. Ωστόσο, στην περίπτωση αυτή είναι απίθανο να προκληθεί σοβαρό σωρευτικό αποτέλεσμα, εφόσον το ποσοστό της δεσμευμένης αγοράς είναι μικρότερο από 50 %. Σε περίπτωση υπέρβασης αυτού του ορίου, είναι πιθανό να υπάρξει σημαντικός αποκλεισμός όταν υπάρχουν σχετικά υψηλοί φραγμοί εισόδου στην αγορά για τους νέους δικαιοδόχους. Αν οι φραγμοί εισόδου είναι χαμηλοί, οι νέοι δικαιοδόχοι μπορούν να εισέλθουν στην αγορά και να εκμεταλλευθούν εμπορικά συμφέρουσες τεχνολογίες που κατέχουν τρίτοι και έτσι μπορούν να αποτελέσουν πραγματική εναλλακτική λύση έναντι των ήδη υφιστάμενων δικαιοδόχων. Προκειμένου να καθοριστεί η πραγματική δυνατότητα εισόδου και επέκτασης τρίτων στην αγορά, πρέπει να λαμβάνεται επίσης υπόψη ο βαθμός στον οποίο οι διανομείς είναι δεσμευμένοι έναντι των δικαιοδόχων μέσω υποχρεώσεων μη άσκησης ανταγωνισμού. Η είσοδος τεχνολογιών τρίτων στην αγορά είναι πράγματι δυνατή μόνον εφόσον οι κάτοχοί τους έχουν πρόσβαση στα αναγκαία μέσα παραγωγής και διανομής. Με άλλα λόγια, η ευκολία εισόδου στην αγορά δεν εξαρτάται μόνο από την ύπαρξη δικαιοδόχων, αλλά και από το βαθμό στον οποίο έχουν πρόσβαση στη διανομή. Κατά την εξέταση των φαινομένων αποκλεισμού σε επίπεδο διανομής η Επιτροπή θα εφαρμόζει το πλαίσιο εξέτασης που εκτίθεται στο κεφάλαιο IV.2.1 των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς ([61]).

192. Όταν ο δικαιοπάροχος κατέχει σημαντικού βαθμού ισχύ στην αγορά, η υποχρέωση των δικαιοδόχων να αποκτήσουν την τεχνολογία μόνο από τον δικαιοπάροχο μπορεί να οδηγήσει σε σημαντικά φαινόμενα αποκλεισμού. Όσο ισχυρότερη θέση στην αγορά κατέχει ο δικαιοπάροχος, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος αποκλεισμού των ανταγωνιστικών τεχνολογιών. Για να εκδηλωθούν σημαντικά φαινόμενα αποκλεισμού, οι υποχρεώσεις μη ανταγωνισμού δεν πρέπει κατ' ανάγκη να καλύπτουν ουσιώδες τμήμα της αγοράς. Ακόμη και όταν δεν συμβαίνει το τελευταίο, μπορούν να εκδηλωθούν σημαντικά φαινόμενα αποκλεισμού όταν οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού έχουν ως στόχο τις επιχειρήσεις που είναι πιθανότερο να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης ανταγωνιστικών τεχνολογιών. Ο κίνδυνος αποκλεισμού είναι ιδιαίτερα υψηλός όταν υπάρχουν λίγοι μόνο δυνητικοί δικαιοδόχοι και η συμφωνία παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης αφορά τεχνολογία που χρησιμοποιείται από τους δικαιοδόχους για την κατασκευή εισροής για δική τους χρήση. Σε τέτοιες περιπτώσεις η ζήτηση στην αγορά προέρχεται μόνο από τους δικαιοδόχους. Ο αποκλεισμός είναι λιγότερο πιθανός όταν η τεχνολογία χρησιμοποιείται για την παραγωγή ενός προϊόντος που πωλείται σε τρίτους, καθότι στην περίπτωση αυτή ο περιορισμός δεσμεύει μόνο παραγωγική ικανότητα και όχι ζήτηση για το προϊόν που ενσωματώνει την παραχωρούμενη τεχνολογία. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, για να εισέλθουν στην αγορά οι δικαιοπάροχοι χρειάζονται μόνο πρόσβαση σε δικαιοδόχους που έχουν την κατάλληλη παραγωγική ικανότητα και είναι απίθανο να μπορεί ο δικαιοπάροχος να στερήσει από τους ανταγωνιστές του την πρόσβαση σε αποτελεσματικούς δικαιοδόχους επιβάλλοντας υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού, εκτός αν υπάρχουν λίγες μόνον επιχειρήσεις που κατέχουν ή είναι σε θέση να αποκτήσουν τα πάγια στοιχεία που απαιτούνται για να λάβουν άδεια εκμετάλλευσης.

193. Οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού μπορούν επίσης να έχουν επωφελείς συνέπειες στον ανταγωνισμό. Πρώτον, οι υποχρεώσεις αυτές μπορούν να προωθήσουν τη διάδοση της τεχνολογίας μειώνοντας τον κίνδυνο παράνομης χρήσης της παραχωρούμενης τεχνολογίας και ιδίως της τεχνογνωσίας. Όταν ένας δικαιοδόχος δικαιούται να αποκτήσει άδεια εκμετάλλευσης ανταγωνιστικών τεχνολογιών από τρίτους, υπάρχει κίνδυνος να χρησιμοποιηθεί ιδίως η παραχωρούμενη τεχνογνωσία για την εκμετάλλευση ανταγωνιστικών τεχνολογιών και έτσι να επωφεληθούν οι ανταγωνιστές. Όταν ένας δικαιοδόχος εκμεταλλεύεται παράλληλα ανταγωνιστικές τεχνολογίες, κατά κανόνα καθιστά δυσχερέστερη την παρακολούθηση της καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, γεγονός που μπορεί να λειτουργήσει ως αντικίνητρο για την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης.

194. Δεύτερον, οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού μπορεί να είναι απαραίτητες για να εξασφαλιστεί η ύπαρξη κινήτρου για να επενδύσει ο δικαιοδόχος στην παραχωρούμενη τεχνολογία και να την εκμεταλλευθεί αποτελεσματικά. Ωστόσο, συχνά σε περιπτώσεις που η συμφωνία εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1 αρκεί προς τούτο να επιβληθούν υποχρεώσεις ελάχιστης παραγωγής ή δικαιώματα εκμετάλλευσης, που κατά κανόνα έχουν λιγότερες πιθανότητες να αποκλείσουν τις ανταγωνιστικές τεχνολογίες.

195. Τρίτον, σε περιπτώσεις που ο δικαιοπάροχος αναλαμβάνει την υποχρέωση να προβεί σε σημαντικές επενδύσεις ειδικά για έναν πελάτη, για παράδειγμα παρέχοντας εκπαίδευση και προσαρμόζοντας την παραχωρούμενη τεχνολογία στις ανάγκες του δικαιοδόχου, οι υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού ή, εναλλακτικά, ελάχιστης παραγωγής ή καταβολής ελάχιστων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης μπορεί να είναι απαραίτητες για να παροτρυνθεί ο δικαιοπάροχος να προβεί στην επένδυση και να αποφευχθεί το πρόβλημα της ομηρίας. Ωστόσο, κατά κανόνα ο δικαιοπάροχος είναι σε θέση να επιβάλει άμεσα ένα τίμημα για τις επενδύσεις αυτές απαιτώντας την καταβολή ενός εφάπαξ ποσού, γεγονός που σημαίνει ότι υπάρχουν λιγότερο περιοριστικές εναλλακτικές λύσεις.

3. **Συμφωνίες διευθέτησης και μη διεκδίκησης**

196. Οι συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας αφορούν τη μεταφορά τεχνολογίας από τον δικαιοπάροχο στον δικαιοδόχο προκειμένου να επιτραπεί στον δικαιοδόχο να εκμεταλλευθεί την

τεχνολογία του δικαιοπαρόχου. Ωστόσο, σε ορισμένους τομείς η παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης γίνεται ολοένα και σημαντικότερη ως μέσο διευθέτησης διαφορών ή αποφυγής περιπτώσεων άσκησης των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας από ένα μέρος με σκοπό να εμποδιστεί ένα άλλο μέρος να εκμεταλλεύεται τη δική του τεχνολογία. Η σταυροειδής παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης στο πλαίσιο συμφωνιών διευθέτησης και συμφωνιών μη διεκδίκησης δεν περιορίζει καθεαυτήν τον ανταγωνισμό, καθότι επιτρέπει στα μέρη να ανταγωνίζονται εκ των υστέρων. Ωστόσο, οι εκάστοτε όροι και προϋποθέσεις τέτοιων συμφωνιών ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1.

197. Οι συμφωνίες που επιβάλλουν περιορισμούς στα μέρη σχετικά με τη χρήση των αντίστοιχων τεχνολογιών τους, συμπεριλαμβανομένης της παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης σε τρίτους, είναι πιθανό να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1. Ακόμη και αν τα μέρη θεωρηθούν ως μη ανταγωνιστές λόγω της ύπαρξης κατάστασης αμοιβαίας εμπλοκής, βλέπε σημείο 25 ανωτέρω, ένας τέτοιος περιορισμός είναι πιθανό να εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1 λόγω απουσίας αντικειμενικής αναγκαιότητας, βλέπε σημείο 14 ανωτέρω. Επιπλέον, οι συμφωνίες αυτού του είδους είναι απίθανο να πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3. Το βασικό όφελος της συμφωνίας είναι η περάτωση της διαφοράς ή η αποφυγή μελλοντικών διαφορών. Η σταυροειδής παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης χωρίς κανένα περιορισμό αρκεί για να επιτευχθεί τούτο.

198. Όταν βάσει της συμφωνίας οι συμβαλλόμενοι αποκτούν αμοιβαία το δικαίωμα να χρησιμοποιούν την τεχνολογία του αντισυμβαλλομένου και η συμφωνία επεκτείνεται σε μελλοντικές εξελίξεις, πρέπει να εκτιμάται ο αντίκτυπος της συμφωνίας στο κίνητρο των συμβαλλομένων να προβούν σε καινοτομίες. Στις περιπτώσεις που οι συμβαλλόμενοι έχουν σημαντική ισχύ στην αγορά και η συμφωνία τους εμποδίζει να αποκτήσουν ανταγωνιστικό προβάδισμα έναντι του αντισυμβαλλομένου, η συμφωνία είναι πιθανό να εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1 και είναι απίθανο να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 και ιδίως την προϋπόθεση του αναγκαίου χαρακτήρα. Για να επιτευχθεί ο στόχος της συμφωνίας, δηλαδή για να εξασφαλιστεί ότι οι συμβαλλόμενοι μπορούν να συνεχίσουν να εκμεταλλεύονται τη δική τους τεχνολογία χωρίς να δημιουργείται εμπλοκή από τον αντισυμβαλλόμενο, δεν απαιτείται να συμφωνήσουν τα μέρη ότι θα χρησιμοποιούν από κοινού τις μελλοντικές καινοτομίες.

199. Οι υποχρεώσεις καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης και άλλα συστήματα πληρωμής στο πλαίσιο συμφωνιών διευθέτησης και μη διεκδίκησης ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1 όταν επιτρέπουν στα μέρη να συντονίζουν τις τιμές τους και εκτιμώνται κατά τον ίδιο τρόπο με τις συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών, βλέπε σημεία 77 και 147. Οι δικαιοδόχοι δεν πρέπει να καταβάλλουν δικαιώματα εκμετάλλευσης ή, όταν η αντικειμενική αξία των οικείων τεχνολογιών είναι διαφορετική, πρέπει να προβλέπονται μονομερή δικαιώματα εκμετάλλευσης (εφάπαξ ποσό) που θα αντικατοπτρίζουν την αντικειμενική διαφορά τιμής.

200. Στο πλαίσιο συμφωνιών διευθέτησης και μη διεκδίκησης, οι ρήτρες μη αμφισβήτησης θεωρείται εν γένει ότι δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1. Είναι δεδομένο ότι στις συμφωνίες αυτού του είδους τα μέρη συμφωνούν ότι δεν θα αμφισβητήσουν εκ των υστέρων τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που καλύπτονται από τη συμφωνία. Πράγματι, ο ίδιος ο σκοπός της συμφωνίας είναι η διευθέτηση υπάρχουσας διαφοράς ή/και η αποφυγή μελλοντικών διαφορών.

201. Η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει εφαρμογή εφόσον η συμφωνία δεν περιέχει κανέναν σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού, όπως ορίζεται στο άρθρο 4 του ΚΑΚΜΤ. Εν τούτοις, υπενθυμίζεται (βλέπε σημείο 34) ότι, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ΚΑΚΜΤ, η απαλλαγή κατά κατηγορία έχει εφαρμογή μόνον όταν η συμφωνία για την άδεια εκμετάλλευσης συνάπτεται μεταξύ δύο επιχειρήσεων για την παραγωγή προϊόντων που ενσωματώνουν την παραχωρούμενη τεχνολογία. Συνάγεται ότι η απαλλαγή κατά κατηγορία δεν έχει εφαρμογή όταν παραχωρούνται άδειες εκμετάλλευσης με μοναδικό σκοπό την επίλυση μιας διαφοράς ή την αποφυγή μελλοντικών διαφορών και όχι με σκοπό την παραγωγή.

4. **Κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας**

202. Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας είναι διευθετήσεις βάσει των οποίων δύο ή περισσότερα μέρη δημιουργούν ένα τεχνολογικό πακέτο για το οποίο παραχωρείται άδεια εκμετάλλευσης όχι μόνο στα μέλη της κοινοπραξίας, αλλά και σε τρίτους. Όσον αφορά τη δομή τους, οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί να είναι απλές συμφωνίες μεταξύ περιορισμένου αριθμού συμβαλλομένων ή και να έχουν σύνθετο οργανωτικό σχήμα, στο πλαίσιο του οποίου η οργάνωση της παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας ανατίθεται σε χωριστή οντότητα. Και στις δύο περιπτώσεις η κοινοπραξία μπορεί να επιτρέπει στους δικαιοδόχους να δραστηριοποιούνται στην αγορά βάσει μιας ενιαίας άδειας εκμετάλλευσης.

203. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι τεχνολογίες της κοινοπραξίας υποστηρίζουν (εν όλω ή εν μέρει) ένα εκ των πραγμάτων ή εκ του νόμου βιομηχανικό πρότυπο. Ωστόσο, δεν υπάρχει εγγενής σχέση μεταξύ των κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας και των προτύπων. Όταν οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας υποστηρίζουν πράγματι ένα βιομηχανικό πρότυπο, δεν υποστηρίζουν κατ' ανάγκη ένα μόνο πρότυπο. Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί να υποστηρίζουν ανταγωνιστικά πρότυπα ([62]).

204. Οι συμφωνίες για τη δημιουργία κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας που καθορίζουν επίσης τους όρους και τις προϋποθέσεις λειτουργίας τους δεν καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία, ανεξαρτήτως του αριθμού των μελών τους, βλέπε κεφάλαιο III.2.2. Οι εν λόγω συμφωνίες υπόκεινται μόνο στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές. Οι κοινοπρακτικές συμφωνίες εγείρουν ορισμένα ιδιαίτερα θέματα σχετικά με την επιλογή των συμμετεχουσών τεχνολογιών και τη λειτουργία της κοινοπραξίας, τα οποία δεν τίθενται στο πλαίσιο άλλων ειδών συμφωνιών παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Ωστόσο, οι επί μέρους άδειες που παρέχονται από την κοινοπραξία σε τρίτους δικαιούχους αντιμετωπίζονται όπως και οι υπόλοιπες συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης, οι οποίες καλύπτονται από την απαλλαγή κατά κατηγορία όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις του ΚΑΚΜΤ, συμπεριλαμβανομένων των απαιτήσεων του άρθρου 4 του ΚΑΚΜΤ που περιλαμβάνει τον κατάλογο σοβαρών περιορισμών.

205. Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας ενδέχεται να περιορίζουν τον ανταγωνισμό. Η δημιουργία μιας τέτοιας κοινοπραξίας κατ' ανάγκη συνεπάγεται την από κοινού πώληση των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας, γεγονός που στην περίπτωση κοινοπραξιών απαρτιζόμενων από υποκατάστατες τεχνολογίες ισοδυναμεί με σύμπραξη καθορισμού τιμών. Επιπλέον, εκτός του ότι μειώνουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των μερών, οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορούν επίσης, ιδιαίτερα όταν υποστηρίζουν ένα βιομηχανικό πρότυπο ή καθιερώνουν εκ των πραγμάτων ένα βιομηχανικό πρότυπο, περιορίζουν τον ανταγωνισμό στην καινοτομία αποκλείοντας τις εναλλακτικές τεχνολογίες. Η ύπαρξη του προτύπου και της σχετικής κοινοπραξίας εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί να δυσχεράνουν την είσοδο νέων και βελτιωμένων τεχνολογιών στην αγορά.

206. Οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορούν επίσης να έχουν επωφελείς για τον ανταγωνισμό συνέπειες, ιδίως μέσω της μείωσης του κόστους συναλλαγής. Η δημιουργία μιας κοινοπραξίας επιτρέπει την απόκτηση ενιαίας άδειας εκμετάλλευσης για τις τεχνολογίες που καλύπτει η κοινοπραξία. Τούτο είναι ιδιαίτερα σημαντικό σε τομείς στους οποίους τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας είναι διαδεδομένα και για να δραστηριοποιηθεί μια επιχείρηση στην αγορά πρέπει να αποκτήσει άδειες εκμετάλλευσης από πολλούς δικαιοπαρόχους. Σε περίπτωση που παρέχεται στους δικαιοδόχους διαρκής εξυπηρέτηση σχετικά με την εφαρμογή της παραχωρηθείσας τεχνολογίας, η από κοινού παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης και η κοινή εξυπηρέτηση μπορούν να οδηγήσουν σε πρόσθετη μείωση του κόστους.

4.1. *Η φύση των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο κοινοπραξίας*

207. Οι κίνδυνοι που εμπεριέχουν για τον ανταγωνισμό οι κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας και η δυνατότητά τους να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητα εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη σχέση μεταξύ των τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας και από τη σχέση των τελευταίων με τις τεχνολογίες εκτός της κοινοπραξίας. Πρέπει να γίνουν δύο βασικές διακρίσεις, συγκεκριμένα μεταξύ α) των συμπληρωματικών και των υποκατάστατων τεχνολογιών και β) μεταξύ των βασικών και των μη βασικών τεχνολογιών.

208. Δύο τεχνολογίες είναι *συμπληρωματικές* σε αντιδιαστολή με τις *υποκατάστατες* όταν απαιτούνται αμφότερες από τεχνολογική άποψη για την παραγωγή του προϊόντος ή για την εκτέλεση της διαδικασίας την οποία αφορούν οι τεχνολογίες. Αντίθετα, δύο τεχνολογίες είναι υποκατάστατες όταν από τεχνολογική άποψη η μία από τις δύο επιτρέπει στον κάτοχό της να παράγει το προϊόν ή να εκτελέσει τη διαδικασία την οποία αφορούν οι τεχνολογίες. Μια τεχνολογία είναι *βασική* σε αντιδιαστολή με τη *μη βασική* όταν δεν υπάρχει υποκατάστατο για την τεχνολογία αυτή εντός και εκτός της κοινοπραξίας και η εν λόγω τεχνολογία αποτελεί απαραίτητο στοιχείο του τεχνολογικού πακέτου για την παραγωγή του ή των προϊόντων ή για την εκτέλεση της ή των διαδικασιών τις οποίες αφορά η κοινοπραξία. Οι τεχνολογίες που είναι βασικές είναι κατ' ανάγκη και συμπληρωματικές.

209. Όταν οι τεχνολογίες μιας κοινοπραξίας είναι υποκατάστατες, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης είναι πιθανό να είναι υψηλότερα από ό,τι θα ήταν διαφορετικά, διότι οι δικαιοδόχοι δεν επωφελούνται από την άμιλλα μεταξύ των τεχνολογιών αυτών. Όταν οι τεχνολογίες της κοινοπραξίας είναι συμπληρωματικές, η διευθέτηση προκαλεί μείωση του κόστους των συναλλαγών και μπορεί να οδηγήσει σε χαμηλότερα συνολικά δικαιώματα εκμετάλλευσης, διότι τα μέρη είναι σε θέση να ορίσουν ενιαία δικαιώματα εκμετάλλευσης για το πακέτο, σε αντιδιαστολή με τον μεμονωμένο καθορισμό δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματα εκμετάλλευσης που έχουν ορίσει οι υπόλοιποι.

210. Η διάκριση μεταξύ συμπληρωματικών και υποκατάστατων τεχνολογιών δεν είναι πάντα σαφώς οριοθετημένη, καθότι οι τεχνολογίες μπορεί να είναι εν μέρει υποκατάστατες και εν μέρει συμπληρωματικές. Όταν λόγω της αύξησης της αποτελεσματικότητας που απορρέει από την ενσωμάτωση δύο τεχνολογιών οι δικαιοδόχοι είναι πιθανό να απαιτούν αμφότερες τις τεχνολογίες, οι τεχνολογίες αντιμετωπίζονται ως συμπληρωματικές, ακόμη και αν είναι εν μέρει υποκατάστατες. Σε τέτοιες περιπτώσεις είναι πιθανό ότι απουσία της κοινοπραξίας οι δικαιοδόχοι θα επεδίωκαν να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης και των δύο τεχνολογιών, λόγω του πρόσθετου οικονομικού οφέλους από τη χρησιμοποίηση και των δύο τεχνολογιών σε σχέση με τη χρησιμοποίηση μόνο μίας εκ των δύο.

211. Από νομική άποψη δύο τεχνολογίες είναι επίσης συμπληρωματικές όταν βρίσκονται σε αμοιβαία κατάσταση εμπλοκής. Ωστόσο, κατά γενικό κανόνα η Επιτροπή δεν θα θεωρεί ότι η κοινοπραξία πρέπει να άρει τις καταστάσεις εμπλοκής. Όπως προαναφέρεται στο κεφάλαιο 3, τα μέρη μπορούν να διευθετήσουν την κατάσταση εμπλοκής χορηγώντας σταυροειδώς άδεια εκμετάλλευσης ή συνάπτοντας συμφωνία μη διεκδίκη-

σης, γεγονός που επιτρέπει και στους δύο να εκμεταλλευθούν ανεξάρτητα τις αντίστοιχες τεχνολογίες τους. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα αντιμετωπίζει της κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας που περιέχουν διπλώματα ευρεσιτεχνίας σε κατάσταση εμπλοκής με τον ίδιο τρόπο που αντιμετωπίζει τις κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας που περιέχουν υποκατάστατα.

212. Η συμμετοχή υποκατάστατων τεχνολογιών σε μια κοινοπραξία περιορίζει τον διατεχνολογικό ανταγωνισμό εντός της κοινοπραξίας και ισοδυναμεί με ρήτρα συλλογικής δέσμευσης. Επιπλέον, όταν το μεγαλύτερο μέρος της κοινοπραξίας αποτελείται από υποκατάστατες τεχνολογίες, η διευθέτηση ισοδυναμεί με καθορισμό τιμών μεταξύ ανταγωνιστών. Κατά γενικό κανόνα η Επιτροπή θεωρεί ότι η συμμετοχή υποκατάστατων τεχνολογιών σε μια κοινοπραξία αποτελεί παράβαση του άρθρου 81 παράγραφος 1. Η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι δεν είναι πιθανό να πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 81 παράγραφος 3 στην περίπτωση κοινοπραξιών που περιέχουν υποκατάστατες τεχνολογίες. Δεδομένου ότι οι εν λόγω τεχνολογίες είναι εναλλάξιμες, δεν προκύπτει μείωση του κόστους συναλλαγής από την ένταξη και των δύο τεχνολογιών στην κοινοπραξία. Απουσία της κοινοπραξίας, οι δικαιοδόχοι δεν θα απαιτούσαν και τις δύο τεχνολογίες. Δεν αρκεί να είναι ελεύθερα τα μέρη να παρέχουν ανεξάρτητα άδεια εκμετάλλευσης. Για να μην υπονομεύσουν την κοινοπραξία, η οποία τους επιτρέπει να ασκούν από κοινού ισχύ στην αγορά, τα μέρη έχουν λιγοστά κίνητρα να το πράξουν.

213. Όταν μια κοινοπραξία αποτελείται μόνο από τεχνολογίες που είναι βασικές και, συνεπώς, κατ' ανάγκη είναι και συμπληρωματικές, η δημιουργία της κοινοπραξίας καθεαυτήν εν γένει δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 1, ανεξαρτήτως της θέσης των μερών στην αγορά. Ωστόσο, οι όροι χορήγησης των αδειών εκμετάλλευσης ενδέχεται να εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1.

214. Όταν η κοινοπραξία περιέχει μη βασικά, αλλά συμπληρωματικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας, υπάρχει κίνδυνος αποκλεισμού των τεχνολογιών τρίτων. Από τη στιγμή που μια τεχνολογία περιλαμβάνεται στην κοινοπραξία και παρέχεται άδεια εκμετάλλευσής της στο πλαίσιο του πακέτου, οι δικαιοδόχοι είναι πιθανό να έχουν λιγοστά κίνητρα να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης μιας ανταγωνιστικής τεχνολογίας, όταν τα καταβαλλόμενα δικαιώματα εκμετάλλευσης του πακέτου καλύπτουν ήδη μια υποκατάστατη τεχνολογία. Επιπλέον, η ένταξη στην κοινοπραξία τεχνολογιών που δεν είναι απαραίτητες για την παραγωγή του ή των προϊόντων ή της ή των διαδικασιών τις οποίες αφορά η τεχνολογία αναγκάζει επίσης τους δικαιοδόχους να καταβάλουν τίμημα για μια τεχνολογία που ενδεχομένως δεν χρειάζονται. Έτσι, η ένταξη συμπληρωματικών διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ισοδυναμεί με ρήτρα συλλογικής δέσμευσης. Όταν μια κοινοπραξία περιλαμβάνει μη βασικές τεχνολογίες, η συμφωνία είναι πιθανό να εμπίπτει στο άρθρο 81 παράγραφος 1 όταν η κοινοπραξία κατέχει σημαντική θέση στη σχετική αγορά.

215. Κατά την εκτίμηση κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας που περιλαμβάνουν μη βασικές τεχνολογίες, δηλαδή τεχνολογίες για τις οποίες υπάρχουν υποκατάστατα εκτός της κοινοπραξίας ή οι οποίες δεν είναι απαραίτητες για την παραγωγή ενός ή περισσότερων προϊόντων τα οποία αφορά η κοινοπραξία, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη μεταξύ άλλων τους ακόλουθους παράγοντες:

α) κατά πόσον η ένταξη των μη βασικών τεχνολογιών υπαγορεύεται από παράγοντες επωφελείς για τον ανταγωνισμό,

β) κατά πόσον οι δικαιοπάροχοι παραμένουν ελεύθεροι να χορηγούν ανεξάρτητα άδεια εκμετάλλευσης των τεχνολογιών τους. Όταν η κοινοπραξία αποτελείται από περιορισμένο αριθμό τεχνολογιών και υπάρχουν υποκατάστατες τεχνολογίες εκτός της κοινοπραξίας, ενδέχεται να αποτελεί βιώσιμη επιλογή για τους δικαιοδόχους να δημιουργήσουν το δικό τους τεχνολογικό πακέτο χρησιμοποιώντας εν μέρει τεχνολογίες που συμμετέχουν στην κοινοπραξία και εν μέρει τεχνολογίες που ανήκουν σε τρίτους,

γ) κατά πόσον η τεχνολογία που αποτελεί αντικείμενο της κοινοπραξίας είναι διαθέσιμη μόνο ως ενιαίο πακέτο ή κατά πόσον οι δικαιοδόχοι έχουν τη δυνατότητα να αποκτήσουν άδεια εκμετάλλευσης μόνο για ένα μέρος του πακέτου με ανάλογη μείωση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Η δυνατότητα αυτή δεν είναι συναφής μόνο στις περιπτώσεις που η κοινοπραξία περιλαμβάνει μη βασικές τεχνολογίες, αλλά και όταν οι τεχνολογίες της κοινοπραξίας έχουν διαφορετικές εφαρμογές, για ορισμένες από τις οποίες δεν απαιτείται χρήση όλων των τεχνολογιών της κοινοπραξίας. Στην πρώτη περίπτωση το δικαίωμα απόκτησης άδειας εκμετάλλευσης μόνο για ένα μέρος του πακέτου μειώνει τον κίνδυνο αποκλεισμού των τεχνολογιών τρίτων εκτός της κοινοπραξίας. Στη δεύτερη περίπτωση, το δικαίωμα απόκτησης άδειας εκμετάλλευσης μόνο ενός μέρους του πακέτου αποτρέπει τη δέσμευση τεχνολογιών που δεν είναι βασικές για ένα συγκεκριμένο προϊόν ή μια συγκεκριμένη διαδικασία με βασικές τεχνολογίες. Η απόκτηση ενός μόνο μέρους του πακέτου αποτελεί πραγματική επιλογή μόνον όταν ο δικαιοδόχος αποκτά αντίστοιχη μείωση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Τούτο προϋποθέτει ότι σε κάθε τεχνολογία της κοινοπραξίας αντιστοιχεί ένα μέρος των συνολικών δικαιωμάτων. Όταν οι συμφωνίες για άδειες εκμετάλλευσης που έχουν συναφθεί μεταξύ της κοινοπραξίας και των επί μέρους δικαιοδόχων είναι σχετικά μεγάλης διάρκειας και η τεχνολογία που αποτελεί αντικείμενο της κοινοπραξίας υποστηρίζει ένα εκ των πραγμάτων βιομηχανικό πρότυπο, πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη ότι η κοινοπραξία είναι δυνατό να αποκλείσει την πρόσβαση στην αγορά για νέες υποκατάστατες τεχνολογίες. Σε τέτοιες περιπτώσεις για να εκτιμηθεί ο κίνδυνος αποκλεισμού πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το κατά πόσον οι δικαιοδόχοι έχουν το δικαίωμα να λύσουν εν μέρει τη συμφωνία για άδεια εκμετάλλευσης κατόπιν εύλογης σχετικής προειδοποίησης και να επιτύχουν αντίστοιχη μείωση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης.

4.2. *Εκτίμηση μεμονωμένων περιορισμών*

216. Στόχος του παρόντος κεφαλαίου είναι να εξεταστούν ορισμένοι περιορισμοί που με τη μία ή την άλλη μορφή απαντούν συχνά σε κοινοπραξίες τεχνολογίας και πρέπει να εκτιμώνται εντός του γενικού πλαισίου της κοινοπραξίας. Υπενθυμίζεται, πρβλ. σημείο 204, ότι ο ΚΑΚΜΤ έχει εφαρμογή στις συμφωνίες παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που συνάπτονται μεταξύ της κοινοπραξίας και τρίτων δικαιοδόχων, συμπεριλαμβανομένου του καταλόγου σοβαρών περιορισμών που περιέχεται στο άρθρο 4 του ΚΑΚΜΤ. Ως εκ τούτου, το παρόν κεφάλαιο περιορίζεται στην εξέταση της δημιουργίας της κοινοπραξίας και των ιδιαίτερων θεμάτων που προκύπτουν από την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης στο πλαίσιο κοινοπραξιών εκμετάλλευσης τεχνολογίας.

217. Οι ακόλουθες βασικές αρχές θα αποτελούν οδηγό της Επιτροπής κατά την εκτίμηση:

1. Όσο ισχυρότερη είναι η θέση της κοινοπραξίας στην αγορά, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος να προκληθούν επιζήμιες συνέπειες στον ανταγωνισμό.

2. Οι κοινοπραξίες που κατέχουν ισχυρή θέση στην αγορά πρέπει να είναι ανοικτές και να μην εισάγουν διακρίσεις.

3. Οι κοινοπραξίες δεν πρέπει να αποκλείουν αδικαιολόγητα τις τεχνολογίες τρίτων ή να περιορίζουν τη δημιουργία εναλλακτικών κοινοπραξιών.

218. Οι επιχειρήσεις που δημιουργούν μια κοινοπραξία εκμετάλλευσης τεχνολογίας κατά κανόνα είναι ελεύθερες να διαπραγματευθούν και να ορίσουν τα δικαιώματα εκμετάλλευσης του τεχνολογικού πακέτου και το μερίδιο κάθε τεχνολογίας στα δικαιώματα. Μια τέτοια συμφωνία είναι σύμφυτη με τη δημιουργία της κοινοπραξίας και δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι περιορίζει τον ανταγωνισμό καθεαυτήν. Ειδικότερα, όταν η επιλογή των τεχνολογιών που συναπαρτίζουν την κοινοπραξία γίνεται από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα, μπορεί να επιτρέψει τον ανταγωνισμό μεταξύ των υφιστάμενων τεχνολογικών λύσεων. Από την άλλη πλευρά, οι δικαιοδόχοι πρέπει να καθορίζουν ελεύθερα την τιμή και την ποσότητα των προϊόντων που παράγονται βάσει της άδειας εκμετάλλευσης.

219. Όταν η κοινοπραξία κατέχει ισχυρή θέση στην αγορά, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης και οι υπόλοιποι όροι παραχώρησης της άδειας εκμετάλλευσης δεν πρέπει να εισάγουν διακρίσεις και οι άδειες εκμετάλλευσης δεν πρέπει να είναι αποκλειστικές. Και οι δύο αυτές προϋποθέσεις είναι απαραίτητες για να εξασφαλιστεί ότι η κοινοπραξία είναι ανοικτή και δεν οδηγεί σε αποκλεισμό και σε άλλες επιζήμιες συνέπειες για τον ανταγωνισμό στις αγορές μεταγενέστερου σταδίου. Ωστόσο, οι ανωτέρω προϋποθέσεις δεν αποκλείουν τη δυνατότητα εφαρμογής διαφορετικών δικαιωμάτων εκμετάλλευσης για διαφορετικές χρήσεις. Εν γένει η εφαρμογή δικαιωμάτων εκμετάλλευσης διαφορετικού ύψους σε διαφορετικές αγορές προϊόντος δεν θεωρείται ότι περιορίζει τον ανταγωνισμό, ενώ δεν πρέπει να υπάρχει καμία διάκριση εντός της ίδιας αγοράς προϊόντος. Ειδικότερα, η μεταχείριση των δικαιοδόχων δεν πρέπει να εξαρτάται από το κατά πόσον είναι δικαιοπάροχοι ή όχι. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη το κατά πόσον οι δικαιοπάροχοι υπόκεινται και αυτοί σε υποχρέωση καταβολής δικαιωμάτων εκμετάλλευσης.

220. Οι δικαιοπάροχοι και οι δικαιοδόχοι πρέπει να είναι ελεύθεροι να αναπτύσσουν ανταγωνιστικά προϊόντα και πρότυπα, καθώς και να χορηγούν/λαμβάνουν άδειες εκμετάλλευσης και εκτός της κοινοπραξίας. Οι προϋποθέσεις αυτές είναι απαραίτητες για να περιοριστεί ο κίνδυνος αποκλεισμού των τεχνολογιών τρίτων και να διασφαλιστεί ότι η κοινοπραξία δεν περιορίζει την καινοτομία και δεν εμποδίζει τη δημιουργία ανταγωνιστικών τεχνολογικών λύσεων. Όταν μια κοινοπραξία δημιουργεί (εκ των πραγμάτων) ένα βιομηχανικό πρότυπο και όταν τα μέρη υπόκεινται σε υποχρεώσεις μη άσκησης ανταγωνισμού, η κοινοπραξία εμπεριέχει αυξημένο κίνδυνο παρεμπόδισης της ανάπτυξης νέων και βελτιωμένων τεχνολογιών και προτύπων.

221. Οι υποχρεώσεις επανεκχώρησης δεν πρέπει να είναι αποκλειστικές και πρέπει να περιορίζονται στις εξελίξεις που είναι βασικές για τη χρησιμοποίηση της τεχνολογίας της κοινοπραξίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο η κοινοπραξία μπορεί να επωφεληθεί από τις βελτιώσεις που είναι στενά συνδεδεμένες με την τεχνολογία της κοινοπραξίας, ενώ παράλληλα οι ιδιοκτήτες είναι ελεύθεροι να μην χορηγήσουν στην κοινοπραξία άδεια εκμετάλλευσης των διακριτών βελτιώσεων. Είναι θεμιτό για τα μέρη να διασφαλίσουν ότι η εκμετάλλευση της τεχνολογίας που αποτελεί αντικείμενο της κοινοπραξίας δεν αναστέλλεται από δικαιοδόχους που κατέχουν ή αποκτούν βασικά διπλώματα ευρεσιτεχνίας.

222. Ένα από τα προβλήματα που εντοπίστηκαν σχετικά με τις κοινοπραξίες εκμετάλλευσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας είναι ο κίνδυνος να προστατεύουν άκυρα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Η ύπαρξη της κοινοπραξίας αυξάνει το κόστος και τους κινδύνους μιας επιτυχούς αμφισβήτησης, διότι η αμφισβήτηση είναι ανεπιτυχής αν ένα μόνο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας της κοινοπραξίας βρίσκεται σε ισχύ. Η προστασία άκυρων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας της κοινοπραξίας μπορεί να υποχρεώσει τους δικαιοδόχους να καταβάλλουν υψηλότερα δικαιώματα εκμετάλλευσης, καθώς και να παρεμποδίσει την καινοτομία στον τομέα που καλύπτεται από το άκυρο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας. Για να περιοριστεί αυτός ο κίνδυνος, το τυχόν δικαίωμα λύσης της συμφωνίας άδειας εκμετάλλευσης σε περίπτωση αμφισβήτησης πρέπει να περιορίζεται στην τεχνολογία που ανήκει στον δικαιοπάροχο στον οποίο απευθύνεται η αμφισβήτηση και να μην επεκτείνεται στο συνολικό πακέτο τεχνολογιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας.

4.3. *Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την κοινοπραξία*

223. Ο τρόπος δημιουργίας, οργάνωσης και λειτουργίας μιας κοινοπραξίας εκμετάλλευσης τεχνολογίας μπορεί να μειώσει τον κίνδυνο να έχει η κοινοπραξία ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού και να παράσχει διασφαλίσεις για την επωφελή επίδρασή της στον ανταγωνισμό.

224. Όταν η συμμετοχή στη διαδικασία είναι ανοικτή προς όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη που εκπροσωπούν διαφορετικά συμφέροντα, οι τεχνολογίες που θα ενταχθούν στην κοινοπραξία έχουν περισσότερες πιθανότητες να έχουν επιλεγεί με βάση τη σχέση ποιότητας/τιμής, παρά όταν η κοινοπραξία δημιουργείται από μια μικρή ομάδα κατόχων τεχνολογίας. Ομοίως, όταν οι σχετικοί οργανισμοί της κοινοπραξίας απαρτίζονται από άτομα που εκπροσωπούν διαφορετικά συμφέροντα, οι όροι και οι προϋποθέσεις της παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης έχουν περισσότερες πιθανότητες να είναι ανοικτοί, να μην εισάγουν διακρίσεις, και να αντικατοπτρίζουν την αξία της παραχωρούμενης τεχνολογίας σε σχέση με την περίπτωση που η κοινοπραξία ελέγχεται από εκπροσώπους δικαιοπαρόχων.

225. Άλλος ένας σημαντικός παράγοντας είναι ο βαθμός στον οποίο συμμετέχουν στη λειτουργία της κοινοπραξίας ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες. Για παράδειγμα, η εκτίμηση του κατά πόσον μια τεχνολογία είναι βασική για την κοινοπραξία συχνά είναι περίπλοκο ζήτημα που απαιτεί ειδικές γνώσεις. Η συμμετοχή ανεξάρτητων εμπειρογνωμόνων στη διαδικασία επιλογής μπορεί να συμβάλει σημαντικά στο να εξασφαλιστεί ότι η δέσμευση για ένταξη μόνο βασικών τεχνολογιών θα γίνει πράξη.

226. Η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη τον τρόπο επιλογής των εμπειρογνωμόνων και τα ακριβή καθήκοντα που καλούνται να εκτελέσουν. Οι εμπειρογνώμονες πρέπει να είναι ανεξάρτητοι από τις επιχειρήσεις που έχουν δημιουργήσει την κοινοπραξία. Αν ένας εμπειρογνώμονας είναι καθ' οιονδήποτε τρόπο συνδεδεμένος με τους δικαιοπαρόχους ή εξαρτάται από αυτούς κατ' άλλον τρόπο, δεν θα δοθεί βάρος στη συμμετοχή του εμπειρογνώμονα. Οι εμπειρογνώμονες πρέπει επίσης να διαθέτουν τις απαραίτητες τεχνικές γνώσεις για την εκτέλεση των διαφόρων καθηκόντων που τους έχουν ανατεθεί. Ειδικότερα, μεταξύ των καθηκόντων αυτών μπορεί να περιλαμβάνεται η εκτίμηση της ισχύος των τεχνολογιών που προτείνονται για ένταξη στην κοινοπραξία και η εκτίμηση του κατά πόσον οι τεχνολογίες αυτές είναι βασικές για το τεχνολογικό πακέτο που δημιουργείται, δηλαδή αν οι τεχνολογίες είναι απαραίτητες για την παραγωγή του ή των προϊόντων ή για την εκτέλεση της ή των διαδικασιών που αποτελούν αντικείμενο της κοινοπραξίας.

227. Πρέπει επίσης να εξετάζονται οι ρυθμίσεις σχετικά με την ανταλλαγή ευαίσθητων πληροφοριών μεταξύ των μερών. Στις ολιγοπωλιακές αγορές η ανταλλαγή ευαίσθητων πληροφοριών, όπως τα στοιχεία που αφορούν τις τιμές και την παραγωγή, μπορεί να διευκολύνει την αθέμιτη σύμπραξη ([63]). Σε τέτοιες περιπτώσεις η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη το κατά πόσον έχουν προβλεφθεί ασφαλιστικές δικλείδες για την αποτροπή της ανταλλαγής ευαίσθητων πληροφοριών. Ένας ανεξάρτητος εμπειρογνώμονας ή ένας φορέας παραχώρησης αδειών εκμετάλλευσης μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο από την άποψη αυτή, διασφαλίζοντας ότι τα στοιχεία για την παραγωγή και τις πωλήσεις, που είναι ενδεχομένως απαραίτητα για τον υπολογισμό και τον έλεγχο των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης, δεν αποκαλύπτονται στις επιχειρήσεις που ανταγωνίζονται στις επηρεαζόμενες αγορές.

228. Τέλος, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών που προβλέπεται στην πράξη σύστασης της κοινοπραξίας. Όσο περισσότερο διασφαλίζεται ότι η επίλυση των διαφορών έχει ανατεθεί σε οργανισμούς ή άτομα ανεξάρτητα από την κοινοπραξία και τα μέλη της, τόσο πιθανότερο είναι να λειτουργεί ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών κατά ουδέτερο τρόπο.

([1]) ΕΕ L . . . Ο ΚΑΚΜΤ αντικαθιστά τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 240/96 της Επιτροπής της 31ης Ιανουαρίου 1996 σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 85 παράγραφος 3 της συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών μεταφοράς τεχνολογίας (ΕΕ L 31 της 9.2.1996, σ. 2).

([2]) Βλέπε απόφαση της 16.3.2000, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-395/96 Π και C-396/96 Π, *Compagnie Maritime Belge*, Συλλογή I-1365, παράγραφος 130, και σημείο 94 των κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης (ΕΕ . . .).

([3]) Στη συνέχεια ο όρος «συμφωνία» περιλαμβάνει τις εναρμονισμένες πρακτικές και τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων.

([4]) Βλέπε ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών που περιλαμβάνεται στα άρθρα 81 και 82 της συνθήκης (ΕΕ . . .).

([5]) Στη συνέχεια ο όρος «περιορισμός» περιλαμβάνει την παρεμπόδιση και τη νόθευση του ανταγωνισμού.

([6]) Η αρχή αυτή της κοινοτικής ανάλωσης περιέχεται για παράδειγμα στο άρθρο 7 παράγραφος 1 της οδηγίας 104/89/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 40 της 11.2.1989, σ. 1), που προβλέπει ότι το δικαίωμα που παρέχει το σήμα δεν επιτρέπει στον δικαιούχο να απαγορεύει τη χρήση του σήματος για προϊόντα που έχουν διατεθεί υπό το σήμα αυτό στο εμπόριο μέσα στην Κοινότητα από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του.

([7]) Βλέπε σχετικά την απόφαση της 17.5.1988, υπόθεση 158/86, *Warner Brothers and Metronome Video*, Συλλογή σ. 2605, και της 22.9.1998, υπόθεση C-61/97, *Foreningen af danske videogramdistributører*, Συλλογή I-5171.

([8]) Βλέπε για παράδειγμα την απόφαση της 13.7.1966, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 56/64 και 58/64, *Consten και Grundig*, Συλλογή 429.

([9]) Η μέθοδος εφαρμογής του άρθρου 81 παράγραφος 3 εκτίθεται στις κατευθυντήρες γραμμές της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης· παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 2.

([10]) Βλέπε σχετικά, για παράδειγμα, την απόφαση της 8.7.1999, υπόθεση C-49/92 Π, *Anic Partecipazioni*, Συλλογή I-4125, παράγραφος 99.

([11]) Βλέπε απόφαση της 28.4.1984, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 29/83 και 30/83, *CRAM και Rheinzink*, Συλλογή 1679, παράγραφος 26, και της 8.11.1983, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 96/82 και άλλες, *ANSEAU-NAVEWA*, Συλλογή 3369, παράγραφοι 23-25.

([12]) Οδηγίες σχετικά με το θέμα της σημαντικής συνέπειας υπάρχουν στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας οι οποίες δεν περιορίζουν σημαντικά τον ανταγωνισμό σύμφωνα με το άρθρο 81 παράγραφος 1 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΕ C 368 της 22.12.2001, σ. 13). Η ανακοίνωση περιέχει αρνητικό ορισμό της σημαντικής συνέπειας. Οι συμφωνίες που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ανακοίνωσης *de minimis* δεν περιορίζουν κατ' ανάγκη σημαντικά τον ανταγωνισμό. Σε κάθε περίπτωση απαιτείται εξέταση σε ατομική βάση.

([13]) Βλέπε απόφαση της 30.6.1966, υπόθεση 56/65, *Société Technique Minière*, Συλλογή 337, και απόφαση της 28.5.1998, υπόθεση C-7/95 Π, *John Deere*, Συλλογή I-3111, παράγραφος 76.

([14]) Βλέπε σχετικά, για παράδειγμα, την απόφαση της 13.7.1966 στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 56/64 και 58/66 *Consten και Grundig*, Συλλογή σ. 429.

([15]) Βλέπε άρθρο 1 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 της συνθήκης (ΕΕ L 1 της 4.1.2003, σ. 1).

([16]) Ανακοίνωση της Επιτροπής όσον αφορά τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού (ΕΕ C 372 της 9.12.1997, σ. 5).

(17) Ως προς τις διακρίσεις αυτές, βλ. επίσης τις Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για την εφαρμογή τον άρθρου 81 της συνθήκης ΕΚ στις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας (ΕΕ C 3 της 6.1.2001, σ. 2, σημεία 44 έως 52).
(18) Βλέπε για παράδειγμα σημείο 98 των Κατευθυντήριων Γραμμών της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς (ΕΕ C 291 της 13.10.2000, σ. 1).
(19) Βλέπε σχετικά σημεία 50 έως 52 των Κατευθυντήριων γραμμών για τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας που αναφέρονται στην υποσημείωση 17.
(20) Ό. π., σημείο 51.
(21) Βλέπε σχετικά την ανακοίνωση για τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας, παραπομπή στην αντίστοιχη δημοσίευση στην υποσημείωση 12.
(22) Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2 του κανονισμού αριθ. 1/2003 οι συμφωνίες οι οποίες είναι πιθανόν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, αλλά οι οποίες δεν απαγορεύονται από το άρθρο 81 δεν μπορούν να απαγορευθούν από την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού.
(23) Βλέπε αιτιολογική σκέψη 19 του ΚΑΚΜΤ.
(24) Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές αντικαθιστούν την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την εκτίμηση ορισμένων συμφωνιών υπεργολαβίας σε σχέση με το άρθρο 81 παράγραφος 1 της συνθήκης (ΕΕ C 1 της 3.1.1979, σ. 2).
(25) Βλέπε σχετικά την απόφαση της Επιτροπής στην υπόθεση *Moosehead/Whitbread* (ΕΕ L 100 της 20.4.1990, σ. 32).
(26) Βλέπε σχετικά την απόφαση της 6.10.1982, υπόθεση 262/81, *Coditel* (II), Συλλογή σ. 3381.
(27) ΕΕ L 336 της 29.12.1999, σ. 21.
(28) ΕΕ L 304 της 5.12.2000, σ. 3.
(29) ΕΕ L 304 της 5.12.2000, σ. 7.
(30) Βλέπε υποσημείωση 27.
(31) Βλέπε τον οδηγό «Η πολιτική ανταγωνισμού στην Ευρώπη — Οι κανόνες ανταγωνισμού που εφαρμόζονται στις συμφωνίες διάθεσης και διανομής», 2002.
(32) Βλέπε υποσημειώσεις 18 και 27.
(33) Οι λόγοι που υπαγορεύουν αυτόν τον κανόνα υπολογισμού εξηγούνται στο σημείο 21.
(34) Βλέπε π.χ. τη νομολογία που αναφέρεται στην υποσημείωση 11.
(35) Βλέπε σχετικά το σημείο 86 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης· παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 2.
(36) Το ίδιο ισχύει όταν ένας συμβαλλόμενος χορηγεί άδεια εκμετάλλευσης στον αντισυμβαλλόμενο και συμφωνεί να αγοράσει μια υλική εισροή από τον δικαιοδόχο. Η τιμή αγοράς μπορεί να λειτουργήσει κατά τον ίδιο τρόπο με τα δικαιώματα.
(37) Βλέπε σχετικά απόφαση της 25.2.1986, υπόθεση 193/83, *Windsurfing International*, Συλλογή σ. 611, παράγραφος 67 και σημείο 14 ανωτέρω, όπου αναφέρεται ότι οι συμφωνίες οι οποίες περιορίζουν τον πραγματικό ή δυνητικό ανταγωνισμό που θα υπήρχε απουσία της συμφωνίας εμπίπτουν στο άρθρο 81 παράγραφος 1.
(38) Η σταυροειδής παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης διαφορετικών μη ανταγωνιστικών τεχνολογιών αντιμετωπίζεται ως παραχώρηση δύο μη αμοιβαίων αδειών εκμετάλλευσης.
(39) Οι περιορισμοί τομέα χρήσης ορίζονται στο κεφάλαιο IV.2.4 κατωτέρω.
(40) Οι περιορισμοί που σχετίζονται με τη δέσμια χρήση εξετάζονται επίσης στο κεφάλαιο IV.2.5 κατωτέρω.
(41) Ως προς το διαχωρισμό μεταξύ ενεργητικών και παθητικών πωλήσεων, βλ. τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους κάθετους περιορισμούς που αναφέρονται στην υποσημείωση 18, σημείο 50.
(42) Βλέπε σχετικά σημείο 116 των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς. Η παραπομπή στη σχετική δημοσίευση αναφέρεται στην υποσημείωση 18.
(43) Βλέπε σχετικά την απόφαση της 8.6.1982, υπόθεση 258/78, *Nungesser*, Συλλογή σ. 2 015, παράγραφος 77.
(44) Βλέπε σχετικά την απόφαση της 25.10.1977, υπόθεση 26/76, *Metro* (I), Συλλογή 1 875.
(45) Όταν η παραχωρηθείσα τεχνολογία είναι πεπαλαιωμένη, δεν προκύπτει περιορισμός του ανταγωνισμού, βλ. σχετικά απόφαση της 27.9.1988, υπόθεση 65/86, *Bayer v Süllhofer*, Συλλογή σ. 5249.
(46) Βλέπε σημείο 10.
(47) Βλέπε σημείο 66.
(48) Βλέπε σχετικά το σημείο 38 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης· παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 2.
(49) Βλέπε σχετικά το σημείο 8 της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας, που αναφέρεται στην υποσημείωση 12.
(50) Βλέπε σχετικά απόφαση της 7.10.1999, υπόθεση Τ-228/97, *Irish Sugar*, Συλλογή ΙΙ-2969, παράγραφος 101.
(51) Βλέπε σχετικά το σημείο 23 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις συμφωνίες οριζόντιας συνεργασίας, που αναφέρονται στην υποσημείωση 16.
(52) Παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 18. Βλ. ιδίως σημεία 115 κ.ε.
(53) Ως προς τις έννοιες αυτές, βλέπε κεφάλαιο IV.4.1
(54) Βλέπε σημείο 74 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης, παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 2.
(55) Βλέπε παράγραφο 130 της απόφασης που αναφέρεται στην υποσημείωση 2. Ομοίως, η εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 δεν προδικάζει την εφαρμογή των κανόνων της συνθήκης στην ελεύθερη κυκλοφορία προϊόντων, υπηρεσιών, ατόμων και κεφαλαίων. Οι διατάξεις αυτές υπό ορισμένες συνθήκες έχουν εφαρμογή σε συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1, βλ. σχετικά απόφαση της 19.2.2002, υπόθεση Ψ-309/99, *Wouters*, Συλλογή Ι-1577, παράγραφος 120.
(56) Βλέπε σχετικά απόφαση της 10.7.1990, υπόθεση Τ-51/89, *Tetra Pak* (I), Συλλογή ΙΙ-309. Βλέπε επίσης σημείο 95 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3 της συνθήκης, παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 2 ανωτέρω.
(57) Βλέπε σημείο 164 των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς, παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 28.
(58) Βλέπε σχετικά την ανακοίνωση της Επιτροπής στην υπόθεση Canon/Kodak (ΕΕ C 330 της 1.11.1997, σ. 10).
(59) Τα οφέλη μιας μερίδας καταναλωτών δεν είναι δυνατό να εξισορροπηθούν από τις επιβλαβείς συνέπειες για μια άλλη μερίδα καταναλωτών, βλέπε σημείο 40 των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 81 παράγραφος 3, παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 2.
(60) Σχετικά με το εφαρμοστέο πλαίσιο εξέτασης, βλέπε σημεία 138 κ.ε. των κατευθυντήριων γραμμών για τους κάθετους περιορισμούς, παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 18.
(61) Βλέπε υποσημείωση 18.
(62) Βλέπε σχετικά την ανακοίνωση τύπου της Επιτροπής IP/02/1651 σχετικά με την παραχώρηση άδειας εκμετάλλευσης διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας για κινητές υπηρεσίες τρίτης γενιάς (3Γ). Η υπόθεση αυτή αφορούσε πέντε κοινοπραξίες εκμετάλλευσης τεχνολογίας που δημιούργησαν πέντε διαφορετικές τεχνολογίες, οι οποίες μπορούν όλες να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή εξοπλισμού 3Γ.
(63) Βλέπε σχετικά την απόφαση στην υπόθεση *John Deere*, παραπομπή στη σχετική δημοσίευση στην υποσημείωση 13.